

**NATHALIE SARRAUTE'UN ESERLERİNDE
MUTSUZLUK**

Gülçin POLAT

Yüksek Lisans Tezi

Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Deniz KÜZECİ

2013

Her Hakkı Saklıdır

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Gülçin POLAT

NATHALİE SARRAUTE'UN ESERLERİNDE MUTSUZLUK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Deniz KÜZECİ

ERZURUM - 2013

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

04.02/2013

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "*Matematikte Soruların Çözülmesinde Mutluluk*" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun ..3.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]
04.02.2013
[Öğrencinin Adı Soyadı]
Gülcin POLAT

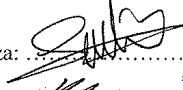
T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

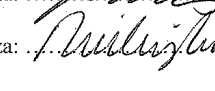
TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yar. Doç. Dr. Deniz KÜZECİ danışmanlığında, Gülçin POLAT tarafından hazırlanan bu çalışma 04 / 01 / 2013. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Fransız Dili ve Kültürü Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yar. Doç. Dr. Deniz KÜZECİ İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mükremin YAMAN İmza:

Jüri Üyesi : Yar. Doç. Dr. Sadık TÜRKOĞLU İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 04 / 01 / 2013

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**YENİ ROMAN**

1.1. YARATICILARININ DİLİNDEN YENİ ROMAN	4
1.2. NATHALIE SARRAUTE VE YENİ ROMAN	8
1.3. YAZARIN HAYATI	10
1.4. ESERLERİ	11
1.4.1. Çocukluk	11
1.4.2. Yönelişler	14
1.4.3. Şimdi	15
1.4.4. Marterau	16

İKİNCİ BÖLÜM**ÇOCUKLUK DÖNEMİ MUTSUZLUK**

2.1. ANNE İMAJI	22
2.1.1. Anne'ye İhanet	27
2.1.2. Anne Özlemi	32
2.2. BABA İMAJI	33
2.2.1. Baba Özlemi	36
2.2.2. Baba Evi	38
2.3. ÜVEY BABA	41
2.4. ÜVEY ANNE	42
2.4.1. Ayrımcılık	44
2.5. ÜVEY KARDEŞ	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**OLGUNLUK DÖNEMİ MUTSUZLUK**

3.1. EŞ KAYNAKLI MUTSUZLUK	51
3.2. CİNSİYET SORUNU	53
3.3. TOPLUMSAL DAYATMALAR	58
3.4. İLERİ YAŞ PROBLEMLERİ.....	63
3.5. KİŞİLER ARASI PROBLEMLER	65
SONUÇ.....	70
KAYNAKÇA	73
ÖZGEÇMİŞ.....	74

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NATHALİE SARRAUTE'UN ESERLERİNDE MUTSUZLUK

Gülçin POLAT

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Deniz KÜZECİ

2013, Sayfa: 84

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Deniz KÜZECİ (Danışman)

Prof. Dr. Mükremin YAMAN

Yrd. Doç. Dr. Sadık TÜRKÖĞLU

POLAT, Gülçin. Nathalie Sarraute'un Eserlerinde Mutsuzluk, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2012.

Yeni roman tekniği, önceleri çok okuyucu bulamamış olsa da şimdilerde yazın dünyasında ilgi gören türlerden biri haline geldi . Bu türün öncülerinden olan Nathalie Sarraute, bu alanda başarılı birçok eser vermiştir.

Bu tez, Yeni Roman alanında kilometre taşlarından biri sayılan Nathalie Sarraute'un eserlerinde Mutsuzluk öğelerini saptamayı konu edinmiştir. Çalışmanın amacı, yazarın eserlerinde mutsuzluk ve huzursuzluk kavramlarının sıkça kullanıldığı göze çarpmaktadır. Yeni Roman türü, özellikleri ve bu türün yaratıcılarının görüşleri üzerinde durularak yazara ait eserlerin daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır. Yazarın hayatı ve eserleri irdelenerek eserlerine ve çalışma prensibine ışık tutulmaya çalışılmıştır. İnceleme "Önsöz", "Giriş", "Sonuç" kısımları ve asıl bölümünü içeren Nathalie Sarraute'un romanlarındaki mutsuzluğun incelendiği bir ana bölümden oluşmaktadır. Çocukluk dönemi, toplumsal ve bireysel temalar şeklinde adlandırılmıştır. Eserlerde yer alan mutsuzluk öğeleri yazarın irdelediği konuların önemine göre bölümlere ayrılmış bu bölümler de kendi içinde alt başlıklara ayrılarak irdelenmiştir.

Sarraute'un romanlarında mutsuzluk temasının ele alınmasının amacı; romanlarından yola çıkarak yazarın hayatına ve etrafında yer alan insanların etkisiyle hayata ve topluma bakış açısını ortaya koymaktır. Çalışmanın oluşturulma sürecinde psikolojik olarak ailesel ve toplumsal yaşanmışlıkların etkilerinden yararlanılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın girişinde yazarın yaşamı, sanatı, eserleri, romancılığı, Yeni Roman anlayışı ve bu türün diğer temsilcilerinin yaklaşımlarına birlikte değinilmiştir. Bu bölüm incelemenin daha iyi anlaşılması ve amacına ulaşabilmesi açısından önem taşımaktadır.

İncelemenin sonucunda, yazarın eserlerinde görülen insan ilişkilerinin genellikle sıradan kişiler arasında günlük olaylar ele alınarak oluşturulduğu gözlemlenmektedir. Aranan mutsuzluk öğeleri bu kişiler arasında yaşamın tabanına yayılarak gözler önüne serilmiştir. Bu ilişkilerin ortaya çıkış noktası yaşanan mutsuzluklar ve karakterlerin olumsuz bakış açılarıdır. Yazarın özel yaşamının eserlerine yansıdığını görmek güç değildir. Eserlerde yer alan karakterler Çocukluk adlı eseri rehber alındığında oldukça tanıdık gelmektedir. Bu karakterlerin büyük bir çoğunluğu kadın olmakla birlikte, bu kadınların ve diğer tüm karakterlerin mutsuzluktan beslendiği açık bir şekilde görülmektedir. Sonuç olarak eserlerinde, hayata karşı karamsarlaşmış, umutsuz, saldırgan tavırlarla karşılaşmıştır. Ortaya koyduğu karakterlerin mutsuz yaşam tarzlarını gözler önüne sererken aslında kendi umutsuz bakış açısını eserlerine aktardığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nathalie Sarraute, Yeni Roman, yeni romanda kadın, romanda mutsuzluk, mutsuzluğun kaynağı, arada kalmışlık.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
UNHAPPINESS IN NATHALIE SARRAUTE'S WORKS

Gülçin POLAT

Advisor: Assist Prof. Dr. Deniz KÜZECİ

2013, Page: 84

Jury: Assist Prof. Dr. Deniz KÜZECİ (Advisor)

Prof. Dr. Mükremin YAMAN

Assist Prof. Dr. Sadık TÜRKOĞLU

POLAT, Gülçin. Unhappiness in Nathalie Sarraute's Works, Master Thesis, Erzurum, 2012

As it has not been much time since the nouveau roman technique has gone into the world of literature, it has just become known in our country. One of the pioneers of this type, Nathalie Sarraute has a number of prosperous works in the field.

This thesis touches upon the elements of Unhappiness in Nathalie Sarraute's works which are considered a milestone in the field of Nouveau Roman. The aim of the study is to bring out the elements of unhappiness and unrest after doing a thorough research on the works that include those elements. It has been aimed to emphasize Nouveau Roman, its characteristics and the opinions of its pioneers and make the field more understandable. It has been tried to elucidate the author's works that were studied and the general features of Nouveau Roman by mentioning the life and works of the author. The study includes 'Preface', 'Introduction' and 'Conclusion' sections and it also has a main chapter where the concept of unhappiness in the works of Nathalie Sarraute is thoroughly analyzed. This main chapter is categorized under the titles of author's childhood period, and social and individual themes. The elements of unhappiness in the works are categorized according to the subjects analyzed by the author and these categorizations are given subtitles and studied. The aim of dealing with the concept of unhappiness in Sarraute's works is to bring out author's point of view about life and society which was shaped by her own life and the people in her life. The effects of familial and social experiences are made use of during the formation process of the study. The introduction chapter of the study includes author's life, art, works, authorship, understanding of Nouveau Roman and the approaches of other representatives of this field. This chapter is important in terms of making the study more understandable and obtaining its goal.

At the end of the study, it has been realized that the human relations in the works of the author are generally put together by handling daily events among ordinary people. The elements of unhappiness are brought into light by putting them among those people, and at the centre of life itself. The starting point of these relations is unhappiness and pessimist views of the characters. It is not so hard to see that author's private life is reflected in these works. By looking at the author's work 'Childhood', it can be said that the characters in her works look very familiar. The majority of these characters are women, and it is very obvious that these women and the other characters live on unhappiness. Consequently, her works have pessimist, hopeless and aggressive characters towards life. It has been understood that the author brings out her own hopeless point of view while showing the unhappy lives of the characters.

Key Words: Nathalie Sarraute, Nouveau Roman, woman in nouveau roman, unhappiness in roman, source of unhappiness, staying in dilemma.

ÖNSÖZ

Yeni roman türüne yakından bakıldığında, konu ve kişi bakımından geleneksel romanın kişi ve konularından oldukça farklı olduğu fark edilir. Geleneksel roman tarzında olaylar başkahraman ve diğer kişiler etrafında cereyan eden bir dizi düzenli olaylardan ibarettir. Kişilerin adlarıyla sanlarıyla belli detaylı bir şekilde tasvirleri yapılmıştır.

Yeni romanda olay örgüsü neredeyse yoktur. Kişilerin adları ve kim oldukları belli değildir. Tasvirlerine hiç rastlanmaz. Kişiler bazen bir kişi zamirinden ibaret, bazen bir meslek ismi, bazen bir çocuk ya da kadın olur. Geleneksel roman ya da yeni romancıların tabiriyle Balzac romanı, toplumun ihtiyaçlarına cevap veren ve yine kaynağı o toplum olan bir roman türüdür. Geçmişten günümüze dek klasik romana duyulan ilgi hiçbir zaman azalmamıştır. Çünkü geleneksel roman, yazarının düşünce dünyasının ya da içinde bulunduğu dönemin esere yansımış halidir.

Nathalie Sarraute yeni romancı olarak bu türün ortaya çıkışına katkı sağlamış en önemli yazarlardan birisidir. Ama o Balzac romanından etkilendiğini ve çocukluğunda bu romanları severek okuduğunu dile getirmekten çekinmez. Hatta bazı eserlerinde bunlardan izler de görmek mümkündür. Çalışmanın büyük bir bölümünü oluşturan, yazarın “Çocukluk” adlı eseri, Sarraute’un kendi çocukluk anıları olup hayatında büyük izler bırakan yıllarını anlatmaktadır. Kişi karakterinin ya da daha önemlisi kişinin hayata bakış açısının olduğu bu yıllar bu çalışmada büyük oranda yer tutmuştur. Yazarın toplum ve insana bakışını, onun gözündeki Fransız toplumu imajını ve toplum içindeki insanların toplumsal ya da bireysel yaşadığı buhranlar tezde temel amaçlarını oluşturur. Mutsuzluk konusu işlenirken, yazarın yaşadığı olumsuz anıların bugüne yansımaları, yaşadığı topluma dair beğenilerinin ya da eleştirilerinin eserlerine yansımaları temel alınmıştır. Genel olarak bu çalışmadaki amaç, Nathalie Sarraute’un eserlerinde ele alınan sorunları ve bu sorunların kaynaklarını, belli tematik başlıklar altında incelemektir. Bu başlıklar incelenirken Sarraute’un sosyal ve kültürel açıdan etkilenmeleri de göz önünde bulundurulacaktır.

Sarraute’un mutsuzluğu incelenirken, sorunların kaynakları ve bu sorunların hayatına etkileri üzerinde durulacaktır. İncelediğimiz romanların hemen hepsinde mutsuzluğun izlerinin olması çalışmanın konusunu belirlememizde etkili oldu. İncelemede bilimsel genellemelerden çok, dikkatimizi mutsuzluk konusu üzerine

yoğunlaştırıp, eserlerde adı geçen karakterlerin sosyal hayatlarına dair belirlemeler yaptık. Bu çalışma ile daha istediği yere gelememiş olan bu türün daha iyi anlaşılacağını ümit ediyoruz.

Çalışmamızın giriş bölümünde, incelemenin amacı ve önemi, üzerinde durulan temeller ve konunun genel çerçevesi hakkında bilgi verilmiştir. Eserin birinci bölümünde yararlanılan kaynakların ait olduğu yeni roman türünün özelliklerine değinilmiştir. Yeni roman türünü edebiyat dünyasına kazanılmasını sağlayan yazarların kendi cümlelerinden tanımlamalarına değinilmiş sonra yazarın kendi hayatını anlattığı eserindeki mutsuzluk kavramı tanımlanmaya çalışılmış, daha sonra mutsuzluğun diğer eserlerine yansiyış biçimleri üzerinde durulmuştur. İnceleme Sarraute'un dört romanını kapsamaktadır. Bu çalışmada, yazarın romanları teker teker okunarak, romanlardaki kişilerin yaşadığı mutsuzluklar sebeplerine ve yaşadıkları olayların ve ortamların etkilerine göre bölümler hâlinde gruplandırılıp bu bölümlere ait alt başlıklara ayrılmıştır. Mutsuzluk konuları, alt başlıklar hâlinde sıralanmış bu başlıklar ayrıntılı bir şekilde yazarın da yaşam öyküsü göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Ayrıca yazarın türe açıklık getirmesi açısından önemli sayılan inceleme ve yöntem içerikli eserlerinden de faydalanılmıştır. Edebiyatta mutsuzluk ögesinin işlendiği eserlerden faydalanılmış, bu eserler kaynak olarak kullanılmıştır.

Tezde, Sarraute'un eserlerinden alınan bölümler yer almaktadır ve bu bölümler incelenerek çalışmaya katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu bölümler incelenirken özellikle kişiler ve bu kişilerin hayat tarzlarının incelenmesine öncelik verilmiştir. Özellikle mutsuzluğa sebep olan etkenler irdelenmiştir.

Eserlerde yer alan mutsuzluk ve mutsuzluğun kaynakları yazarın kendi yaşamından yola çıkarak eserlerine etkisi incelenmiştir. Eserlerinde toplumun değişik kesimlerinden insanların hayatlarına göz atılarak bu insanların içinde buldukları buhranlı ve mutsuz ruh hallerine değinilmiştir. Eserlerde yer alan karakterlerin yaşadığı mutsuz ve huzursuz hayat tarzlarının derinliklerine inilirken özellikle yazarın kendi hayatını etkileyen olaylar ve kişiler üzerinde durulmaya özen gösterilmiştir.

Ayrıca Nathalie Sarraute'un romanlarına etki ettiği bilinen kendi yaşam öyküsünden bahsedilmiş ve Fransız Edebiyatındaki yeri hakkında genel bir bakış açısıyla kısaca bilgi verilmiştir. Çalışmanın asıl kısmına geçilmeden değerlendirmelere

kaynaklık etmesi bakımından Nathalie Sarraute'un Yeni Roman türüne bakış açısına yer verilmiştir.

“*Nathalie Sarraute'un Eserlerinde Mutsuzluk*” başlıklı bölüm, tezin asıl inceleme bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde, çalışmanın ana temasını oluşturan yazarın romanlarında yer alan mutsuz karakterler irdelenmiştir.

İki bölümden oluşan çalışmada “*Çocukluk Dönemi Mutsuzluk*”, *Anne İmajı*, *Anne'ye İhanet*, *Anne Özlemi*, *Baba İmajı*, *Baba Özlemi*, *Baba Evi*, *Üvey Baba*, *Üvey Anne*, *Ayrımcılık*, *Kıskaçlık*, *Üvey Kardeş*, *Olgunluk Dönemi Mutsuzluk*, *Eş kaynaklı Mutsuzluk*, *Cinsiyet sorunu*, *Toplumsal Dayatmalar*, *İleri Yaş Problemleri* olarak başlıklandırılmıştır.

“*Çocukluk Dönemi Mutsuzluk*” özellikle yazarın bizzat yaşadıkları olması açısından önem verilmiş, bu dönemin ayrıntılı incelenmesi hususunda özellikle dikkat edilmiştir. Bu dönemin, diğer eserlerine de büyük etkisinin olduğu tüm eserlerinde yapılan incelemeler sonucunda görülmüştür.

“*Çocukluk Dönemi Mutsuzluk*” adlı ana başlık dışındakiler ise, yine *Çocukluk* adlı eseri de dahil olmak üzere diğer üç eserinden yapılan incelemeler sonucu ortaya çıkmıştır.

Çocukluk adlı eseri dışındaki diğer üç eser, konuların içeriğine bakılmaksızın sadece karakterlerin ruh halleri ve eserin geçtiği ortamlara ayrıntılı bir inceleme niteliğindedir. Yine bu eserler değinilen konulara göre alt başlıklar halinde sınıflandırılmıştır.

Bu alt başlıklar da medeni durumlarına, cinsiyetlerine ve yaşlarına göre sınıflandırılıp irdelenmiştir. Huzursuzluk ve mutsuzluk yaşayan tipler, toplumda yaşamlarını sürdüren günlük insan profilleridir. Bu aşamada Sarraute'un kişilerinin; aşırı bencil oldukları, başkalarının hayatlarıyla uğraştıkları, kendi hayatlarını görmezden geldikleri, suçu hep başkasında aradıkları ve sorunları aşmaktan çok sorunların içine gömüldükleri gözlenmiştir.

“Sonuç” bölümünde; Yeni Roman ışığında yapılan incelemeyle eserlerde saptanan bilgiler, burada bütün olarak ele alınmıştır. Sarraute'un eserlerinde yer alan kişilerin yaşama dair bakış açıları yansıtılmıştır. Elde edilen sonuçlara dayanarak, yazarın değindiği kişilerin, yine yazarın bakış açısından ayrıntılı görünüşleri ortaya çıkarılmıştır. Bireylerin toplumsal ve bireysel yaşayış biçimleri göz önünde

VIII

bulundurularak, kişilerin içinde buldukları durumlar çalışmamızda temel olarak kullanılmıştır. Sarraute'un eserlerindeki karakterlerin toplumun her kesiminden alındığı ve zengin bir çeşitliliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Bu incelemede, özellikle yazarın kadına bakışını yansıtan yalnız, mutsuz, sevgisiz ve nesne tutkunu kadınların ön planda oldukları saptanmıştır. Yazarın yaşantısını yazıya dökmesi ve yazarın da o duyguları yaşadığı düşüncesi, bu kimliklerle ortaya dklmştir. Yazar hayatından geçen insanlara kimi zaman kendi kimlikleriyle kimi zamansa onlara bambaşka kimlikler yakıştırarak karşımıza çıkarmıştır. Tüm bu zengin karakter yapısına rağmen hemen her tipte yazarın kendi bakış açısı grlmektedir. Ortaya çıkan tüm karakterler ya mutsuz, hırçın ve bencil ya da toplumun ona dayattıklarına karşı çıkmadan kabullenmiş ve bunlarla mutlu yaşadığını zanneden karakterlerdir.

GİRİŞ

Bu çalışmayı yaparken varılmak istenilen ilk amaç Nathalie Sarraute'un eserlerinde yaşanan ya da sadece anlatılan mutsuzlukların incelenip bu mutsuzlukların sebeplerine derinlemesine değinmektir. Bu mutsuzlukların üstünde durulması gereken en önemli yanı ise nelerden kaynaklı olduğunun belirlenmesidir. "Yazınsal metni yazınsal yapan biçimsel ya da yüzeydeki anlambilimsel özellikler değil, iletildiği anlamların, sunduğu dünyanın niteliğidir" (Göktürk, 1988: 129). Kimi zaman eserlerinde yaşadığını dile getirdiği olaylar ve durumlardan kimi zamansa bambaşka insanlara yüklediği anlamlardan yola çıkarak saptamalarda bulunmak amaçlanmıştır.

Her yazar yaşadığı döneme ait yaşam şartlarına tanıklık eder. O dönemi okuyucunun süzgecinden geçirir. Bu rehberlik sadece kendi yaşamıyla sınırlı kalmamakla beraber toplumun farklı kesimlerinden değişik yaşam tarzlarına da ışık tutar. Sarraute da kendi yaşadığı döneme ait sosyal ve kültürel bağlamda, toplumda gördüğü sıkıntılı konulara değinmekten kendini alamamıştır. Eserlerinde hemen her an çevresinde yaşanan hayatlarla ilgili fikirlerini ayrıntılı bir biçimde açıklar. Tabii bu açıklamalar her zaman Yeni Roman sınırları çerçevesinde kalmaktadır. Kişi isimleri verilmeden, yer belirtilmeden sadece bulunulan ortam ve özellikle kişinin içinde bulunduğu ruh halinin yansıtılması söz konusudur.

Eserlerde günlük hayattan insan manzaraları görmek mümkündür. Bu insanlar hakkında fazlaca bilgi verilmediği görülmektedir. Yazar yalnızca durumlarla ilgilidir. Ele aldığı kişileri ya da kişiyi bazen eleştirirken bazen de kişinin yanında yer alır. Olay yok denecek kadar az olduğundan, okur içinde bulunulan yeri ve durumu ancak kendi çabası ile okuyarak idrak edebilmektedir.

Nathalie Sarraute yaşadığı toplumu sık sık eleştirir. Belli bir kesime odaklanmadığı düşünülse de aslında tepkisini çekenler de desteğini kazananlar da kadınlardır. Odak hemcinsleridir. Nesnelere hayatın odak noktası olduğu konusunda rahatsızlıklarını sık sık dile getiren Yeni Roman yazarları gibi Sarraute da kadınların metalaşmış hayat tarzlarından rahatsızlık duyar. Bu tarz kadınların, içinde buldukları hayatın anlamsızlığından haberi olmadığını sıkça dile getirir. Olumsuz bir çocukluk dönemi yaşayan yazarımızın, bu anıları ortaya çıkardığı eserlere yansıtması olağandır. Çocukluk döneminde yaşanmış bu derin acılar yazarın bazı eserlerinde birebir olmasa

bile ufak değişikliklerle tekrar gündeme getirdiği gözlenmektedir. Aynı acıların, sıkıntıların başka hayatlarda yaşanması söz konusudur. Eserlerini incelerken *Çocukluk* adlı eserinin ışığında diğer eserlerinde de yer alan karakterlerin yaşam tarzlarına ve bu hayatların mutsuz yaşanmasının sebeplerine eğilmeyi amaçladık. İncelemenin özellikle eğildiği konular: eserlerdeki insanların mutsuzlukları, mutsuz olan bu karakterlerin mutsuzluklarının sebepleri, cinsiyete göre mutsuzlukların asıl sebepleri, mutsuzlukların, yaşa, cinsiyete, medeni duruma, yaşanan topluma göre sınıflandırılması. Bu sorulara yanıt aranırken en önemli yol gösterici yazarın geçmişinde yaşadığı olaylar olduğundan, *Çocukluk* adlı romanı üzerinde özellikle durulmuştur.

Yazarın ortaya koyduğu eserler göz önünde bulundurulduğunda, hepsinde ortak olarak kişi huzursuzlukları görölmektedir. Bunun yanı sıra anlatıcı da olan yazar, olayları yorumlarken olumsuz tavrını korumaktadır. Hem eserin kişilerinin hem anlatıcının huzursuz tavır takınması çalışmamızda ilerlediğimiz rotanın doğruluğunu kanıtlar niteliktedir. Sarraute anne ile babanın arasında, tercih yapmak zorunda olduğu yılların izlerini her açıdan eserlerindeki karakterlerine yansıtmaktadır. Böyle bir çocukluk geçirmek zorunda kalmış olan bir yazarın romanlarındaki mutsuzlukların kaynaklarını tespit etmek ve yorumlamak eserlerin genelinde aranacak olan mutsuzluk öğelerinin temeline ışık tutacaktır.

Sarraute'un çocukluğunda annesi ile babasının ayrılması sonucu yaşadığı sorunlardan daha önce bahsetmiştik. Yazar tüm eserlerine bu sorunların yansıması olan başka sorunları taşımamıştır. Bu açıdan bakıldığında yazar problemlili kişilerin daha çok kültürel, toplumsal ve bireysel sorunlarına eğilmiştir. Sarraute'un eserlerinde çok sayıda mutsuz erkek ve kadın vardır. Bunlar özellikle kadınlardır. Toplum içinde belli bir yer edinmiş insanlar mutsuz oldukları gibi, hayatta bir amacı olmayan beklentisi kalmamış insanlar da mutsuzdur. Kadınlarla erkeklerin mutsuzluklarında benzer sebepler varsa da asıl itibarı ile bu iki varlığın mutsuzluğu yaşama ve yansıtma biçimleri farklıdır.

İnceleme, Nathalie Sarraute'un eserleriyle sınırlı olmakla birlikte Yeni Roman üzerine yazılmış teknik eserlerden de yararlanılmış, bu türde eserler veren yazarların görüşlerinden örnekler sunulmuştur. Yazarın eserleri genel anlamda Yeni Roman tarzında olduklarından belli bir olay, yer ve kimlikleri olan karakterler çıkarmak zordur. Ancak klasik tarza yakın olan eserleri ve çalışmamızda değindiğimiz mutsuzluk

unsurlarının taşıyanların arasından seçtiklerimizden faydalanılmıştır. Üzerinde çalışılan eserler şunlardır: *Çocukluk, Yönelişler, Marterau, Şimdi*.

Çalışma, genel olarak ele alınan metinlerin tematik olarak çözümlenmesine yöneliktir. Çalışmanın devamında ele alınan konular ve kişiler eserlerde geçen tüm boyutları ile ele alınmıştır. Bu öğeler hem sosyal hem kültürel açıdan ele alınmasının yanı sıra kişilerin ruh halleri en önemli dayanak olmuştur. Yazarın çocukluğunun biliniyor olması çalışmayı temellendiren birincil rehber olarak kullanılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ ROMAN

Bilinen tür olarak roman XIX. yüzyılda belli boyutları olan tek bir biçim haline gelir. Özellikle Fransız Edebiyatında klasikleşmiş, büyük bir kitle tarafından kabul edilmiştir. Bu roman içinde mekân, zaman, kişi betimlemeleri ayrıntılı olarak verilir. Kişilerin içinde bulunduğu durum, ruh hali yaşananlar anlatılır. Kurgular, entrikalar, doğumlar, ölümler vb. insanı ilgilendiren birçok olay bu eserlerin ana malzemesidir. “Genel anlamda roman, gerçeğe benzer biçimde tasvir edilmiş kadın kahramanlar ve çok mükemmel erkek kahramanların birbiriyle karşılaşmalarının gerçeğe benzerlik dışı karmaşık bir hikayesidir” (Bourneuf, 1972: 7). Bir yerden sonra klasik yerini, hiç bilinmeyen bir tür olan “yenisine” bırakır.

“Değişmeyen tek şey, değişimin kendisidir” der Herakleitos. Her şey bir yenisiyle değişmelidir. Belli bir süreden sonra insanoğlu elindekinden sıkılır ve yenisini ister. Denilebilir ki ‘Yeni Roman’ böyle bir varsayımdan doğmuştur. Çoğu romancılar da bilir ki edebiyat gibi roman da ancak yeni olduğu sürece canlıdır” (Grillet,1989: 32). İşte bu yenilenme isteği bazı yazarların da atılımıyla Yeni Roman’ı doğurmuştur

20. yüzyılın ortalarından başlayarak, Fransa’da Nathalie Sarraute, Alain Robbe-Grillet, Michel Butor, Claude Simon, Robert Pinget, Claude Ollier gibi yazarlar, Balzac ve Flaubert’in geleneksel roman anlayışına karşı çıkarak, daha ayrı bir anlatım tutumu belirlemeye yönelirler. Birbirlerinden bağımsız olarak yazan bu yazarlara göre; ‘kökleşik romanların yazıldığı dönemdeki siyasal/toplumsal ve artırımsal yapı değişmiştir. Buna koşut olarak, romandaki anlatım uygulamalarına ve anlatı yerlemlerine ilişkin algı da değişmelidir’ (Nadeau, 1963: 160).

Bu yazarların çabaları ve verdikleri eserler sayesinde herkesçe bilinen bu tür ortaya çıkmıştır. Ayrıca önemli ölçüde edebiyat çevresi tarafından da kabul edilmiştir. Balzac romanı ile geleneksel roman, en doruk noktasına ulaşmıştır. Balzac’tan sonra “bütün romanlar az ya da çok Balzac tarzı roman olmuştur” (Şen, 1989: 12).

1.1. YARATICILARININ DİLİNDEN YENİ ROMAN

“Romancı göstermeyi dilediği şey uğruna kendini unutsun hatta ortadan kaldırsın. Roman kişilerinden kurtulsun. Neden dersiniz, kişiler çok kez romancının

yerine geçerler de ondan, romancı çok kez kişilere davranışlarına aykırı <anlamlar> yükler de ondan diyor Alain Robe Grillet yeni romanı anlatırken” (Grillet, 1989: 11-12).

Yeni roman, genel olarak bilinen anlamıyla geleneksel romana karşı çıkan, bildiğimiz romandan yer, kişiler, zaman, isimlerini çıkarıp, meydanı tamamen nesnelere ve insan ruhunun derinlerinde yaşanan ve sadece kişinin hissettiği anlamlara bırakır. Eser, zamandan tamamen soyutlanmıştır. Gelenekseldekinin tersine kişiler odak olmaktan çıkarılmıştır (Tilbe, 2009: 27). Olayların başı, sonu, ortası gibi belirtiler verilmez. Olayın ne kadar sürdüğü, hangi zaman dilimde gerçekleştiği tamamen muammadır. Klasik romanın temel öğelerine ait belirtiler tamamen yok olur. Kişi adlarına da yer verilmez. Nesnelere ve kelimelere başlıdır. Özellikle Nathalie Sarraute açısından bakıldığında kelimeler her şeyin üstündedir.

Bu türün yaratıcılarının başında gelen Sartre yeni romanın ‘romanın romanını’ yazmak olarak değerlendirerek yeni romanın tanımlamasını yapmaktadır. Yeni Roman insanların yaşadığı karmaşık olayları bir kenara bırakır. İçinde buldukları durumu zengin anlatımlarıyla okuyucuya doğrudan aktarırlar. Aynı zamanda yeni bir tür ortaya çıkarırken klasikten tamamen soyutlanmazlar. “Çağımızdaki edebiyatın en belirgin özelliklerinden biri, anti-roman adı verebileceğimiz tamamen olumsuz, canlı ve aktif yapıtların şurda burda ortaya çıkmasıdır(...). Bu anti-romanlar, bilinen klasik romanların yapısal görünümünü ve çerçevesini korurlar; bunlar, bize kurgusal roman kahramanları sunan ve onların hikayelerini anlatan hayal ürünü yapıtlardır. Fakat onlar bunu yaparken amaçları, daha çok hayal kırıklığına uğratmaktır: bizzat romana yine romanla itiraz etmek karşı çıkmak ve çürütmek, onu gözlerimizin önünde belirlenen zaman içinde tanımlamak, yazılmayan veya yazılamayan bir romanın romanını yazmak söz konusudur(...)” (Sartre, 1964: 9).

Michel Raimond’a göre “anti-roman, bilinen klasik romanın döküntüleri ve yıkıkları üzerine kurulmuştur” (Raimond,1976: 111.). Yukarıda da belirtildiği gibi, tamamen yeni bir tür denilirse yanlış olur. Eski türün devamı niteliğindedir. Ama ona karşıdır. Yalancı kurguculuğuna, entrikaya ve bunlar gibi daha birçok klasik roman yapısına karşıdır.

Kuramsal değildir. Tamamen o anda hissedilen salt duyguların kelimelere yansımalarıdır. Yeni romanın en önemli temsilcilerinden biri olan Nathalie Sarraute ise “ilk kitabımı (*Tropismes*) oluşturan metinler, canlı izlenimlerin «spontane» -içten gelen-

anlatımlarıydı; bu metinlerin biçimi ise, bu anlatımlarıyla ortaya çıkaran izlenimler kadar doğal ve «spontane» idi” diyerek anlatıyor kendi ‘Yeni Romanını’ (Sarraute, 1985: 7). Çünkü bu tür de genel çerçeve belli olsa da her yazar yeniden oluşturur Yeni Romanı. Çünkü kurmaca değil tamamen o anda hissedilen duyguların kelimelere dökülüşüdür. Her bir yeni eserde, tür yeniden oluşturulur. Böylelikle hep değişen, hep gelişen, kendini kaderine terk etmeyen bir türdür. Jean Ricardou’nun dediği gibi, “roman artık bir maceranın yazılması değil, bir yazının macerasıdır” (Ricardou, 1967: 111). Kaderi ne okuyucunun ellerinde ne de eserin kahramanlarının ellerindedir.

Ortak fikir, yazı, artık bir olayın aracı olmayıp romancının bir buluşu olmuştur ve böylece romanın gerçek konusu haline gelmiştir (Robbe-Grillet, 1963: 34.). Başkahraman da, diğer kişiler de, yer de, zaman da hep yazının bizzat kendisidir.

Her yazar, daha doğrusu her ‘Yeni Roman’ yazarı tarzını ve Yeni Roman özelliklerini kendisi oluşturur. Genel bir kuramsal okul ya da teoriden söz edilemez. “(...) Bir kuram ortaya atmak değil amacım. Geleceğin kitaplarını dökmek üzere uygun bir kalıp hazırlamayı da düşünmüyorum. Her romancı, her roman kendi biçimini bulur, bulmak zorundadır” (Robbe-Grillet, 1989: 34). Klasikçiler gibi kişiler, yer, zaman, olay gibi unsurlar bulmak zorunda değildir yeni roman yazarı. Bir kâğıt, bir kalem ve yazarın o anda hissettiği kelimelerin varlığıyla, bazen bir banyo, bazen bir mağaza vitrini önü yazarın bir eser çıkarması için yeterlidir.

Grillet bunu söylerken, Proust da kendi Yeni Roman’ını farklı bir şekilde ifade eder. “Benim kişilerim, bir defa olsun pencere kapatmaz, ellerini yıkamaz, pardösü giyemez, kalıp tanışma cümleleri kullanmazlar. Bir kitapta bir yenilik varsa, o da budur” (Sarraute,1985: 47).

Yeni Romanın kuramsal çerçevesini vermek adına kitaplarda yok değildir. Robbe-Grillet’in, *Yeni Roman (Nouveau Roman)* ve Sarraute’un, *Kuşku Çağı (L’Ere du Soupçon)* ve Michel Butor’un *Roman Üstüne Denemeler (Essais Sur le Roman)*. Tüm bunlara rağmen farklı fikirler mevcut olsa da, genel hatlarıyla kabul görmüş bir edebi türdür.

Sarraute’a göre; Yeni Roman tarzında yazmak demek içinden geleni, içinden geldiği gibi hiçbir kalıba sokmadan, zamanla sınırlamadan yazmaktır. “Zaman, gerçek hayattaki zaman değil, dev boyutlarda büyütülmüş şimdiki zaman olmalıydı” (Sarraute, 1985: 8). Yazar ya da anlatıcı, Balzac romanı örneklerinde olduğu gibi duvarların

arkasını göremez. Ya da bir anda birden çok yerde olamazdı. Her olaya hakim olması imkansızdır. Yeni Romancı bir dış sesin bu kadar büyük yeteneklere sahip olmasını kabullenemez. Kahramanları gibi eserin anlatıcısının da gündelik hayattan olması gerekmektedir.

“İçerik diye bir şey hemen hemen ortadan kalmış, yerine sadece çerçeveyi dikkate alan bir bakış açısı benimsenmiştir. Roman anlatı deneyliğidir. Romanda biçim üstüne çalışma birinci derecede önem kazanmıştır” (Butor, 1991: 9). Butor ise Yeni Romanını biçim açısından ele alır. Ona göre içerik tamamen gereksizdir. Önemli olan biçimdir. Zaten romancı içeriğini belirlemede özgür olduğu için, çerçeve ile ancak bu türün sınırları çizilebilir.

Yeni roman tam anlamıyla ‘nesnelerin dünyasıdır’ denilebilir. Hiç kimse tarafından fark edilmeyen, günlük hayat karmaşasında yaşamımızda sanki hiç yokmuşlar gibi davranılan nesnelere, romanın kahramanı olmuşlardır. İnsanların doldurduğu romanlarda zorla bir kişilik yüklenmiş nesnelere, bu yeni türde sadece oldukları gibilerdir. Sadece «nesne» olarak yer alırlar anlatılarda. Sıradan bir insana nasıl bir duygu uyandırıyorlarsa o kadar. Fazlası düşünülemez. Ne yok sayılabilir ne de varlıkları olağanüstü kabul edilir. Her şey olduğu gibi olmalıdır. Sonradan eklenmiş özelliklere bu türde yer yoktur. Kişiler de nesnelere gibi gündelik hayattan bir parçadır. Asla olağanüstü özelliklere sahip kahramanlar bulunmamaktadır.

Yeni Romancıların savundukları diğer bir ortak görüş ise, bu türün tamamen geleneksel ve gelenekselin temelinde bulunan özelliklere karşı çıkma çabasıdır. Eleştirmenlerin, romanları, Balzac romanı olarak kabul ettiğini belirtir Nathalie Sarraute (Sarraute, 1985: 9). Asıl önemli olanın, bu karşı çıkışlar olduğu konusunda, diğer Yeni Romancılar hemfikirdir. “Yeni roman’ın değeri, çağdaş burjuva romanının aşağılık biçimlerine karşı bir tepkiyi temsil etmesidir. Yeni Romancıların eserleri, gücünü yitiren yöntemler içinde kireçleşmiş yalınkat bir edebi uzlaşmacılığa olduğu kadar, ondan daha yalınkat bir uzlaşma tanımazlığa, örneğin bayağı bir erotizme yaklaşan bir sözde uzlaşmazlığa karşı da bir protestodur” (Grillet, 1989: 19)...

Adından da anlaşıldığı üzere Yeni Roman, yenidir. Her şeyiyle yeni olmalıdır. Dili, anlatımı, tasviri dahi farklı olmalıdır. Çünkü karşı çıkış her şeydir. “Doğrusu kuramcılıkla suçlanan bizler romanın, gerçek romanın nasıl olması gerektiğini bilmiyoruz. Bildiğimiz bir şey varsa, o da şu: günümüzün romanı, bizim yazacağımız

romandır: ödevimiz, dünün romanlarının benzerini çıkarmak değil, onları aşmak, daha ileri gitmektir” (Grillet, 1989: 51). Amaç eski romandan farklı eserler meydana getirmektir. Her bir yazarın kendi tarzı olması da bu türü her seferinde diğerinden farklı kılar. Çünkü ortak bir payda da buluşulduğu nadiren görülen bir durumdur. Klasik romanın bir okulu varsa, yeni romanda her yazar bir okuldur.

Michel Butor, Sartre için “Savaşın önce Duvar (Le Mur) adlı yapıtını yazmıştı, sürekli duvarlara, yıkılmış ama özellikle de çoğu zaman sokakların tam ortasında yıkılmış olduklarından yürümemize engel olan duvarlara çarpıyorduk, bu da gösteriyordu ki eski yollardan geçmek mümkün değildi artık” diyerek açıklıyor girdikleri yolu (Butor, 1996: 18). Butor ve diğer anti romancılar, girdikleri bu yeni yolu her geçen gün tekrar tekrar yenilemektedirler. Bu şekilde bir tarzla bu tür hiçbir zaman eskimeyecek gibi gözükmemektedir. Yeni Roman kazandığı her yeni romancıyla, yeni bir kapı açacaktır. Her yeni kapı bu türün yeni bir yanını ortaya çıkararak eskimesini önleyecektir.

1.2. NATHALIE SARRAUTE VE YENİ ROMAN

Nathalie Sarraute, Yeni Romancı yazarların başını çeken en önemli yazarlardan biridir. Geleneksele karşı hiç kuşkusuz Yeni Romanı savunur. Yeni Romanın, “laboratuvar deneyleri” (Sarraute, 1989: 7) olarak adlandırılmasından rahatsızlık duyduğunu belirtir. Çünkü Nathalie Sarraute, Kuşku Çağı adlı eserini yazmış sonra kuram oluşturmuştur. Bu kitapta bir araya getirilmiş olan ve 1947’den bu yana çıkan metinlerin yayımlanışı, *Tropismes*’den çok sonraya rastlar. *Tropismes*’i 1982’de yazmaya başladım (Sarraute, 1989: 7). *Yönelişler* adlı kitabının tamamen spontane (Sarraute, 1989: 7) olduğunu öne sürer.

Sarraute, Yeni Roman türüne aşırı bir bağlılık duyar. Gelenekseli tamamen dışlar. Onun eserlerinde, her şey sıradan olmalıdır. Doğallık ön plandadır. Süslü betimlemeler, ayrıntılı tasvirler gereksizdir. Her şey olması gerektiği gibidir. Her şeyden sorumlu olan şey sadece kelimelerdir. Kahraman onlardır. Canlıdırlar (Sarraute, 1999: 8). “Ne bir eksik, ne bir fazla. Beni ilgilendiren henüz bilinmeyen bu iç hareketlerin oluşturduğu dramların ta kendisiydi. Bu dramlara gösterdiğim dikkati hiçbir şey dağıtmamalıydı. Okuyucunun dikkatini de hiçbir şey dağıtmamalıydı: Ne, roman kişilerinin karakterleri, ne bu karakterlerin geliştirilmesine yarayan olay örgüsü, ne de bilinen, adlandırılmış duygular... Herkeste var olan ve her an, herhangi birinde ortaya

çıkabilen bu iç hareketlerin dayanakları, adsız belli belirsiz kişiler olmalıydı” (Sarraute, 1989: 8). Oluşturduğu romanın ruhunu hiçbir şeyin bozmasına izin veremezdi. Bunlar romanı oluşturan en önemli öğeler olsaydı bile...çünkü onun için bu öğelerin hiçbir ehemmiyeti yoktur. Önemli olan roman oluşturulduğu sıradaki, yazarın ruh hali ve hissettikleridir.

Yeni Roman, yeni olmasına rağmen ortak noktaları yok değildir. Gelenekselde mekân ve kişi tasvirleri bolca kullanılmaktadır. Hatta bazı eserler de bunun fazlalığından şikâyet edilmektedir. “Yeni Romanda ise bu, ruhsal betimlemelere dönüşür. Ama bunlar bir şeye varmak amacı gütmek yerine, kastedilen şeyin ta kendisidir. Daha doğrusu eser sadece bunun üstüne kurulmuştur. Yazarın içinde bulunduğu an, tam olarak ne hissediyorsa, süslemelere, söz sanatlarına başvurmadan o anı anlatmaktır. Önemli bir aşama sayılması gereken fakat artık modası geçmiş olan o eski duygu çözümlenmeleri ile bilinmeyen ve hep yeniden keşfedilmesi gereken psikolojik güçleri aynı kefeye koymanın yanlış olduğu artık anlaşılmış durumda” (Sarraute, 1989: 9).

Yeni Romanda da her romanda olduğu gibi kişiler vardır. Ama bizim bildiğimiz, ayrıntılı verilen tasvirlerle değil. “Tamamen değişmiş, elinden tüm güçleri, tüm zenginliği alınmış bir haldedir. Hatta adını bile kaybetmiştir. Hatta *Marterau* adlı eserinde başkahraman kitabın ta kendisidir” (Sarraute, 1993). Yeni Romancı isme, yaşa, kişisel sahipliklere önem vermez. Şaşalı bir yaşama sahip değildir, bildiğimiz, günlük hayatta kolayca karşılaşılabileceğimiz insan tipidir. Aşağı yukarı bizimle aynı duyguları hisseder. ‘Balzac’ roman tipindeki gibi, olmadığı yerlerde de gözü olan bir kahraman değildir. “Bir zamanlar, primitif resimlerdeki bağışçıların kuşattığı azizler gibi yazarla okuyucu arasında taht kuran, yazarla okuyucunun ortak coşkularına nesne olan roman kişisi, gücünün doruğuna vardığı o mutlu günlerinden – Eugenie Grandet’lerden – bu yana özel nitelik ve ayrıcalıklarını her gün biraz daha yitiriyor” (Sarraute, 1989: 38).

Nathalie Sarraute eserlerinde, zamanın da diğer romanlardan farklı olduğunu belirtir. Geleneksel romanda geri sınımlara rastlanılırken, Yeni Roman örneklerinde bunun aksi durumlara tanık oluruz. Bunun en belirgin örneğini Sarraute’un *Çocukluk* adlı eserinde görebiliyoruz. Oysa roman kişinin günümüzdeki evriminden ortaya çıkan şey, onun çocukluğuna geri dönüş içinde değil, bunun tam tersi içinde bulunduğu. (Sarraute, 1989: 39). Sarraute eserlerinde kişiler yalnız değil, hatta aileleri akrabaları

olan normal kişilerdir (Sarraute, 1967: 13). Roman kişisi olabilmek için doğaüstü yeteneklere sahip olmaları ya da farklı kişilik özelliklerine sahip olmaları gerekmemektedir. Aksine Sarraute'un kahramanı olabilmek için ne kadar sıradan olunursa o kadar iyidir.

1.3. YAZARIN HAYATI

Fransız yazar Nathalie Sarraute, 1910'da Fransa'ya yerleşmiş Rus göçmeni bir ailenin kızı olarak 18 Temmuz 1900'de, Ivanova'da doğdu. Uzun bir eğitim sürecinden geçti. Paris'te Lycee Fenelon'u bitirdikten sonra önce Sorbonne'da İngiliz dili ve edebiyatı okudu. Daha sonra da Oxford'da tarih, Berlin'de sosyoloji eğitimi gördü. 1926'da Paris'e dönerek hukuk eğitimi aldı. Bir süre avukat olarak çalıştıysa da bu mesleği bıraktı ve 1939'dan itibaren serbest yazar kimliğiyle yaşamaya başladı.

Batı Avrupa ülkelerine, Amerika'ya ve Kanada'ya geziler yapan Nathalie Sarraute, Fransız edebiyatında Yeni Roman (nouveau roman) akımının en önemli temsilcilerinden biridir. Bu akımın diğer yazarları gibi Sarraute de yapıtlarında, mantıksal bir düzen izleyen eylem örgüsünü reddetmiş, benzersiz bireyselliği içinde yer alan geleneksel roman kişisini yapıtlarına sokmamıştır. Sarraute'un romanlarında, hiçbir umut vermeyen gündelik yaşamın umut vermeyen gündelik yaşamın tutsağı olmuş, ayrıntılı çizilmemiş, ad taşımayan kahramanlara rastlanır. Bunlar, belli belirsiz ortamlarda, farklı somutluklar taşıyan durumlar içinde hareket ederler. Bu tip kahramanlar, birbirlerinden ayrı konular işleyen metinlerin toplanmasından oluşmuş *Yönelişler* adlı romanında göze çarpar. Tanınmayan Birisinin Portresi adlı romanında bir gözlemcinin iki farklı kişi üstünde vardığı yargılar, saptamalar, gözlemler ve kurduğu hayaller yalnızca görünüşü bir düzenin egemen olduğu, aslında bütünüyle rastlantısal olayların art arda sıralanmasından doğan eylem örgüsü içinde anlatır. La Planetarium romanında ise anlatılan olaylar ve tipler gibi ölçü de açıkça betimlenmiş ve bir eylem bütünlüğüne yer verilmiştir.

En önemli yapıtları arasında bulunan *Marterau* da Sarraute, Yeni Roman etkisiyle yarattığı anonim konuşucu tipinin açıklamalarına yer vermeye başlamıştır. Bu yapıtta, aydın çevreden bir takım insanların yeni yayınlanmış bir kitap üstüne beylik konuşmalarından pasajlar alınmış, dile ve dildeki sözcüklerin taşıdığı anlamlara yönelik kuşkucu bir yaklaşım sergilenmiştir. Geç dönem burjuva toplumunda insanlar arası

ilişkilerin bir bunalım içine girişi, dilsel iletişimde eksikliği yaşama biçimleriyle ortaya çıkmaktadır.

Yazar, eserlerinde dilsel klişelerin içyüzünü açığa çıkarmak, bu klişelerin mekanik kullanılışlarını ortaya koymak ve okuru tam anlaşılmayan duygu ve düşüncelerle tıka basa doldurulmuş bir dünya içinde bulunduğu bilincini kendisine kazandırmak için, anlamsız gündelik konuşmalardan sayısız örnekler verme yoluna başvurmuştur. 1976'da yayınlanan *Aptallar Böyle Söylüyorlar* adlı yapıtında hayali bir şairin kişiliğini ele alarak, insanın yaşamına egemen olan görüş ve düşüncelerin biçimleri üzerine birtakım sorular uyandırır. Sarraute, 19 Ekim 1999 da öldü.

1.4. ESERLERİ

1949-1950 *Portrait d'un inconnu* (Tanınmayan Birisinin Portresi)

1953 *Martereau*

1956 *L'Ere du soupçon* (Kuşku Çağı)

1953 *Planatérium*

1963 *Les Fruits d'Or* (*Martereau*)

1963 1964 *Le Silence*

1966 *Le Mensonge*

1972 *Vous les entendez* (Duyuyor musunuz?)

1976 *Disent les imbéciles* (Aptallar Böyle Söylüyor)

1980 *l'Usage de la Parole*

1983 *Enfance* (Çocukluk)

1986 *Tu ne t'aimes pas*

1980 *Elle est là,*

1982 *Pour un oui ou pour un non,*

1957 *Tropismes* (Yönelişler)

1999 *Ouvrez* (Açınız)

1999 *Ici* (Şimdi)

1.4.1. Çocukluk

Nathalie Sarraute'un "*Çocukluk*" adlı eseri, yazarın kendi çocukluğu olarak bilinmektedir. Bu yönüyle otobiyografik bir eser olarak kabul edilebilmektedir. Eserin başkahramanı Nataşa'nın hayatının bir bölümü söz konusudur. Kitap, Nathalie Sarraute

ile kendi ikizi arasında geçen bir diyalog biçiminde kaleme alınmış. İkizi, Nathalie Sarraute'un dikkatini çekerek, kuşkulananarak, sorular sorarak, belirli şeyler üzerinde ısrarla durarak, onun Paris, Ivanovo, İsviçre, Petersburg, ve yeniden Paris arasında geçen çocukluk dönemine ait bazı anları, bazı davranışları, içine gömüldükleri koruyucu kabuğun altından çekip çıkarmasını sağlamaya çalışır (Sarraute, 1997: arka kapak). Nataşa, kitabın başından itibaren iç sesi ile soru cevap şeklinde konuşur. Bu iç ses onu çocukluğuna, annesi ve babası arasında kaldığı günlere geri gitmeye zorlar. “Evet sen, paylamalarında, ‘dikkatli ol’ öğütlerinde... geri getiriyorsun şeyi... beni geçmişe itiyorsun” (Sarraute, 1997: 7).

Geçmişe gitmeyi kendisi de istese de aynı zamanda bu geri gidiş, yazarı rahatsız da etmektedir. Ona göre ‘çok uzun süren çocukluk yılları’ hiç de hatırlanması anılarla geçmemiştir. Hatırlamaktan rahatsızlık duyar; çünkü anne ve baba arasında kalıp acı çektiği, zor seçimler yapmak zorunda kaldığı, bazen yetim çoğu zaman da öksüz kaldığı, üvey anne tarafından itildiği yıllardır o yıllar. Yaşamak ne kadar zorladıysa yazarı, hatırlamakta bir o kadar zordur. Ama bu anılar onun hafızasında gayet net şekillerde yerini alır. Özellikle babası ile olan hatıralar çok daha nettir. Ama ne yaşamış olursa olsun o günleri hatırlamak, istemektedir.

“Demek sahiden istiyorsun? ‘Çocukluk anılarını canlandırmak’... bu sözcükler seni rahatsız ediyor, hiç hoşlanmıyorsun, ama kabul et ki en uygun sözcükler bunlar... Sen ‘çocukluk anılarını canlandırmak’ istiyorsun... boşuna kendini zorlama, gerçek bu!” (Sarraute, 1997: 7).

Bir öykünün olduğu, kahramanlarının isimlerinin olduğu, yer isimlerinin var olduğu pek az eserinden biridir denilebilir. Gerekli tüm ayrıntılı bilgiler, eserde mevcuttur. *Şimdi, Açınız ve Yönelişler* adlı eserlerinde olduğu gibi bölümler yer almakla birlikte, onlardan farklı olarak numaralandırılmamıştır. Çünkü zamana bağlı bir sıralamadan bahsedilemez. Olaylar akla geldiği gibi yazılmış izlenimi verilir. Her bir bölüme bakıldığında, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine rastlanılmaz. Olay neresinden itibaren hatırlandıysa oradan anlatılmaya başlanır. Net olarak hatırlanamayan kısımlar üzerine varsayımlar yapılmaktan kaçınılmaz.

Eserin başından sonuna kadar Nataşa değişik ruh hallerinde görülür. Ama genel olarak mutsuz ve huzursuz denilirse yanlış olmaz. Mutlu olduğu anılar birkaç örneği geçmez. Eser bugünde başlar. Aynı bölüm itibarı ile eserin sonuna kadar anılar üzerine

geçen konuşmalarla devam eder. Bu tarafı anlatı geri sapımlardan oluşmaktadır. Eser soru-cevap ve karşılıklı yorumlarla başlayıp, bu şekilde bitmektedir. Bu şekilde devam ederken, Nataşa geçmişte yaşadığı, üzerinde etkisi kalan ya da sadece aklında kalmış olan olayları anlatma fırsatı bulur. İç sesin yaptığı açıklamalar ve sorularla olayların Nataşa üzerinde yaptığı etkileri de görebilmekteyiz. İç ses, anlatılan olayların altında gizlenen etkilerini ve dahası ortaya çıkardığı sonuçları daha net anlamamıza yardımcı olmaktadır.

“Ama yapmak istediğin, ‘anılarımı canlandırmak’... bu demek olmuyor mu ”(Sarraute, 1997: 5)...

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi kahramanımız kitapta anlattığı süreç içinde iyi sayılmayacak olaylar yaşamıştır. Geçmişten bugüne anlatamadığı pek çok olay pek çok düşünce zihninde kaybolmadan üzücü de olsa canlandırmak istemektedir. Belki bir tarafından bakıldığında bu hatırlama isteği, geçmişle ve geçmişteki kişilerle (anne, baba, üvey anne) hesaplaşma isteğidir. O zaman ki çocuk haliyle kavrayamadığı olayları, şimdi yorumlamak istemektedir.

“Hayır kaygılanma, olup bitmiş bir şey yok daha. Bu kez, ‘henüz biçimlenmeye başlamış’ gibi görünmüyor, yeterince ‘belirsiz’ değil... bir kez kesinleşirse... Olup bitmiş... Çoktan karar alınmış gibi”(Sarraute, 1997: 6)...

Genel bir çerçeve ile Nataşa'nın hayatında önemli rolleri olan 3 kişi bulunmaktadır. Anne, baba, üvey anne. Üçü ile de ilişkileri farklı boyutlardadır. Eserin başında, anne ile olan ilişkiler son derece iyidir. Baba ile sadece tatillerde görüşür. İlerleyen zaman içerisinde, annesinden dış görünüşü ve hizmetçilere karşı davranışları sebebiyle uzaklaşmalar görülür. Ama bundan ötürü büyük bir suçluluk duygusu da beraberinde gelir. Her şeye rağmen annesine olan büyük tutkusu asla azalmaz. Annesi ise kızına, Nataşa kadar büyük bir ilgi duymamaktadır. Hatta bazen Nataşa'nın bu ilgisinden sıkıldığı da görülmektedir. Nataşa'nın, babasının yanına kalıcı olarak gönderilmesiyle, Nataşa annesinden hem mesafe olarak hem de duygusal olarak uzaklaşır. Tabi ki bu uzaklaşma hemen olmayacaktır. Annesinin Nataşa'nın orada kalmasını sağlayıcı tavırları, Nataşa'nın anneden uzaklaşmasını sağlar.

Baba ile olan ilişkisi de yine eserin başından itibaren hep iyidir. Önceleri sadece tatillerde birlikte olan baba-kız, daha sonra (annenin isteği üzerine) üvey anne Vera ile beraber yaşamaya başlarlar. İlişkileri hep iyidir. Ama annenin, Nataşa'nın orada

kalmasını destekleyen bir mektubu bu ilişkiyi başka bir boyuta taşır. O mektup, baba ile kızın çok daha kenetlenmesini sağlar. Aralarında gözle görülemeyen ama sadece ikisi tarafından hissedilen bir bağ oluşur.

Bu arada, bu ilişkiler üzerinde bir de üvey anne faktörü bulunmaktadır. Anlatının başında, sadece arada sırada gördüğü genç, güzel ve eğlenceli bir izlenim veren üvey anne profili Nataşa'yı rahatsız etmemesinin yanı sıra, hoşuna bile gider. Ama bu fikir uzun sürmeyecektir. Çünkü Vera ve Nataşa birlikte yaşamaya başladıktan sonra ilişkileri aynı kalmayacaktır. Vera'nın, Nataşa'ya belirgin bir kötülüğü dokunmasa da hiçbir iyiliği de dokunmaz. Zaten kendi içinde problemleri olan Vera, arada bir Nataşa ile iyi ilişkiler içine girse de genel olarak bakıldığında onu fazlalık olarak görmektedir. Olaylar Vera'nın kızı Lili'nin doğmasıyla iyice şekil alır. Yeni bir çocuğun eve gelmesiyle her türlü olay Nataşa'nın aleyhine işler. Çok iyi olmayan ilişkileri daha da kötü hal alır.

1.4.2. Yönelişler

Yönelişler adlı kitabı, yazarın Yeni Roman dalında verdiği ilk eserdir. Bunun yanı sıra, bu eser, Yeni Roman türünün de ilk örnekleri arasındadır. Ayrıca türü anlamak adına en iyi örneklerden birisidir. Genel özellikleri açısından türün tüm niteliklerini taşımaktadır. Konu adına belirgin bir şeyler bulmak oldukça güçtür. Anlatıda olay örgüsü bulunmamaktadır. Durumlar söz konusudur. Bir birine bağlı olmayan, kısa anlatılardan oluşmaktadır. Bölümler arası devamlılıktan bahsedilemez. Çoğunlukla anlatıların geçtiği uzamlardan bir fikir oluşturulmaktadır. Ama ince ayrıntılardan söz edilemez.

Her bölümde insansal ilişkilere değinilir. Bu ilişkiler insanlar arası iletişimsizlik ve duyarsızlık üstüne kurulmuştur. İsimleri, kimlikleri belirsiz bu insanlar caddelerde, sokaklarda, vitrinlerin önünde birbirlerinden habersiz, nesnelere karşı son derece duyarsız ama aslında sadece onlar için süren bir yaşamın içinde kaybolup giderler.

Sokaktan insan manzaralarıyla başlayan eser, yine başka bir yerde, başka şekillerde insan görüntüleriyle son bulur. Var olan insan özellikleri tipiktir. Duyarsız, mutsuz ve anlamsız bir çaba içerisinde yaşayan, yalnız olduklarını bile fark edemeyen insancıklardır.

Bölümlerin çok fazla konusu olduğu söylenemez. Belli bir öyküden bahsedilemez. Giriş, gelişme, sonuç bölümleri söz konusu değildir. Ama okunduğunda

belli bir odak noktası göze çarpar. Değınmediğımız bölümlerin geneli kadın konuludur. Bu bölümlerde kadının huzursuzluğu (VI), kadın ve topluma karşı duyduğu tiksinti (VII), kadın ve çocuk sevgisi (VIII), kadın ve toplum baskısı (XXI) konu edilmiştir.

Yazarın eserlerinin kaynağı insanlar, aile ilişkileri ve insanların içinde bulunduğu ruh halleridir. Özellikle iki kişi, yani erkek ve kadın arasındaki ilişkiler üzerinde durmaktadır.

Eserde, yazarın mutsuzluğu ve ruhsal huzursuzluğunu içeren bölümler incelenmeye çalışılacaktır. Çünkü eser genel havası itibarı ile buhranlıdır. Bölümler arası bir bağlantı olmasa bile o sıkıcı ve boğucu hava ortaktır denilebilir. Aynı zaman da insan ilişkileri açısından da bölümlerde bir ortaklık söz konusudur.

1.4.3. Şimdi

Eser, Yeni Roman tekniğı bakımından örnek sayılabilecek biçimde şekillendirilmiştir. Nathalie Sarraute, kelimeler üzerine kurduğu egemenliğini burada da en güçlü şekliyle sürdürmektedir. Kelimelerle oyun oynamak, şekilden şekle sokmak, hiç akla gelmeyecek kalıplara sokmak, onun işidir. Bu işini de en başarılı şekilde gerçekleştirmektedir.

Eser, yine *Yönelişler* ve *Açınız* adlı eserlerinde de olduğu gibi, bölümlerden oluşmaktadır. Her bölümde farklı bir anlatı bulunabilmektedir. Her anlatıda sözcükler başrolde, kişiler silik bir siluet olarak çıkar karşımıza. Çoğunlukla bir kelimenin ya da birkaç kelimedenden oluşan bir cümlenin etrafında dönen konuşmalar ya da fikirlerden ibarettir.

O kelimenin ya da düşüncenin kişilerde uyandırdığı izlenimler ve hissettirdiğı duygular açıklanmaya çalışılmaktadır. Hepsinde ortak olarak değinilen nokta insan ilişkileridir. Özellikle aile bağları da diyebiliriz. Bizim asıl amacımız kitabın içeriğinden çok tezimizin asıl konusu “mutsuzluğun” kelimelere nasıl yansıdığını bulmaya çalışmak olacaktır. Eserin geneline bakıldığında zaten olumsuz duygular ve tepkiler ilk olarak göze çarpmaktadır.

“Ancak bu koşulla, onu “gerçek olay” sıfatıyla kabullenmekten kaçınarak, içinde huzursuz, bozguncu, rahatsız edici, biraz tedirgin bir öge haline gelmesini engellemek ve tam tersine onun hoş, zararsız bir eğlencelik olarak işe yaramasına izin vermek zorunda kalmıştı” (Sarraute, 1998: 26). Şimdi eserin içeriğini inceleyerek, bulunan

mutsuzluk öğelerini ve nasıl yansıtılmış olduklarını görelim. İçeriğinde iç karartıcı, insanı huzursuzluğa sevk eden öğeler bolca göze çarpmaktadır.

“Saflıktan uzak, zayıf, aşağılık bir “doğa”nın silinmez işareti olacak, utanç verici minik kıpırtılarla gizliden gizliye çalkalanan... çok iyi bilinen kıpırtılar... sınıflandırılmışlar, adları var: Kıskaçlık. Haset. Ve de şu, genelde, zorunlu olarak ona eşlik eden şu: Kötü niyet” (Sarraute, 1998: 29).

“Herkesteki bu aşırı katıllık, herkesteki bu sonu gelmez zor beğenirlik, bu sürekli, en uzlaşmaz ahlak anlayışının kurallarının noktası noktasına, titizlikle uygulandığını görme merakı şaşırtıcı değil mi?” (Sarraute, 1998: 30).

1.4.4. Marterau

Esere yeni roman türü başlığı altında bakıldığında bu türe örnek olarak sayılabilmektedir. Eser iki bölüme rahatça ayrılabilir. Birinci bölümde, yazar ve başkişi aynı karakter olarak çıkar karşımıza. Kendi hayatından kesitler sunarak şu an hayatındaki ve daha önceden hayatına girmiş olan kişileri tanıtır. Yer yer geçmişten ve bugünden anekdotlarla nasıl bir yaşam şekline sahip olduğuna dair bilgiler aktarır. Yazar bazen eserin bizzat içinde bulunan karakter, kimi zamansa olaya dışarıdan bakan bir anlatıcı olarak kendini bulur. Bu geçişler keskin ve anidir. Başkişi aynı paragrafın içinde birden bire anlatıcıya dönüşebilmektedir. Bu dönüşümler için ayrıca bir belirtiye ihtiyaç duyulmamıştır.

Eser de çok sayıda kişi bulunmakla birlikte bu kişilerin çoğu sadece birer gölgeden ibaret kalmaktadır. Kişiler açık ve net olarak tasvir edilmez. Anlatıcı ya da başkişi bazen kadındır bazen erkek. Bu değişimler hiçbir belirti vermeden gerçekleştirilir. Ama belli bir süreden sonra ana karaktere yakın kişiler kendilerini kolayca tanıtır hale gelmektedirler.

Hikaye boyunca anlatıcı bir çok değişik konuya değinir. Hayata dair kadın erkek ilişkileri, sosyal hayat dayatmaları, hoşnutsuzluklar ve özellikle kadın mutsuzluğuna dair konular işler.

Eş ile geçirilen eski günlere duyulan özlem, mutsuz kadın hayatları, geçmiş fakir günlere dönme isteği, gençliğinde gerçekleştirilemeyen hayaller, yazarın insanlara ve insanların insanlara duyduğu nefret ve acımasız duygular, çocukluktan gelen topluma karşı korku ve rahatsızlık hissi, kadın ve erkek arasında gelişen değişik duygular ve birbirlerine olan tavırları, kadınların erkek karşısında çaresizliği, erkeklerin kadınları işe

yaramaz birer varlık olarak görmeleri, anne ve babaya duyulan tepki ve onların çocukta yarattığı hayal kırıklığı belirgin olarak işlenen konulardır. Bunların yanı sıra ikili ilişkiler üzerinde yoğun bir şekilde durulmuştur.

Sık sık kendi anılarına değinen yazar eleştirilerini okuyucuya tamamen objektif bir gözle aktarır. Bu bölümde gerçek anlamda bir olay ve hikaye örgüsünden bahsedilemez. Tipik yeni roman örneklerinde olduğu gibi şimdiki zaman ya da geçmiş zaman bazında durumlar söz konusudur. Betimlemelerle geçen uzun paragraflara rastlanmaktadır. Bazen bir lokantada, bazen evlerinin salonunda kimi zamansa tamamen farklı bir şehirde yaşanan durumlar, anlatıcı ve aynı zamanda baş kişi olan yazar tarafından okuyucuya aks ettirilir.

İkinci bölüm, kitaba verilen isim üzerine yazılmıştır. Olay ve kişiler klasik bir hikaye de yer alan örgüye göre şekillenir. Ama tabi bunların yanı sıra yeni roman türüne özgü içsel konuşmalar, durum değerlendirmeleri yoğun bir biçimde mevcuttur. İlk bölümden farklı olarak ikinci bölümde olay tektir ve baştan sona kadar bir düzen içinde ilerler.

Anlatıcı ve başkişi yine yeğendir. Amcası ve ailesi ön plandadır. Öykü, hayatlarına girip onları bir seneye yakın bir süre kaosa sürükleyecek olan Martereau adlı bir kişi üzerine odaklanır.

Hikayenin temelinde insanların birbirleri ile ilgili fikirleri yorumları herkesin kendi bakış açısına göre değişen eleştirilerine geniş bir şekilde yer verilir. her insan bir dünyadır. Farklı bakar farklı görür. Değerlendirilen konu aynı olsa bile birbiriyle bağdaşmayan yorumlar yapılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUKLUK DÖNEMİ MUTSUZLUK

Sarraute, eserlerinde çok çeşitli konular işler. Hayata dair, özellikle günlük yaşam hakkında oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Olay içinde sabit bir rolü yoktur. İsteddiği karaktere rahatça bürünür. Ama onun asıl işi insanlar ve aralarındaki ilişkilerdir. Bu ilişkiler çoğunlukla akrabalık bağları olan insanlar arasında yaşananlardır. Değişik insan karakterleri arasında gelişen olaylara sıkça değinir. Bu olayları işlerken göze çarpan en belirgin şey ise, yazarın ve olay kişilerinin mutsuz, huzursuz, memnuniyetsiz bakış açılarıdır. Bu duygulara hem kişiler açısından yer verirken hem de direkt olarak duyguların kendisine rol verir. *Şimdi* adı eserinde; “Ne olursa olsun hiçbir şey bu mükemmelliği bozmasa, bir parça bile olsa bu derin huzuru kaçırmasa... Yalnızca bu defalığına...”(Sarraute, 1998: 93) diyerek, memnun olunmayan bu şeyi kişileştirir. Bahsedilen mutsuzluk, nerede saklanacağı bilinmemekte, aniden ortaya çıkabilmekte ve her şeyi birdenbire altüst edebilmektedir. Yazar bir an bile olsa içinde bulunduğu mutsuzluğun bozulmasından duyduğu rahatsızlığı ifade etmektedir. Anlaşılan o ki mutsuzluğunun bozulmadığı hiçbir an bile olmamıştır. Her mutlu ve huzurlu an mutlaka bir şey ya da birileri tarafından bozulmuştur. Ki bu nedenle yazar, yine öyle olmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirir. Bölünmemiş, doyasıya yaşanan bir huzur anı dilemektedir. Çünkü her zaman dile getirdiği gibi mutluluk kısa, mutsuzluk ise olabildiğince uzun zamanlar almaktadır. Mutluluğun geçici hazlarını mutsuzluğun kısa ve küçük dozları bir anda silivermektedir. İkisinin yarattığı etkinin aynı olması imkansızdır. Mutlaka ama mutlaka mutluluk geçici ve hafiftir. Mutsuzluk ise çok uzun süre kalıp aynı zamanda daha da şiddetli olacaktır.

“Yalnız bu geçici esintinin tatlı okşayışının, iyiliğin orada, her zaman hazır, her zaman mümkün olduğunu anımsamanın verdiği rahatlamanın yarattığı etkilerin, aynı derecede minik kötülük dozlarının yarattığı etkilerle şiddet ve süre olarak kıyaslanmayacağını bilmek gerek” (Sarraute, 1998: 96).

Sarraute, *Çocukluk* adlı eserinde, kendi çocukluğunu anlatır. Çocukluğu boyunca hatırında kalanlar hep mutsuz olan anılardır. Bu nedenle bu bölümün çoğu kısmı aynı eserden çıkarılabilmektedir. Yazarın çocukluğu annesi ve babası arasında gidip gelmekle geçmiştir. Hayatı boyunca hiç annesi ve babasını bir arada görememiştir. Bu

açından anne ve babaya tepkilidir. *Yönelişler* de beraber olan fakat çocuklarına gereken ilgiyi göstermeyen, bir anne babayı ele alır. “Sadece boş saatlerinde birlikte oldukları münzevi küçük çocuklarını da getirmişlerdi” (Sarraute, 1967: 96). Aynı şeylerden rahatsız olduğu için bu konularda hassasiyetini göstermekten geri kalmaz. İnsani değerleri öne çıkarmaya, maddi şeylerin önemsizliğini vurgulamaya uğraşır. Çocuğun ruhsal durumunu önemser. Hissettiği duygulara yabancı olmadığı için rahatlıkla ifade eder. Onlardan uzak, çayırılıkta, öbür çocuklarla oynamak istemiyordu. “Orada, öylece, yapışmış duruyor ve sevinçsiz bir açlıkla konuşulanları içine çekiyordu” (Sarraute, 1967: 96).

Yazar eserlerinde, kişilerin fiziki özellikleri hakkında fazlaca bilgi vermediği gibi isim, cinsiyet, meslek gibi konularda da ayrıntılı açıklamalarda bulunmaz. Eserde çoğu zaman kahramanın kadın mı ya da erkek mi olduğunu anlamakta zorluk çekilmektedir. Burada da aynı durumla karşı karşıyayız. Anlatılanlardan yola çıkarak bahsedilen kişinin çocuk olduğunu fark edebiliyoruz.

Yazarın yine en hassas olduğu konu, aile ve çocukla ilgili bir anı sözkonusu. Bir ailenin nasıl çocuk yetiştirdiğini gözlemlemektedir. Aile, sadece kendi istekleri doğrultusunda hareket ederek çocuğu yönlendirmektedir. Ona, hiçbir seçme hakkı tanınmayan, kendine ait özelliklerini yok sayan bir hayat şekli sunulmaktadır. Yapmacık sevgi gösterilerinin altında, görünmeyen sınırlarla çevrili bir dünya da yaşamaktan başka bir seçeneği yoktur. “Nesi varsa almışlardı, ve başka şeylerle şişirerek yeniden yapmışlardı varlığını ve daima yeni bebekler, yeni kuklalar gösteriyorlardı ona. Ellerinden birini, sonra da ötekini, terbiyeli terbiyeli, öpücüklerle uzatmaktan başka bir şey gelmiyordu elinden” (Sarraute, 1967: 104).

Yazarın *Yönelişler* adlı eserinde, *Çocukluk* eseri ile ilgili konulara değindiğini görmekteyiz. Bu bölümde de küçükken geceleri, odasında yalnız kaldığında, nesnelere ya da hayali şeylerden korktuğunu ve bunlarla nasıl baş ettiğini anlatmaktadır.

Odasında yalnızken, karanlıkta cansız nesnelere hareket ettiğini, gizli köşelerden bir şeylerin çıkacağını zanneden küçük bir çocuk söz konusu. Farklı olan ise, bu korkuların büyüdükçe değişime uğrayıp, endişe ve kıskançlığa dönüşmesi. Toplum içinde yaşamış olmanın verdiği sıkıntıları, anlaşmazlıkları küçük bir çocuğun gece korkuları ile sembolleştirilmektedir. Bu korkuları, büyükleri çağırıp yatıştırılmaya çalışır

küçük çocuk. “Küçükken, geceleyin yatağında doğrulurdu, seslenirdi. Koşup gelirlerdi kadınlar, ışığı açarlar, beyaz çarşafı, el havlularını, giysileri bir bir ellerine alıp kendisine gösterirlerdi. Hiç bir şey yoktu işte. Ellerinde, çamaşırlar zararsız hale geliverir, büzülür, ışığın altında hareketsiz kalır, ölü olurlardı”(Sarraute, 1967: 107). Büyüdüğünde de bu değişmez. Yine hayata dair endişelerini bir başkasının eliyle, yani yardımıyla yatıştırmaya çalışır. Ama herkes gittiğinde odada yalnız kaldığında, korkular, endişeler, kıskançlıklar tüm gerçekliğiyle geri döner. “Fakat yavaş yavaş kendine geldiği sırada ve kadınlar onu, düzelmiş, arınmış, yerleşmiş bırakıp giderlerken, her şey yoluna girmiş ve düzen bulmuş iken, endişe yeniden, küçük bölmelerin dibinde, biraz önce açıp da bir şey bulamadan kapadıkları çekmecelerin derinliklerinde yeniden belirliyordu” (Sarraute, 1967: 108). Çocukluk anıları, kanına işlemiştir. Hiçbir kuvvet bu etkileri silemez. Ne zaman ve ne durumda olursa olsun onu geriye döndürecek bir şeyler rahatlıkla bulabilir.

Sarraute, sık sık insan ilişkilerini konu eder eserlerinde. Ailesel ilişkiler üzerinde durur. Bunlara bağlı olarak da sosyal toplum düzeninde var olan insanların davranışlarını irdeler. Çoğu zaman eleştirir. Bu eleştiriler olumsuzdur. Yapaylıktan, duyarsızlıktan ve hata arayan insan tipinden rahatsızlık duyar. Birbirini eleştiren ve etrafa negatif duygular yayan insanları toplumdan dışlar.

“Bir büyük” olmadan “bir yazar” olunmaz (Sarraute, 1998: 31) diyerek yazar olma isteğini ifade eder yazar. Aslında, böyle bir cümle karşısında biraz daha derine inmek gerekmektedir. Bu da ancak “Çocukluk” adlı eserine atıfta bulunarak olacaktır. Yazarın çocukluk yıllarında, yazar olma isteği vardır. Ama bunu hiçbir zaman açıkça ifade edememiştir. Bunun nedeni ise, aldığı ilk tepkilerin olumsuz biçimlerde oluşudur. Annesinin patronunun, Nataşa’nın yazdığı ilk yazıya, ‘yazmadan önce imla kurallarını öğrenmesi gerekir’ (Sarraute, 1997: 63) diye olumsuz ve şevk kırıcı bir tepki vermesi yazarın uzun yıllar bu olayın etkisi altında kalmasına neden olur.

Şimdi adlı eserinde ise yaşadığı ve hissettiği bu şeyleri başkası yaşıyormuş ya da yaşamış gibi ifade ediyor. Çünkü açık bir dille, yazar olmak istediğini ve bunun gerçekleşmesi için büyümesi gerektiğini ifade etmektedir. Yazar olma isteğinin ne kadar şiddetli olduğunu okuyucuya geçirme konusunda oldukça başarılıdır. Bu isteğini pastacı olmayı, baba olmayı istemek kadar doğal olduğunu ifade etmeye çalışmaktadır. Ama

ona göre bu kadar doğal olan bu istek başkaları tarafından hoş karşılanmadığı için, saklama gereği duymaktadır.

“Ama önemsiz bir şey bu, neredeyse anlamsız bir şey, “Baba olmak istiyorum,” gibisinden çocukça lakırdılardan biri. “Pastacı olmak istiyorum,”... Hayır, tehlikeyi gizlememeli, bilmezden gelmemeli... “Bir yazar olmak istiyorum”... işte o, bu sözcükleri açık seçik telaffuz ettiği görülüyor ve o neredeyse bir yetişkin havasında” (Sarraute, 1998: 30). Nathalie Sarraute daha önce yaşamış olduklarından, tabii ki çocuk olmanın verdiği hassasiyetle, son derece etkilenmiş bir bireydir. Bu etkiler diğer eserlerine de yansımıştır. Bu konulardan birisi yazar olma tutkusudur. Çocukluğundan beri bu isteği artarak devam etmiştir. Ancak erişkin bir insan olunca bu arzusunu gerçekleştirebilecektir. Hatta kendi deyimiyle sırf bu geriletici nedenlerden ötürü yazmaya olması gerektiğinden geç başlamıştır. O yıllarda bu isteğini gerçekleştirmek istemektedir. Ama yeterli şartlara sahip değildir. Hayalini gerçekleştirebilmek için, yeteneğe sahip olmanın yanı sıra aynı zamanda bunu hayata geçirebilecek özgürlüğe de sahip olmanın gereğinden bahsetmektedir. Çünkü sadece yetenek, özgürlüğe sahip olmadan hiçbir işe yaramamaktadır. Bu arada tüm bunların dışında, bir de yazar olmasını istemeyen aile bireyleri bulunmaktadır. Baş etmesi gereken en önemli etken de budur. ““Ah yazmak isterdim”... sesinde bir nebze ama geçici pişmanlıkla, küskünlükle, bunun için yeteneğe de, gerekli özgürlüğe de sahip olmadığını tamamen kabul ediyordu... zamanını ve gücünü, fazlasıyla esir alan bu çeşit uğraşlara adanmış istediğini düşündürebilecek hiçbir şey yoktu” (Sarraute, 1998: 32). Yazar çocukluğunda, bu ve bu gibi birçok konuda sıkıntı yaşamıştır. Bunların bazıları aile dışından kişiler de olsa büyük bir çoğunluğu aile içinden hatta dahası anne ve babası tarafından yaşatılan sorunlardır. Bu nedenle ailesel ilişkilere olumlu yaklaşmaz. Yaşadığı şeyler bunlar olduğundan yazarın aile kurumuna başka türlü bakması beklenemez.

2.1. ANNE İMAJI

Sarraute'un anne ve baba unsurlarına bakış açısı diğer insanlardan farklıdır. Sebebi ise büyük bir çoğunluğun yaşamak zorunda olmadığı bir hayat yaşamış olduğundandır. Ayrı bir anne babanın arasında kalan bir çocuğun yaşayabileceği sorunların tamamını hatta daha fazlasını yaşamıştır. Bu pencereden bakıldığında, kişinin ona bu sorunları yaşatan insanlara olumlu bakması beklenemez bir iyimserlik olacaktır. Ama genelden çıkıp özele indirildiğinde anne çocuk ilişkisi baba çocuk ilişkisine göre daha çok yıpranmıştır. Baba ile yaşananlar gittikçe iyileşirken anne ile yaşananlar kötüleşmiştir. Bu çerçevede içerisinde incelemeye *Çocukluk* eserinden başlamak yerinde olacaktır.

“Evet yapacağım”. “Hayır, yapmayacaksın”... sözcükler beni yakalıyor, sınımsız sarıyor, hapsediyor, debeleniyorum. “ evet, yapacağım...” ve işte, bağlarımı koparıyorum, kışkırtılmış duygularım kolumu kaldırıyor, makasın sivri ucunu tüm gücümle saplıyorum, ipek kumaş karşı koyamıyor, yırtılıyor; kanepenin arkalığını yukarıdan aşağıya kesip açıyorum ve çıkanlara bakıyorum... yumuşak, kül rengi bir şeyler yarıktan dışarı fırlıyor...”(Sarraute, 1997: 9).

Küçükken bakıcı kontrolünde öğrendiği Almancayı bile çok öfkeli olduğu bir anısında hatırlayabiliyor. Çünkü bu anılar eserde unutulmaya yüz tutmuş olarak yansıtılıyor. Bazı anılar sadece anlık görüntüler olarak çıkabiliyor karşımıza. Yaşanılan anıların olumlu anılar olmadığından daha önce bahsetmiştik. Küçük bir çocuğun hayatının belli bir bölümünün bu şekilde geçtiği düşünüldüğünde, ruh haline olumsuz yansımalar olacağını tahmin edebiliriz. Bu anıdan çocukluğunda ki aşırı sinir ve tepkili halini kolaylıkla gözlemleyebiliyoruz.

Küçük yaşta annesi ve babasının ayrılmasıyla yüzleşmiş olan Nataşa, bu talihsiz olay yüzünden babasını yılın belli zamanlarında görebilmekte, bu süreç içerisinde de annesini görmeyi arzulamaktadır. Göremediği için kendi içinde bazı olgular oluşturarak annesini yanında hissetmeye çabalamaktadır. Yazar aynı zamanda takıntılı bir çocuktur. Sadece doktorun önerisi üzerine sırf annesinin varlığını hissedip onun dediklerini yapabilmek adına rezaletler çıkarmaktan kaçınmamaktadır. İsteddiği şeyi yapmak uğruna herkesi karşısına almaktan çekinmemektedir. Annesini o anda yanında hissetmesi demek göze alınabilecek her türlü rezalet demektir. Annesi yoksa ona bıraktığı, yerine getirmesi gereken sözleri ve istekleri vardır. Yani bu bölümde Nataşa'nın annesinin

boşluğunu onun tembihlerini dinleyerek doldurması söz konusudur. Durum ne kadar zorlayıcı olsa da annesinin tembihlerini yerine getirmelidir. Bu sayede hem annesini hem babasını aynı anda yanında hissedebilecektir. Çünkü Nataşa annesi ve babasını hiç bir arada hatırlamaz. Onun hatırladığı anne ve babası ayrı şehirlerde yaşayan iki ayrı insandır. Bir arada olmaları düşünülemez.

“Peki anneciğim. İçin rahat etsin, kaygılanma, bana güvenebilirsin.” Evet, güvenebilir, be, kendim için onun yerini alacağım, o benim yanımda olacak, ötekilerin bilmediği tehlikelerden beni korumak için... sanki gerçekten yanımdaymış gibi... zaten ötekiler bu tehlikeleri nereden bilebilirler ki! Bana neyin uygun olacağını ancak annem bilebilir, ancak o, benim için iyi olanı kötü olandan ayırabilir. Onlara istediğim kadar söyleyeyim, anlatmaya çalışayım...” çorba gibi ezilene kadar... bunu doktor söyledi, annem söyledi, ona söz verdim...”... başlarını sallıyorlar ve inanmıyorlar bana” (Sarraute, 1997: 11).

Ona verilen görev lokmasını iyice çiğnemektir; ama bu işi bu kadar iyi yapmaya çabalaması tamamen annenin yokluğu, ona duyulan özlem, yanında olma isteğidir. Bu talimat yapılmadığı takdirde anneye ihanet söz konusudur. Anne yokken, talimatları onun yerini tutmaktadır. Dediklerini yerine getirmek Nataşa için bir zevktir. Sonuçları neye mal olursa olsun.

Anlatımda sık sık yapılan tekrarlar göze çarpmaktadır. Bu tekrarlar ve takıntı hali çocuğun içinde bulunduğu ruh halinin normal olmadığı, hatta büyük bir yalnızlığın hâkim olduğu açıkça görülmektedir. Çevresinde kimin olduğu önemli değil, önemli olan annesinin olmamasıdır. Kim olduğu önemli değil, önemli olan kimin olmadığıdır. Annesi onun her türlü eksikliğini tamamlayan, tek öğedir anlatıda. Hayat, anneyi özleyerek geçmektedir. Yokluğunu, ancak tembihlerini dinleyerek azaltmaya çabalamaktadır.

Ancak bu görevi sadece annesi yokken gerçekleştirmekte ısrar etmektedir. Annesinin yanına döndüğünde bu görevin hiç önemi kalmayacaktır. Alıntıda da bahsedildiğine göre annesi savruk bir kadındır. Çocuğunu da hayatın gerektirdiği sorumlulukları da pek fazla önemsememektedir. Bunu bilmek, şimdi olmasa bile ilerleyen bölümlerde Nataşa’yı derinden sarsacaktır. Burada çocuğun düşündüğü tek şey, anne ve annenin yanında olma isteğidir. Annesinin özellikleri şu durumda onu pek de ilgilendirmemektedir. Çocuk olmanın verdiği ruh haliyle herhangi bir kadının onun

annesi olması yeterlidir. “O yanımda olsaydı, çoktan bunları düşünmez olurum, her zaman yaptığım gibi, çiğnemedem yutardım. Annem de, onun ne kadar tasasız, savruk olduğunu biliyorum, annem de çoktan unutmuş olurdu. Ama o burada değil, sorumluluğu bana verdi taşımam için...”Çorba gibi ezilene kadar”... bu sorumluluğu aldım... sahip çıkmam için verdi; özenle korumam, tüm saldırılara karşı korumam gerek... ‘ Çorba gibi ezildi mi acaba?’ Çok mu katı hala? ... Yok, sanırım yeterince çiğnedim, artık yutabilirim... ve bir sonraki lokmayı avurdumdan alırım...”(Sarraute, 1997: 12).

Kitabın başlarında Nataşa’nın annesiyle yaşadığını sadece tatillerde babasıyla olduğunu görüyoruz. Annesi Paris’te yaşamaktadır. Nataşa annesinin yanına dönmesiyle boş vermiş bir ruh halini benimsediğini belirtmektedir. “Ve her şey, Paris’e, annemin yanına döner dönmez unutuldu... her şey o tasasız, savruk havaya büründü yeniden” (Sarraute, 1997: 14).

Çünkü annesizlik sadece ondan uzakken acı vermektedir. Her yeni buluşmada, yaşanan acılar unutulup, annesinin benimsediği o boş vermiş havaya geri dönülmektedir. Çünkü yaşadığı yere ayak uydurmak zorundadır. Annesi nasıl isterse öle yaşamak zorundadır. Zaten ister istemez çevresinde yaşayan insanların ruh haline girmektedir.

Yazarın kitaplarında ki genel ruh halinin mutsuzluk olduğunu insanlara ve topluma karşı tepkili olduğunu görüyoruz. Bu tepkinin özellikle “Çocukluk” adlı serinde, anneden kaynaklı olduğunu açıkça fark ediyoruz. Anne-baba arasında gidiş gelişler, bu süreç içerisinde yaşanan sıkıntılar, özlemler ve Nataşa’nın kimsesizlik üzüntüleri bu mutsuzluğun kaynağı olarak görülebilir. Ayrıca, annenin isteksiz, hevesiz ve ilgisiz tavırları kahramanın bu ruh halinin kaynağını ortaya koymaktadır. O zaman üstünde durmadıysa da, büyüdüğünde hatıralar canlanırken aslında bu davranışların ne demek olduğunu daha iyi idrak etmektedir.

“A, yeter, durmadan bir şeyler sorarak sıkma beni... hiçbir şey yapmadan sürekli peşimde dolaşacağına, bütün çocuklar gibi oyun oynasana... boyuna bir şeyler icat ediyorsun; görmüyor musun, işim var benim, çalışıyorum” (Sarraute, 1997: 22).

Nataşa mutsuz bir çocuktur. Pek fazla çocuğun yaşamadığı olaylarla karşı karşıya gelmiştir. Bunlarla yüzleşmek, göğüs germek durumundadır ve buna bağlı olarak iyi anıları da çok azdır. Hayatı boyunca olumsuzluklarla karşılaşan küçük bir

çocuğun hayattan beklentisi de olumlu olmayacaktır tabi. Bu olumsuz ruh halini o kadar benimsemiştir ki yaşadığı tek tük güzel anıları da sahiplenmek istemez. Güzel şeyler ona ait olamaz, kendini buna layık görmez. Çünkü doğduğu andan itibaren sorunlar yumağında bulmuştur kendini. Mutlu bir aile saadeti ona rastlamamıştır. Neden şimdi ya da bundan sonra bulsun ki diye düşünmektedir. Bu zamana kadar mutlu olamamıştır. Bundan sonra da olamayacaktır.

“Ama o güzellikler benim için yaratılmamıştı, benim değil, ödünç verilmişti bana... ben küçücük bir parçasının tadına baktım yalnızca...”(Sarraute, 1997: 23).

Daha öncede söylediğimiz gibi anne ilgisizdir, çocuğuna karşı sabırlı, dinleyici bir anne profili çizmez. Tamamen kendine odaklı, kendi hayatını ön planda tutan bir karakterdir. Çocuğunun ruh hali, maddi ve manevi ihtiyaçlarını önemsememektedir. Bir anne olmasına rağmen çocuğuyla ilgilenmekten sıkılmaktadır ve kahramanımız üzüntüyle farkına varmaktadır. Yaşanılan her bir olumsuzluk, anneden gelen umursamaz bir tavır anneden uzaklaşmaya sebep olmaktadır. Annesini bu kadar seven bir çocuk açısından düşünüldüğünde, ilerleyen yıllar için olumlu izler bırakmayacağı kesindir. Hayattaki tek varlığı ve mutlu olma sebebi olarak gördüğü anne onunla yeterince ilgilenmemekte, yerine getirmesi gereken sorumluluklar onu sıkılmaktadır. “Annem, kalınca sesiyle okuyor, heyecansız, tekdüze... sözcükler, güçlü ve tereddütsüz çıkıyor ağzından... bazen, onun, okuduklarına kendini vermediğini hissediyorum... uykumun geldiğini ya da yorulduğumu söylediğim zaman, kitabı çok çabuk kapatıyor... okuma işinin bittiğine sevindiğini düşünüyorum...”(Sarraute, 1997: 29) derken, bu acı gerçekle, çocuk halinin verdiği saflıkla yüzleşmektedir. Annesi ona kitap okumaktan dahi sıkılmaktadır. Ve bunu yıllar sonra bile acı bir şekilde hatırlamaktadır. Annenin bu şekilde ki davranışları sadece bundan ibaret değildir. Nataşa sadece öyle olduğunu düşünmekle kalmayıp, buna benzer örneklerde annenin bu durumu dillendirdiğine de şahit olacaktır. Bu kadar değer verdiği annesinin ağzından, ondan yorulduğunu duymak küçük bir çocuk için unutulmaz ve tamir edilmez olacaktır.

Nataşa ciddi bir hastalığa yakalanır. Bilinçsiz bir şekilde günlerce yatar. Tabi bu durumda ona birilerinin bakması, onunla ilgilenmesi gerekmektedir. Bu iş Nataşa'nın annesine düşmektedir. Birkaç gün geçtikten sonra anne sıkılmaya başlar. Bu iş ona sıkıntı vermektedir. Anne bu tarz ilgisizlikleri ile ilerde de Nataşa'ya sahip çıkmayacağını okuyucuya hissettirmektedir. Bir annenin çocuğuyla ilgilenmekten

bıkması, tüm toplumlarda normal görülecek bir olgu değildir. Hele ki çocuk hasta iken anne ilgisine ve sevgisine en çok muhtaç olduğu zamanlardır. Bir annenin bu durumdan sıkılıp, başkalarının yardımını beklemesi çocukta hoş olmayan derin izler bırakmasına sebep olur. Nitekim öyle de olacaktır. Eser buna benzer başka örnekleri de içermektedir. Annesi ile ilgili anıların bir kısmı bu yöndedir. Hasta yatağındaki çocuğuna bakmayı, aynı odada kalmayı “hapis olma” (Sarraute, 1997: 29) olarak nitelendirmektedir.

Tüm bunlara rağmen Nataşa’da kötü anılar hemen silinip gider. Çünkü karşısındaki insan annesidir ve ona karşı nefret duyma ihtimali de, şansı da yoktur. Hayatta sadece bir tane anneye sahip olacağından vazgeçme şansı da olmayacaktır. Onu bu şekilde kabullenip uyum sağlaması gerekmektedir. Nataşa annesini tanımakta ve potansiyelini bilmektedir. Böyle olunca da beklentisi ancak onun yapabilecekleriyle sınırlı kalmaktadır.

“Evet... ve o anlarda çok geçmeden yalnızca kendilerine benzeme niteliğini kazandı sonunda... O gün, odamda ayaktayım, ayaklarımın üzerinde zor duracak kadar halsizim hala; açık kapıdan, annemin, kim olduğunu bilmediğim biriyle konuştuğunu duyuyorum: “kaç gündür burada Nataşa’yla hapis kaldığımı düşünüyorum da... biri gelip benim yerime onunla oturmayı akıl etmedi...” Ama o anda hissettiklerim çok çabuk silinip gitti” (Sarraute, 1997: 29).

Nataşa annesiyle hoş anılar yaşamış olsa da, kötü olanları azımsanacak sayıda değildir. Nataşa tüm bu yaşanan olumsuzlukları zihninde saklamaktadır. Büyümüş de olsa özellikle kötü olanlarını gün gibi hatırlamaktadır. Küçük bir çocuğun ruhunda derin izler bırakır; tüm bunlara rağmen yaşanan olumsuzluklar beyninin bir yerlerinde dursa da, ümidini kaybetmek istemez, annesinin küçük bir bakışı, sözü tüm bu olumsuzlukları silip yerine iyilerini eklemesini engel olamaz. Annesine derin bir sevgi hissetmektedir. Bu sevgi, annesine olumsuz bir şey hissetmesine izin vermez. Anne sevgisi, nefretine baskın çıkmıştır.

“Belki de... her neyse, epeyi derine inmiş olmalı ki, yüzeyde hiçbir şey göremiyorum. Annemin bir hareketi, bir okşayıcı sözü ya da yalnızca onu koltuğunda, okurken görmek yetmişti... ona sokulduğumu, onunla konuştuğumu gördüğünde, kelebek gözlüklerinin ardından bana dalgınlıkla baktığını görmek... gözlüğün büyüten camları, altın pırıltılı gözlerini kocaman gösteriyor; bu gözler çocuksu, suçsuz, iyi

niyetli anlamlarla dolu... ve ona sarılıyorum; dudaklarımı alnının, yanaklarının incecik, ipeksi, çok yumuşak tenine dokunduruyorum” (Sarraute, 1997: 30).

Romanda doğduğu evi tarif eder Nathalie Sarraute. Bu konuşma esnasında bu evin neden “mutlu çocukluk anıları” (Sarraute, 1997: 32) arasında yer almadığı sorulur. Çocukluğunda yaşadığı bu ev onda olumlu duygular uyandırmamaktadır. Bunun sebebi yine anne eksikliğidir. Buradan da yine diğerlerinde olduğu gibi mutsuzluğun asıl kaynağının anne ve baba etrafında gelişen olaylar olduğunu anlıyoruz. Anne yokluğu mekanlar açısından bile olumsuz duygular uyandırmaktadır. Bir çocuğun en temel ihtiyacı, maddi manevi tüm gereksinimi sadece anne varlığı ile karşılanabilirken, aynı şekilde neye sahip olunursa olsun anne yokluğu karşısında tüm maddi şeylerin bir anlamı kalmamaktadır. Annenin var olması her şey sayılabilirken, yokluğu tüm var olanları yok edebilmektedir.

“Öyle ama; dayının evi “mutlu çocukluk anılarında” yaşadığı halde, bu güzel evin o anılara girmesine engel olan bir şey var, herhalde, değil mi?”

“Ben ne olduğunu biliyorum: annemin yokluğu... Annem hiçbir zaman bu hayalde görünmüyor” (Sarraute, 1997: 32).

2.1.1. Anne’ye İhanet

Çalışmanın başından itibaren beri dediğimiz gibi Nataşa’da anne sevgisi, anne ilgisi, beğenisi yani kısacası “anne” çok derin bir öneme sahiptir. *Çocukluk* adlı eserin çeşitli yerlerinde anne tasviri bulunmaktadır. Bu bölüm de annenin dış görünüşü söz konusudur. O yaşta bir çocuktan bekleneceği üzere, karşısına çıkan her kadın imgesini, anne ile karşılaştırmaktadır. Çünkü kısa hayatında tanıdığı, bu derece sevdiği, sevdiği için örnek aldığı yegâne kişi annesidir. Hayatı annesinden ibarettir. Bu yüzden her şey annesine göre ölçülendirilmelidir. Tabii ki, annesi, her şeyden daha üstündür ve öyle olmalıdır. Durumun böyle olmadığı ilk olay, Nataşa için tamamıyla hüsrandır. Annesinden daha iyi özelliklere sahip başka bir varlığın var olması katlanılabilecek bir şey değildir. Bu hem annesinin hem de bizzat kendisinin yenilgisidir.

Vitrinde bir taş bebek görür ve bu bebeğe şaşılacak derecede hayranlık besler. Tüm fiziksel özellikleri kusursuzdur. Tabii ki ölçüt annesi olduğundan, bebek mutlaka anne ile kıyaslanmalıdır. Ve ne yazık ki annesi ile oyuncak bebeğin girdiği bu yarıştan bebek galip gelir. Bu olay Nataşa için bir yıkımdır. Dünya üzerinde annesinden daha güzel bir varlık vardır. Ve bunu kabul etmesi ve böyle düşüncelere kapılması annesine

ihanettir. Cansız bir bebeği annesinden üstün tutmuştur. Bu yüzden her türlü kötü muameleye layıktır. Bebeği, annesinden daha güzel bulmasından dolayı yaşadığı vicdan azabını şöyle dile getirir:

“Annemin üzerimde öyle güçlü bir etkisi vardı ki... Beni o yönlendirmiş olmalı... hiçbir zaman bir şey ister görünmeden... mutlaka beni, ben hiçbir şey fark etmeden, kendisi çok güzel bulmam için şartlandırmıştı, kimseyle kıyaslanmayacak kadar güzel... İçimdeki o tedirginlik, o belirsiz acı bu yüzden işte... (Sarraute, 1997: 69).

Nataşa'nın annesi uzak, soğuk, sevgisini belli etmeyen bir insan olmasının yanı sıra hiç göstermese de insan üzerinde psikolojik baskı yapan bir karakterdir. Hayat onun istekleri üzerinde yoğunlaşır ve isteği doğrultusunda şekil alır. Nataşa'da da etkisi çok büyüktür. Nataşa bunun çok farkına varmamıştır; ama aslında bunun bilincindedir. Daha doğrusu bu olaydan sonra bunu daha iyi anlamaktadır.

Annesi Nataşa'nın deyimiyle “o hiç kimseyle kıyaslanmak istemiyor, hiçbir yerde bir yeri olmasını istemiyordur” (Sarraute, 1997: 72). Bir çocuğun bir bebeği güzel bulması olayı gibi basit bir konuyu dahi gurur ve ego meselesi haline getirip çocuğu tepkisiyle cezalandırabilmektedir. “Ama annem, zaten gevşek tuttuğu elini elimden çekiyor, hoşnutsuz gözleriyle bana bakıyor ve cevap veriyor: “annesini seven hiçbir çocuk, hiç kimseyi annesinden daha güzel bulmaz” (Sarraute, 97: 71). Küçük bir çocuk için bu tip bir olay hiç de basit olmamakla birlikte büyüdüğünde dahi bu suçluluk duygusunda kurtulamaması çok da şaşılacak bir durum değildir.

Bebeği annesinden güzel bulması olayı bu kadar üstün körü geçilmemekte. Annesinin kıyaslanmanın verdiği huzursuzlukla Nataşa'ya çıkışması üzerine, küçük kız suçluluk duygusunun içine itilmiştir. Bu duyguyu durdurmaya çalıştıysa da başarısız olmuş hatta daha ileri boyuttaki kıyaslamalara da sürüklenmiştir. Yüz güzelliğinin ardından vücut özelliklerini de karşılaştırmaya başlamıştır.

Bu gerçekleri istemese de düşünmekte, düşündükçe de hayal kırıklığı ve suçluluk duygusu içinde boğulmaktadır. Yanlış yapmış olmanın doğurduğu ruh hali, onu daha da ileri aşamalara sürüklemektedir. Yasak caziptir. Bu cazibe, Nataşa'yı kendine doğru çekerken hiç zorlanmamaktadır. Annesinin de bu konuda hiçbir yardımı olmaması, Nataşa açısından olayın daha da içinden çıkılmaz bir hale gelmesini kolaylaştırmaktadır. Küçük kız kendi içine kapanır. Muhakeme yeteneğini tamamen

kaybeder. Karanlıkta el yordamıyla önünü bulmaya çalışır. Çünkü ona bu zorlu yolda refakat eden yoktur.

“Annemi sevmiyorum mademki vitrindeki bebeği ondan güzel buldum.....”

“Annem o kadar güzel değil” (Sarraute, 1997: 72).

“Annemin vücudu, maymunlar gibi tüylü...” (Sarraute, 1997: 73).

Bu tür düşünceler Nataşa’yı esir almıştır. Kendini kurtaramamaktadır. Bunun için annesinden yardım istese de, yine diğerine benzer bir tepkiyle karşıladıktan sonra Nataşa belki de bugünkü mutsuzluğuna açılan kapının ilk anahtarına ulaşmıştır. Nataşa, küçük yaşında yaşadığı bu zorlu çıkmazda tek başına kalmıştır. Hayatta en güvendiği kaleye ihanet etmiş, o da Nataşa’yı bu hatadan dolayı kendi düşüncelerine hapsedmiştir.

“O ana kadar asla böylesine yalnız olmamıştım, o günden sonrada olmadım, sanırım. Hiç kimseden, hiçbir yardım beklemeden... tümüyle düşüncelere terk edilmiş olarak... o fikirler istedikleri her şeyi yapabilmelerine uyan bir ortamda birbiriyle çekişiyor, biri ötekini çağırıyor, hep yenileri geliyordu. Ve hepsi, annesini seven bir çocuk olmadığının tanıklarıydı. Annesini sevmeyen bir çocuk. Bir çocuğun olması gerektiği gibi olmayan” (Sarraute, 1997: 74-75).

“Kötülük bendeydi. Kötülük beni seçmişti, çünkü ben de, kendisine gerekli olan ortamı bulmuştu. Öteki çocukların ki gibi sağlıklı ve saf bir ruhun içinde yaşayamazdı” (Sarraute, 1997: 75). Yani bu olay Nataşa’nın kendine küsmesine neden olmuştur. Kişiliğine dair tüm olumlu duygularını yitirir. Her şeyin sebebi sadece odur. Tek suçlu hep suçludur. Sebep olduğu kötülükler karşısında çaresiz ve yalnızdır. Bu yüzden kendini tüm kötü sıfatlara layık bulur. Kötü olduğunu düşünmek bir yana, kötülüğün zemini, kaynağı olarak görür kendini.

Nataşa annesi hakkında başka negatif bir düşünceye daha sahip olur. Her bir kötü düşünce Nataşa’yı annesini bir kere daha sorgulamaya iter. Sorguladıkça bir kötü yönünü daha keşfeder. Olumsuz düşünceler birbiri ardına sıralanır. Çünkü kendini kötülüğün yaşamasına uygun bir mekan olarak kabul eder. Ha bir düşünce var olmuş ha da birden fazlası. Bunların kimisini annesiyle paylaşırsa da kimisini de paylaşamaz. Artık bu oyunda yalnızdır. Bu birbiri adına gelen olaylar Nataşa’yı gitgide daha kötü etkilemektedir. Ama bu defa durum sadece Nataşa’yla alakalı olmaktan çıkıp annesinin, etrafına da olumsuz etkiler saçtığını kabul etmesi gerekmektedir. Annesinin olumsuz

taraflarını kendi içinde kabul etmenin yanı sıra başkalarının yorumlarını da sindirmesi gerekmektedir. Bu diğerine göre daha zor kabul edilir bir gerçektir. Çünkü artık Nataşa'nın dışında da anneye karşı olumsuz duygular besleyen insanlar bulunmaktadır.

Tabii ki etrafına kötülükler saçan bir anne profili bir çocuk için de hiç de iyi şeyler uyandırmayacaktır. Çocuğun hayata bakış açısını belirleyen bu olaylar arasında, annesinin hizmetçilere iyi davranmaması, onlardan yemeğin iyi tarafını esirgemesi çok daha etkili görünmektedir (Sarraute, 1997: 76). Nataşa, mutfakta tesadüfen hizmetçilerin annesi hakkında konuşmalarına denk gelir.

“İyidir, bağırıp çağırılmaz, yemek dersiniz, yakınmaya hakkımız yok, ama etlere gelince... Şu parçalara bakın...”(Sarraute, 1997: 75).

Olanları duymak Nataşayı derinden etkiler. Ama yinede annesinin böyle davrandığını kabul etmek küçük kız için oldukça zordur. Yine iç dünyasına yönelir ve iç hesaplaşmalarla karşı karşıya kalır.

“Annem cimri.” “Annem insan kıymeti bilmiyor.” “Annem çirkin hasislikler yapıyor...”hazır düşünce hep orada, bekliyor... engellemeye uğraşıyorum... bir saniye daha... önce bir görmeliyim... of neyse... bir yandan konuşmaya dalan annem, tabakta kalanlara eşit iki parça alıyor; Gaşa'nın tabağına bakabiliyorum, sevinçten yüreğim çırpıyor... savaşı kaybeden düşünce geri gidiyor...içimin sevgiyle, rahatlamanın ferahlığıyla dolduğunu hissediyorum... geçen defalarda da annem ne yaptığını düşünmüyordu, genellikle hep dalgın oluyor... cimrilik, yok hayır, cimrilik anneme hiç yakışmıyor; Gaşa iyi tanımlıyor annemi...”(Sarraute, 1997: 76).

Bu deneyimde anne temize çıkmış olsa da daha sonra Nataşa annesinin gerçekten de hizmetçilere cimri davrandığını acı bir şekilde kendi gözleriyle görür. Annesi çalışanlara yemeğin iyi yerlerini vermemek için azami gayret gösterir. Bunu görmek Nataşa'yı derinden etkiler. Artık annesinin başkalarına da iyi davranmadığı tescillenmiş olur.

“Gaşa'nın yüzüne bakamıyorum, bu yüzde en küçük bir gülümseme olmasa bile, onun ne düşündüğünü biliyorum ve bu düşünce beni yaralıyor, içimi parçalıyor... şimdi rahat bıraksa bile, bu bir süre için böyle, sonra geri dönecek, o düşünce hep orada, tetikte, herhangi bir yemekte yeniden üzerime atılmak için bekliyor” (Sarraute, 1997: 76).

Annesi her fırsatta Nataşa'yı suçlamak, eleştirmek için bir sebep mutlaka bulabilmektedir. Bu davranışlarından onu alıkoyabilecek en ufak bir hissi yoktur. Fransa'da yaşayan babasının yanına gidecek olan Nataşa, babasının evlendiği yeni eşi hakkındaki düşüncelerini oyuncak ayısı ile paylaşmaktadır. Bu yeni eş Nataşa'ya göre "başka bir annedir". Ama bu fikir bekleneceği gibi annenin hiç hoşuna gitmez. Ve bu rahatsızlığını söylemekte asla gecikmez.

"Neler söylüyorsun sen? Hangi başka anne? İnsanın başka bir annesi daha olamaz...senin dünya da tek bir annen var!" (Sarraute, 1997: 77).

Bu sözler karşısında Nataşa'nın duyguları tarif edilemezdir. Yaşadığı suçluluk duygusunu şöyle ifade eder: "bunların hepsini söyledi mi, yoksa yalnızca sonuncu cümleyi mi söyledi, iyi bilemiyorum; ama benimle alışkın olmadığım abartılı bir öfkeyle konuştuğunu, o an nasıl ürktüğümü, dilimin tutulmuşçasına nasıl donup kaldığımı çok iyi biliyorum" (Sarraute, 1997: 77).

Anne ile yaşanan sorunlar bununla da kalmaz. Annesinden ayrılıp babasının yanına Fransa'ya yerleşir. Babası ile yaşamaya iyiden iyiye alışmıştır. Bu eve ve evde yaşayanlara zamanla uyum sağlamıştır. Vera (üvey anne) ile aralarında ne geçerse geçsin onu artık kendisine daha yakın hissetmektedir. Bu süreç içerisinde anne imgesi Nataşa için ne vardır ne yoktur. Uzaklarda bir yerde annesi yaşamaktadır. Ama hayatının bir yerlerinde anne eksikliği devam etmektedir. Günler geçtikçe, ortama uyum sağladıkça, etrafındaki çocukların anneleriyle olan ilişkileri Nataşa'yı etkiler. Diğer çocuklar da Lili'de (üvey kardeş) 'anne' demektedir. Tabi bu durum kahramanımızın bir çocuk olduğu düşünülürse onda da anne deme ihtiyacı doğurduğunu anlamak zor değildir.

Anne demek istemektedir. Bu konuyu Vera'da onaylar; ama annesinden onay alması gerekmektedir.

Anlatının genelinden de anlaşılacağı üzere anne katı ve bencil bir yapıya sahiptir. Bu durumda onay vermesi beklenemez. Çok acımasız bir şekilde Nataşa'nın bu çok doğal ve çocuksu isteğini reddeder.

" Annemin üzücü sözleri, küskünlüğü... Kalpsiz olmak gerek, duyarsız, nankör olmak gerek, en kutsal bağları, dünyadaki en değerli şey olması gereken varlığı, annesini unutmak... anne... başka hiçbir kadının taşımaya layık olmadığı bu ad... hatta, benim ona bir seçenek olarak yazdım ' Vera anne' bile... söz konusu bile olamaz! Bu

ad, anne adı, başka hiç kimseye verilemez. Yer yüzünde bir tek annem vardı benim... ve o daha ölmemişti” (Sarraute, 1997: 166).

Bu olay Nataşa için son derece üzücü sonlanır. Hem bir anneye sahip değildir hem de anne diyebilmek için elinde olan son ihtimalide kaybetmiştir. Annesinin uzakta olması bile Nataşa’yı üzmesine onu istemediği şeylerden alıkoymasına engel olamamıştır. Her şartta onun kötü hissedip acı çekmesine yol açabilmektedir.

“Gözyaşlarım, geçmiş günlerimdeki gözyaşlarım, dinmişti iki yıldır... çocukluk yılları ne kadar uzun yaşıyor! Ve o yaşlar, şimdi çok daha yakıcı, canımı acıtarak geri geliyor...”(Sarraute, 1997: 166)

Buradan da anlaşılacağı üzere Nataşa annesinin yanında olduğu yılları, gözyaşlarıyla geçmiş yıllar olarak nitelendirmektedir. O yaşlar ancak babasının yanına gidip, iki yıllık bir alışma sürecini atlattıktan sonra dinebilmiştir. Ama anne faktörü ne zamanı ne de yeri dinlemeden Nataşa’ya ulaşabilmektedir. Bu temaslar hiç de iyi sonuçlar doğurmamıştır

2.1.2. Anne Özlemi

Çocukluğu bir gölge gibi peşindedir. Hemen her durumda eskiye gönderme yapacak bir şey bulur. Yaşadıkları onu derinden sarsmıştır. Bu örneklerin hemen hepsi anne ya da babasının ona direkt ya da dolaylı olarak yaşattıklarıdır.

“Eskiden, çocukluğumda, hizmetçilerin ben işitmeyeyim diye birbirlerinin kulağına fısıldadığı, ama benim, burunlarının dibine oturup annemle babamın yemeğini vermelerini, sonra gelip beni yatırmalarını beklerken duyduğum sözlerin, keskin gülüşlerin yüreğimde açtığı yara yeniden kanamıştır”...(Sarraute, 1974: 104).

Her çocukta olduğu gibi ondada anne ve babanın etkisi derindir. Ama yazarımızda daha farklı hale gelmiştir, bu derinlik. Ayrı bir anne babanın arasında yaşamış olmak, yaşadığı her acıyı iki katlı hissetmesine yol açar. Annenin ilgisizliği onda doyurulmaz bir sevgi ve şefkat açlığı yaratır. Hiçbir şey hiçbir kimse bu boşluğu dolduramaz. Sadece çocuklukta kalmaz bu boşluk. Büyüdüğünde dahi içine düştüğü zor bir durumda anne sevgisi ve şefkatinin yokluğunu duymaktadır. Onu bu durumdan kurtarmasını dilemektedir. Acı derindir. Yokluğunu duyduğu şeyi tekrar elde etmesi imkansızdır.

“yine nesi var benim yavrumun, koca bebeğimin, ha?... annem yatağımın kıyısına ilişmiş, beni kollarına almış... ipekten daha yumuşak, incecik teninin sıcaklığı,

boynumda, alnımda gezen elleri... Nasıl da yanıyorsun?... Beline sarılıyor, gözlerimi yumuyor, uyuyorum, yalnız onun ve benim malım olan, yalnız benim bulup ortaya çıkardığım, benim bildiğim o tatlı kokuyu ciğerlerime dolduruyorum, kesinliğin güvenliğin kokusu bu..."(Sarraute, 1974: 105).

2.2. BABA İMAJI

Nataşa'nın bunca anısının arasında annesi hep silik bir siluet olarak kalır. Nedendir bilinmez ama bu anıların silik olması, çok da hatırlanması anılar olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Hatırlandığında iyi şeyler ifade etmiyorsa unutulması daha iyidir. Çok net hatırlanamayan hafızayı zorlayan anılardır bunlar. Ama baba hep canlıdır. Her anısında şimdi ki gibi hep canlı ve diri olarak karşımıza çıkıyor. Babasının canlı olması ise bu durumun tam tersi kabul edilebilir. Çünkü babasının evinde de hoş olmayan hatta çok üzücü olaylar yaşanmıştır. Ama bu anıların ortasında baba, hep iyi kalmıştır. Nataşa'nın canını yakacak hiçbir hareket babadan gelmemiştir. İlişkileri hiç yara almadan devam edebilmiştir. Her yaşta her mekanda baba kızına var olan tavrını hep sabit tutabilmiş, onun kendisi hakkında ne düşündüğü konusunda hiç ikilem yaşamamıştır Nataşa.

"Her zaman, her yerde var olmayı sürdüren yalnızca babam. Bana öyle geliyor ki, çevremizdeki nesnelere görünmeyen varlıklar tarafından hareket ettiriliyor" (Sarraute, 1997: 34).

Çocuk anne ve babasının ayrılmış olmasından ve bu ayrılığın onda yarattığı sorunlardan ötürü her ne olursa olsun, günlük, sıradan bir olayı (kapı çekip gitmek gibi) kendisini terk etme olarak algılar. Her türlü gitme ve ayrılma onda yalnızlık ve terk edilmişlik hissi uyandırır. Çünkü ya terk etmek zorunda kalmış ya da terk edilmiştir. Başka türlü düşünmesi beklenemez. Küçük bir çocuk ancak yaşadıklarından hareketle varsayımlar yapabilir.

"Evet, doğrusu, her şey bende o duyguları uyandırmak için bir araya gelmiş gibiydi... Ama şimdi kendimi küçük yatağımın içinde görmeye çalışıyorum; orada, babamın kalktığını, kapıya doğru yürüdüğünü duyuyorum... hayır, gitme, daha gitme, korkuyorum; bana söz vermiştin, ben uyumadığım sürece yanımda kalacaktın, ben elimden geleni yapıyorum, uzun sürmez göreceksin; konuşmamalıyım, çok kıpırdanmamalıyım, yalnızca sana hatırlatmak istiyorum..."(Sarraute, 1997: 40).

Anne babası arasında oluşan bunca olumsuzluğa rağmen baba-kızın ilişkisinde hiçbir bozulma olmamaktadır. Aksine daha yakın ve güçlü bir bağ oluşmaktadır. Ama bu ilişkide kimsenin dillendirmediği; ama ikisi tarafından da bilinen bir ayrıntı vardır. Baba- kız herhangi bir şey paylaşılacağı zaman bu ortamda Vera olmamalıdır. Sadece babası ve o. Başkalarının varlığı bu iletişimi bozmaktadır. Aslında aralarında böyle bir anlaşma ya da konuşma geçmez. Birbirlerine söyleyemeseler de bunun böyle olduğunu bilmek ayrı bir gizem katmaktadır olaya. Bu gizem sayesinde onlara ait dünyalarında daha da yakınlaşmaktadırlar. Vera, baba ile kız arasına giren yabancıyı temsil etmektedir. Vera onlardan değildir. Bu yüzden samimi duygular ya da sorunlar o yokken paylaşılmalıdır. Onun verebileceği herhangi bir tepki aralarındaki iletişimi bozabilecektir.

“Özellikle Vera yanımızdayken ve Vera her an yanımızdaydı... Ama, böyle bir durumda... ikimiz yalnız olduğumuz halde, babamla aramızdaki o güçlü bağ varlığını sürdürmekteyken... o çekingenlik gene de orada, aramızda kalıyordu (Sarraute,1997: 117).

“gerçekten bu ödev, babama gösterilmeyi hak ediyor... Babam ödevlerime bakmayı seviyor, özellikle de Fransızca ödevlerime. Bunun için baş başa kalmamız gerek, söylenmemiş bir anlaşmaya göre Vera'nın yanımızda olmaması gerek. Okul karnemi babama imzalatacağım zaman, onun yanımızda bulunmaması konusunda tek kelime konuşmadığımız halde aramızda vardığımız anlaşma gibi...”(Sarraute, 1997, 162-163).

Nataşa'ya kitap boyunca sorular soran ses ona her şeyi itiraf ettirmek ister ayrıca her olaydan ayrıntılı olarak haberdardır. Belirtilere göre bu ses Nataşa'dır. Çoğu zaman onu kaçmak istediği düşüncelere çeker. Hatta kabul etmeye zorlar. Sanki Nataşa bilinçaltı ile bir çatışma içerisindedir. Geçmişte yaşadıklarıyla hesaplaşma içerisindedir. Elleri kolları bağlı, gerçekleşen olaylara tepki veremediği günlerde yaşadığı üzücü olaylarla şimdi bir bir yüzleşir. Yaşadıklarından çıkarımlar yaparak, o günleri yorumlar.

Diğer taraftan, sadece babasıyla iyi ilişkiler kurabilen bir çocuktur. Çünkü annesi yanında değildir. Başka bir ülkede, başka bir hayata sahiptir. Bu yüzden annesiyle ilerisi adına paylaşabileceği pek bir şeye sahip değildir. Sahip olsa da böyle bir imkanı yoktur. Babasına gelince, yapısı gereği pek konuşkan olmadığı için bu konuda hiç konuşma gereği hissetmemiştir. Konusu açıldığında dahi babası konuyu

gereksiz görüp kapatmaktadır. Nataşa'nın yine ödevlerini babasına göstermesi sırasında, Nataşa durumu şu şekilde ifade etmektedir. "Babam her zaman olduğu gibi soğukkanlı, bana övgüler yağdırmıyor, ama gerek yok; halinden, beni dinleyiş biçiminden, anlıyorum, çok iyi olduğunu söyleyecek. O kadar. Bu kadarı yeterli. Aramızda, ödevlerin herhangi biri hakkında söyleyebileceği sıradan beğeni sözcüklerinden farklı bir söz söylenmeyecek, konuşulmayacak... Uzaktan yakından 'yazarlık yeteneği' fikri hayalimizden bile geçmeyecek... çok çok uzağız bunlara..."(Sarraute,1997 :163).

Bu ve bu gibi sebeplerle Nataşa yazar olma fikrini hep ertelemek zorunda kalacak. Yazma eylemi sadece bir hobi olarak kalmaya devam edecektir. Mutluluklarını ertelediği gibi hayallerini de ertelemek zorunda kalacaktır.

Eserdeki dış ses ona olayları anlattırırken, hatırlamak istemediklerini hatırlatır, unuttuklarını gün ışığına çıkarmasını yardımcı olur. Kızdığı, küstüğü insanlarla barışmasını sağlar. Özellikle kendisi ile barışır. Çocukluğuyla barışır. Eskiden yaşamış olduğu kötü anıları unutmak için çaba göstermiş olan yazar, şimdi yine kendisi sayesinde onlarla yüzleşmektedir. Çocukluğuyla barışır. Artık hatırlamaya dahi korktuğu anılarıyla dost olmuştur.

Nataşa babasını çok özel bir yerde tutmaktadır. Onun Nataşa açısından anlamı hiçbir zaman önemini yitirmemiştir. Ama yaşadığı olumsuzluklar içinde babanın da rolü vardır. Ve bu olayların büyük bir çoğunluğu onun da bulunduğu ortamlarda yaşanmıştır. Annenin yokluğunun vermiş olduğu bu daralmış ruh halinin yanı sıra, yarattığı problemlerin doğurduğu sonuçların babayı üzmesi de yazarın kederlenmesine sebep olmaktadır. Babası hayatında olmazsa olmaz bir öge sayılmasa da, üzülmelerini de istememektedir. Elinde olamadan ruh halinde olan huzursuzluklardan doğan olayların sıkıntı verici sonuçlarını babasına yaşatıp, onu da bu buhranın içine sokmaktan rahatsız olmaktadır. Çünkü babaya karşı derin bir sevgi beslemektedir. Babası eser boyunca hiç kötü bir görünüme bürünmez. Her zaman ilgili bir babadır ve sorumluluklarını yerine eksiksiz getirir. Bundan dolayıdır ki, Nataşa hayatında ne olup biterse bitsin babasını üzmemekten esef duyar. Bu üzüntüsünü de şu şekilde belirtir. "Bu kadar güzel huylu, sabırlı bir insana böyle eziyet ettiğim ve sonunda babamı da üzdüğüm için kahroluyorum... ama ben o uzak yerden geldim, onların içine girmediği, yabancı olduğu, yasalarını bilmediğin yerden... oradayken bu yasalarla alay eder, eğlenebilirim,

hatta çiğneyebilirim de; ama, dürüstlük, burada o yasalara boyun eğmemi gerektirir” (Sarraute, 1997: 12).

2.2.1. Baba Özlemi

Yazarın *Çocukluk* adlı eserinde, Nataşa, babasına her zaman derin bir sevgi duyar. Annesine duyduğu hislerden farklıdır. Çünkü annesine duyduğu şeyler zaman zaman değişse de, babasına ait duygular değişmez. Ona karşı hep olumludur. Hareketlerini makul karşılar. Onu suçlamaz. Ona dair hatırladığı anılar çoğunlukla aralarında ki ilişkinin boyutlarını belirtir. Dönem dönem başkaları tarafından zarar görse de aralarındaki bağ hiç kopmadan güçlenerek ilerler. Hatıralarında baba figürü hep canlıdır. Ama var olmayan yalnızca annem değil... Sonradan, ara sıra birkaç haftalığına gittiğimde kuşkusuz evde bulunmuş olanlardan yalnızca babamı görebiliyorum. Her zaman biraz gergin... ince ve dik silüetini... Bir divanın kenarında oturuyor, ben, dizlerinin üzerindeyim; yüzüm, boydan boya beyaz tül perdelerle gizlenmiş, yüksek pencerelere dönük... Bana, pencereleri saymayı öğretiyor... olabilir mi? Oysa çok iyi hatırlıyorum, ona kadar sayıyorum, bir tane daha, sonuncusu, on bir ediyor... (Sarraute, 1997: 32).

Nataşa geçmişte yaşananları anlatırken, babasına ve onunla yaşadığı yıllara özlem duyar. Babası ile geçen her anının onun yanında ayrı bir yeri vardır. Öyle ki sadece babasını hatırlamak şöyle dursun, bir kere gittiği babasının iş yerini, iş yerinin dekorunu, orada gördüğü insanların ne giydiğini bile kolaylıkla hatırlar. “Uzun, çok aydınlık bir odaya giriyorum, üzerinde dereciklerin rengine benzer kırmızı, mavi, sarı tozlar bulunan tahta kutular dizilmiş uzun masalar var; aynı güzel renkte sıvılar, küçük küçük alevlerin üstüne asılmış karnilerde ısıtılıyor... babam, masalardan birinin önünde ayakta duruyor; uzun, beyaz bir önlük giymiş, karnilerden biri elinde, alevin üstünde yavaş yavaş sallıyor, sonra kaldırıyor ışığa tutup dikkatle inceliyor” (Sarraute, 1997: 38).

Küçük kız babasının evine yerleşmeden önce babasını uzun aralıklarla görmektedir. Görüşülmeyen bu zamanlarda iletişim kesilmeden mektuplarla sağlanmaktadır. Her türlü ayrıntı bu mektuplarda paylaşılır. Nataşa kısa süre gittiği bir okuldan bahseder babasına. Babasının bu okul için yaptığı yorum karşısında Nataşa'nın yapacağı hareket nettir. Okulu terk etmek. Onun için babasının düşünceleri bu kadar önemlidir.

“Bilmem, çok kısa süre gittiğim, yeşil bitkilerle süslenmiş, neşeli bir sınıfı görebiliyorum hayal meyal, arı ve bal sözcüklerinden oluşmuş komik bir adı olan bir küçük kız vardı... Bize, sağ elle olduğu gibi, sol elle de yazmayı öğretiyorlardı. Bunları bir mektubumda babama anlatmışım. O da, bunun, yararsız bir zaman kaybı olduğunu yazdı. Sonra bir daha o okula gitmedim, daha doğrusu, artık hiç okula gitmedim” (Sarraute, 1997: 53).

Bunun nedenini soran dış sese cevabı ise: “Sanırım daha önce de söylemişim, böyle sorular sormuyordum kendi kendime ve annem, tıpkı babam gibi her türlü kuşkunun üstündeydi benim için” (Sarraute, 1997: 53).

Nataşa'nın annesi bir süre sonra, ki bu süre içinde Nataşa artık olduğu yere alışmıştır, Nataşa'yı geri almak ister. Kararı Nataşa vermek zorundadır. Babası ise söylemese bile Nataşa'nın gitmesini istememektedir. Nataşa için çok zor olan bu karar babasının birkaç cümlesi ile netleşir ve Nataşa babasından ayrılmak istemez. Kararı nettir Nataşa burada kalmak istiyordur (Sarraute, 1997: 133) o an içinde babası ile yaşadıklarını şöyle dile getirir.

“Babam beni kollarına aldı, göğsüne bastırды mı, bilemiyorum, ama sanmıyorum. Böyle bir şey, bizim birbirimize bağlılığımızın gücünü daha fazla duyuracak değildi, ne de onun bana, hiçbir şarta bağlı olmadan verdiği desteği... karşılığında benden hiçbir şey istemedem... hissettiklerimi ona anlatmak için tek söze gerek olmadan... diyebilirim ki, ona karşı olan duygularım başkalarının sevdiği dediği şey değilse bile aramızdaki o bağın adını koymak mümkün olmasa bile, bu, hiçbir şeyi değiştirmez, benim varlığım, yaşamım onun için çok... evet, belki kendi varlığından ve yaşamından bile çok önemli olacaktı her zaman... ya da en az, kendi varlığı kadar” (Sarraute, 1997: 133).

Günler geçtikçe babaya duyulan sevgi de büyür. Nataşa artık yeni evine alışmış, annesine duyduğu özlem ve sevgi azalmıştır. Baba artık hayatının her safhasında yerini almaya başlamıştır. Babaya duyulan sevginin, hayranlık boyutuna ulaştığı da görülür. “Bu hastalıkla hep alay eden babam, gözünün tutmadığı biri olursa, onu ele alarak öyle garip, karmaşık, gülünç bir kişilik yaratıyor ki, herkes onu ince alaycılığından, buluşlarından, nüktelelerinden büyülenmiş gibi dinliyor. Koyu renk gözleri kıvılcımlanıyor, beyaz dişleri pırl pırl... hayal gücü ve zekası keskin bir hançere dönüşüyor ve en can alıcı noktaya saplanıveriyor”... (Sarraute, 1997: 149).

Eserin sonlarına doğru epey bir yıl geçmiş olmakla beraber, Nataşa ve babası aralarındaki ilişkinin sınırlarını çizer, kendi sevgi dillerini oluştururlar. Artık çıkarımlar yapmaya ya da gereksiz sevgi sözcüklerine ihtiyacı yoktur küçük kızın. Tek bir hareketinden ya da ona hitap şeklinden, babasının kızına duyduğu sevgi ve bağlılık kolaylıkla anlaşılmaktadır. Düğümler çözülmüş herkes rahat bir nefes almıştır.

Paris'te olduğumdan beri, bana karşı sıcak, sevecen olduğu zamanlar böyle diyor. Artık hiç Taşok yok, kızım, küçücük kızım, çocuğum... bu sözlerde hissettiğim, asla açıkça söylemediği bir şey, bizi birbirimize bağlayan gizli bir bağın, biraz yürek burkan ifadesi... onun, sonuna dek devam edecek desteğinin ilanı ve bir çeşit başkaldırma... (Sarraute, 1997: 206).

2.2.2. Baba Evi

Yeni roman alanında pek çok kitabı yayınlanmıştır. Bu kitapta diğerlerinden farklı olarak ya da yeni roman türüne aykırı olarak geniş cadde, ev, sokak ve kişi tasvirleri bulunmaktadır. Annesinin evi, babasının sevgilisi, yengesi ya da babasıyla beraber oturdukları evin sokağını ayrıntılı bir şekilde betimlemektedir. Yeni roman türünde çevre ve kişi betimlemeleri olmadığı gibi yer ve kişi isimleri de yer almamaktadır.

Nathalie Sarraute'un bu eserinde olayın geçtiği yeri anlamamız çok da zor değil. Gereken bölümlerde kişilerin nerede buldukları, nereye gidecekleri, nereden geldikleri açık bir şekilde ifade edilmektedir.

Bu betimlemeler ve anlatımlar içerisinde babasının evi ilk başta oldukça kötü bir yer olarak resmediliyor. Çünkü o ev, küçük bir kızın annesinden koparılıp başka bir ülkede yaşamak zorunda kaldığı baba evidir.

“Burada da Petersburg'daki gibi sokak üstündeki odalardan biri benim. Dışarıda ne gümüş ışıltılı aydınlık, ne uzak geniş düzlükler, ne de göz kamaştırıcı kar var... yalnızca karanlık yüzlü, küçük, cansız evler arasından görünen kirli bir aydınlık.”

- Korkma ölü evler dersen abartmış olmazsın.
- Evet, ölü, cansız. Ne garip, aynı evler, Flatters sokağında oturduğumuz günlerde bana ne kadar canlı görünürdü, onların o soluk kirliliğiyle beni koruduğunu, sevecenlikle sarmaladığını hissedirdim... onlar beni havanın titreştiği, ıslık ıslık olduğu Luxemburg'daki kaygılardan uzak eğlencelere götürürdü.

Burada cetvelle çizilmiş küçük sokaklar Montsouris Parkına çıkıyordu. Adı bile çirkindi bence. Alçak parmaklıklarla çevrilmiş, geniş çimenlikler hüznü verirdi; gerçek, uzak çayırları hatırlatmak için oradaydılar sanki... insan, bazen birden yüreğini burkan bir özlem duyuyordu, kullandığım deyimden abartılı olduğunu söyleme bana. İşte, Vera'nın yanında, kumdan kuleler yaparak, çember çevirerek, alçak parmaklıklarla çevrili, taşlı yollarda koşarak, oynar gibi yaptığım yer, burasıydı” (Sarraute, 1997:85).

Bu bölümde Nataşa karşımıza olduğu yerden nefret eden, mutsuz bir çocuk olarak çıkar. Hiçbir yer, hiçbir şey onu annesinin yanındaki gibi memnun etmiyordu. Eskiye arar hale gelir. Evlerin duruşunda, sokaklarda, insan yüzlerinde hep hüznün resmini çizer.

Fransa'ya gelişinden itibaren yaşadığı olumsuzluklar bitmek bilmez. Hayatında bir dönem kapanmış, yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönem genel itibarı ile olumsuz sayılabilir. Hayatının en üzüntülü dönemi, annesini bırakıp babasında kalmak zorunda olduğu bu dönemdir.

Geceler anneyle buluşma zamanı, odası ise onunla buluşma yeri olarak resmedilir. Fotoğrafla konuşmalar, kendi kendine dertleşmeler Nataşa'nın mutsuzlunu simgeler gibiler. “Geceler, yatağıma girdiğimde, annemindi. Yastığımanın altından resmini çıkarıyordum, resimde Kolya'nın yanında oturuyordu, onu öpüyordum, ona, artık ondan uzak yaşamaya daha fazla dayanamayacağımı söylüyordum, gelip beni almasını istiyordum” (Sarraute, 1997: 85).

Aralarında ne geçmiş olursa olsun hala tek güvendiği ve inandığı kişi annesi olarak çıkar karşımıza. Yaşanan olumsuzluklar Nataşa'yı derinden etkilese de annesine olan bağı koparamaz. Her şartta ona ulaşmaya ondan yardım istemeye çalışır.

Daha önceden anlaştıkları gibi Nataşa burada mutsuz olduğunu annesine “burada mutluyum” yazarak bildirmeye çalışsa da, annesi babasını başka bir mektupla uyarır. Ona daha iyi davranmaları konusunda telkinde bulunur. Çünkü orada kalmasını istemektedir. Babasından onları şikayet ettiğini duyduğunda artık annesi de dahil hiç kimseye güveni kalmamıştır. Aralarındaki sırrın paylaşılmış olması, annesinin onu kurtarmak yerine yalnızca babasını uyarmayı seçip orada kalmasını sağlaması Nataşa'nın kendisini tamamen yalnız hissetmesine yol açar.

Nataşa artık yalnız, kimsesiz ve mutsuz bir çocuk portresi olarak karşımıza çıkar. Bu olayın tek bir olumlu sonucu olacaktır. Bu olay Nataşa ile babasının

arasındaki bağı güçlendirir. Olay, romanda kişileri ve aralarındaki ilişkiler açısından belirleyici rol oynar. Daha doğrusu Nataşa artık annesi tarafından buraya atıldığını anlayıp, etrafındaki insanların onun hayatındaki rollerini daha iyi algılayacaktır.

Nataşa, annesinden ayrılmıştır. Babasının evine yerleşmiştir; ama bu yerleşme Nataşa için geçici bir durumdur ya da öyle olmalıdır. Kendisini buraya ait hissetmemektedir. Bu ev, bu anne, bu şehir, bu kardeş ona yabancıdır. Asıl evi ve döneceği yer annesinin yanıdır. Ama bu düşüncesinin gerçek olmadığını “yakında evimize dönecek miyiz?” sorusuna Vera’nın “orası senin evin değil” cevabıyla acı bir şekilde anlayacaktır.

Nataşa ne buraya aittir ne de oraya. Arada kalmıştır. Kelimenin tam anlamıyla ‘arada’. Bu olay hatta bu evde yaşadığı her olay onun için bir şeylerin dönüm noktası olmuştur. Çünkü bu eve geldikten sonra hayatı asla eskisi gibi olmayacaktır. Burası onun evi değildir; çünkü başkalarının canı ne isterse onun olduğu, Nataşa’nın hiçbir olay üzerinde inisiyatifinin olmadığı bir uzamdır burası. İstendiğinde, sorulmadan hatta haber bile verilmeden odasından çıkarıldığı, kararlarında özgür olamadığı, sadece zorunlu olarak annesi tarafından atıldığı baba evidir.

Bu tip olaylar hiçbir yerin ona ait olmadığını duyumsatmaktadır. Hatta bu evden çıkıp yıllar geçtikten sonra bile hiçbir yerin onda “evimiz” olamayacağını anladığını romanda açıkça belirtmektedir.

Tabi ki bu olumsuz dünceler bu şekilde kalmayacaktır. Annesi ile yaşanan olaylar. Onu gittikçe anneden uzaklaştırır. Babaya yaklaştırır. Yaklaştırmakta zorundadır. Küçük bir çocuğun hayatla tek başına başa çıkabileceği düşüncesi hayalden başka bir şey değildir. Anne ile yaşanan olumsuzluklar içinde babanın güven verici tavırları onu bu eve ve bu şehre alışmasını kolaylaştırmıştır. Üvey annesi Vera ile yaşanan bin bir türlü sorunlar bile şimdi arkasına dönüp baktığında bu ev hakkında olumlu düşünmesini engelleyemeyecektir.

“Kasvet verici evler arasındaki küçük sokaklar, Loing Sokağı, Lunain Sokağı, Marguerin Sokağı...

- Oysa şimdi söylendiği zaman, insanın kulağını okşayan adlar bunlar...
- Evet, bir turistin ya da bu küçük sokaklarda benim Flatters Sokağında hissettiğim o gizli, o sevecen yakınlığı duyabilmiş bazı şanslı yabancıların –bana

anlattıklarına göre- kulağında hoş, şiirli bir yankı bırakan ahengi bir an yakalayabilirsem”...(Sarraute, 1997: 93).

Nataşa, annesinin isteği üzerine ağlar o da isterse annesinin yanına geri dönebilecektir. Tabi bu istek Nataşa baba evine iyiden iyiye alıştıktan sonra gelir. Küçük kız bir an bocalasa da babasının yorumu onu kendine getirir. Yaşadığı ev artık kalmak zorunda olduğu dört duvar değil. Onu seven ve isteyen bir insanın bulunduğu, yuvasıdır. Çünkü artık burası Petersburg’dan geldiğindeki kasvetli ev olmaktan çıkıp, babasının ona sunduğu yaşamın süreceği yuvasıdır.

Cevabına gelelim şimdi... çok geciktirmedim... kısa bir tereddüt süresi... beni hala anneme ilikli tutan bağları kendi alimle kesip atmam ıstıraplı olacak; hayır, çok da sağlam değil artık, ama bazı anlar, hissediyorum, acı verecek kadar duyuruyor varlığını... çevremizdeki hava gibi, soğuk gibi, rutubet gibi, yavaş yavaş kendini hissettiren bir acı... Ama babamın sözleri: “Eğer istese, seni rahatlıkla...” Bu sözler, bir uyuşturucu ilaç gibi, hala içimde duran o şeyi çok da acı duymadan çekip koparmama yardımcı oldu. Ve, işte, şöyle dedim: “Ben burada kalmak istiyorum.”

2.3. ÜVEY BABA

Nataşa’nın bir de üvey babası (Kolya) vardır. Ona karşı iyi duygular besler. “Kolya’da, yuvarlak yanaklarından, miyop gözlerinden, tombul ellerinden taşan bir sevecenlik, bir ruh güzelliği sezinlerdim hep. Bazı anneme baktığında gözlerinde gördüğüm hayranlığı, hatta tapınmayı seviyordum; bana çevirdiği bakışlarındaki sevgiyi, iyi niyeti ve ilk fırsatta yüzünde açılıveren gülümsemeyi...” (Sarraute, 1997: 55). Onunla olan ilişkilerinde Vera ile olanlar yoktur. Hesaplı bir ilişki değildir. Annesi de Kolya ile iyi ilişkiler içerisinde. Bu ilişkiye kitapta çokça yer verilmemektedir. Sadece arada geçen kimi cümlelerden yorum yapabilmek mümkündür.

Annesi en ufak bir olayda bile Nataşa’nın Kolya ile aralarına girmesine izin vermez. İlişkilerine müdahale etmesine fırsat tanımamakla beraber, bu konuda onu uyarmaktan geri kalmaz. Üvey baba ile anne şakayla yaptıkları bir kavga sırasında Nataşa gerçek olduğunu düşünerek annesini savunmak ister. Anne -“Sen bırak, kariyla koca daima aynı taraftadır” diyerek Nataşa’nın müdahalesini önler (Sarraute, 1997: 56). Kızına, annesini korumuş olma düşüncesini bile çok görür. Tepkileri sert ve duygusuzdur. Bir çocuğun o şekilde reddedilmemesi gerektiğini önemsemeyebilir.

Nataşa ise üvey babasını seviyor olmasına rağmen onun gerçek babasının yerini almasını kabullenemez. Kolya, babası değildir. Ve hayatı boyunca annesi ile babasını hiç yan yana hatırlamayan Nataşa bu durumu sindiremez. Annesinin böyle bir tepkisi karşısında; “Ve ben geri çekildim...” der Nataşa. Hissettikleri sadece bununla da kalmaz.

“Oysa o an hissettiğim çok belirsiz bir duyguydu, usulca bir yere çarpan bardağın çıkardığı ses gibi” (Sarraute, 1997: 56).

“Oyunlarına burnumu sokmuştum... Aralarına girmiş, yerim olmayan bir dünyaya zorla girmeye kalkışmışım”...(Sarraute, 1997: 56).

“Ben bir yabancıydım, rahatsız eden bir yabancı...” (Sarraute, 1997: 56).

Nataşa, Üvey babaya yabancıdır. Onun yanında yer alan annesi de çok yakın sayılmaz. Bu şartlar altında Nataşa'nın kendini rahat ya da onlardanmış gibi hissetmesi beklenemez. Baba şeklindeki bu adam küçük kızı babasından annesini de eşinden ayırmaktadır. Evden ayrılırken herkesle vedalaşan Nataşa, Kolya'yı es geçemez. Çünkü ne olursa olsun bu adama karşı iyi şeyler hissetmektedir. Kötü şeyler hissetmesine sebep olan kişi yine annesidir. Onları taraf haline getiren odur.

“Ama, ne tuhaf, tam gideceğim sıra kağıtlarının arasında oturmuş, bir şeyler yazan Kolya'yı öpmek için geri döndüğüm o anı hiç unutmadım... tütün ve sigara kokusunu belleğime yerleştirmek için, küçük köpek yavrularının yaptığı gibi koklayarak... bir kez daha parmaklarına, tırnaklarına bakarak... çünkü onun içinde dolu olan ve onu böyle şişman yapan şeylerin, o yumuşaklığın, o iç güzelliğinin, parmaklarından yayıldığına inanıyordum” (Sarraute, 1997: 78).

2.4. ÜVEY ANNE

Bu olumsuz olayların ardından Kolya'nın (üvey baba) yurtdışına gitmesi ve Nataşa'nın babasının yanına gidecek olması durumu zorlaştırırken, yeni bir anneyle beraber olmak onu mutlu etmektedir. Hele ki, annesinden memnun olmayan, onun güzel olmadığını düşünen, insanlara iyi davranmadığını bilen bir çocuk, yeni bir annesi olması durumunu hoş karşılayacaktır.

Bu yeni anne eskisine göre daha ilgili sevecen ve en önemlisi güzeldir. Dahası birazda gizemlidir. Aslında onu cazip kılan en önemli etken Nataşa için budur. “Genç bir erkek gibi giyinmiş olarak giriyor odaya; sırtında babamın bir giysisi, başında, saçının topuzunu içine sokup saklamaya çalıştığı babamın melon şapkası var; küçük

bukleler yanaklarına, ensesine dökülüyor... gözlerinin çok açık mavi rengi sanki saydam... şaşırılmış, bakıyoruz, gülüyoruz; böyle giyinmiş olarak ne kadar komik görünüyor, ama yakışıyor da ona..." (Sarraute, 1997: 56). Her şeyini bildiği bir annedense ki bildiği şeyler hiçte iyi şeyler değildir, sürprizlerle dolu bir anne tercih edilecektir.

Nataşa arada kalmış bir çocuktur. Anne ve baba ayrıldığı için anne-baba arasında, aynı zamanda anne Rusya'da baba Fransa'da yaşadığı için iki ülke arasında kalmıştır. Bu sebeple sıkça gelgitler yaşanır. Hem duygular arası, hem şehirlerarası, hem de ülkeler arası gelgitlerdir bunlar.

Annesine giderken uzun süren bir babadan ayrılış, babasına giderken annesinden ayrılışlar yaşar. Bir sevgi için hep ötekenden vazgeçmek zorundadır. Bir mutluluk yaşamak için diğerini arkasında bırakmak zorundadır. Yani diğer çocuklar gibi iki sevgiyi, iki mutluluğu bir anda yaşama şansı olmamıştır. Nataşa bir anısını anlatırken "ben hiç annemle babamı yan yana hatırlamıyorum" der. Bu bir çocuk açısından bakıldığında küçük bir yük sayılmaz. Tabii ki bu anormallikler kişinin ruhunda derin izler bırakacaktır. Gerek hayata bakış açısı gerekse insanlara karşı olan duyguları ve tepkileri oluşturan temel faktör, geçmişte yaşanan derin olayların bugüne yansımalarıdır. Romanları da bu bakış açısı ile oluşturduğunda özellikle "*Çocukluk*" adlı eserinde ve diğer eserlerinin bazılarında bu izler kolaylıkla fark edilmektedir.

Gidiş gelişler Nataşa'yı etkiliyor demiştik. Bu ana kadar olanlar hep babanın yanında kalınan kısa süreli tatillerdir. Romanın belli bir bölümünden sonra bu ayrılıklar uzamaya başlar. Uzamanın nedeni, annenin rızasıyla olduğunu bilmek kahramanımıza çok daha acı vermektedir.

"Bunu düşünmek bile bana acı veriyor, sözcüğün gerçek anlamıyla acı... annemin, böyle bir şeyi göze alabilmiş olması. Hayır, onun, daha o günden, beni babama bırakmaya kararlı olduğuna inanmam" (Sarraute, 1997: 80).

Nataşa evini, annesini bırakıp babasına gelmek zorunadır. Bu ayrılık onu çok üzer. Paris'e gelmek bu sefer onu hiç heyecanlandırmamış, aksine daha öncekilerin tersine gözüne kötü görünmüştür.

Daha önceden tanıştığı Vera ile tekrar karşılaşmakta aynı hissi uyandırır. İlk gördüğünde gayet sevimli bulunduğu Vera, bu sefer onda olumsuz duygular uyandırmıştır. "Vera çok az konuşuyordu zaten, konuştuğu zaman da cümleleri kısa oluyordu,

sözcüklerin sesli harfleri, sessizler arasında ezilir gibi olurdu, sözcüklerin daha az yer tutmasını ister gibi...” (Sarraute, 1997: 86).

Nataşa ile annesi arasında mektuplar iletişim aracıdır. Bu mektuplar ikisi arasında ki bağı canlı tutabilen tek nesne olarak çıkar karşımıza. Her şey onunla düzelir, onunla bozular. Ama Nataşa bir süre sonra bu bağı koparmak ister. Tabi bunu yapmak Nataşa için oldukça zordur. Çünkü annenin mektup aracılığıyla gönderdiği sevgi sözleri, onu Nataşa’dan koparmasına izin vermez.

Nataşa annesine benzemektedir. Nataşa için bu benzerlik annenin varlığından farksızdır. Annesine benzeyen yüz ifadeleri sembolik bir şekilde annesini yanında tutmaya yarar. Ama bu özellik dahi çevresindeki insanlarda olumsuz tepkilere yol açar. Bir konuşmalarında baba, bir arkadaşına: “Nataşa bazen ne kadar annesine benziyor...” der (Sarraute, 1997: 97). Buna karşılık, Nataşa duygularını şöyle ifade eder: “Bu sözlerde öylesine kırılğan bir şey var ki, anlamaktan korktum, onun kayboluvermesinden korktum... bir şey usulca kaydı, bana dokundu, beni okşadı, kayboldu”... (Sarraute, 1997: 97).

2.4.1. Ayrımcılık

Nataşa hem annesinden mahrum hem de yeni bir üvey anneye sahip olan bir çocuktur romanda. Vera tipik bir üvey anne olmasa da, kendi çocuğuna davrandığı gibi davranmamaktadır Nataşa’ya. Nataşa’nın bu mutsuz hali, içinde bulunduğu durum Vera’nın hareketleri ve Nataşa’ya olan tutumu ile daha da zorlaşmaktadır. “Ye ye benim civcivim... ona böyle diyor, ya da benim güzel civcivim... yemelisin bu senin için çok yararlı” (Sarraute, 1997: 108).

Tavırlar Lili’ye ne kadar sevecense Nataşa içinse bir o kadar sert ve katıdır. Evde her şey herkes için değildir. Bazı yiyecekler sadece Lili’ye aittir. Nataşa’nın o şeylerden yemesine izin yoktur. “Ona yedirmeye uğraştığı şey, beyin... beyin yemeye hakkı olan yalnızca Lili, çok güçsüz çünkü, çok zayıf, ona böyle özel ve besleyici yemekler gerekiyor... Oysa ben... bana, o şişman, iyi yürekli kadın bir kez tattırdı mutfakta... Bazı böyle, çok üzüldüğü haksızlıkları onarmaya çalışıyor. Muzlar için de öyle... İnanamayacaksınız ama, muzlar, dolabın en üst rafında, çarşafın arkasında saklı, öbür kız yemesin diye... Bunları görmek beni kahrediyor.” Kime anlatıyordu, bilmiyorum, ama ben böylelikle, hiç bilmediğim bir şeyi öğreniyorum: gizli bir yerin varlığını...” (Sarraute, 1997: 108).

Bir çocuk için şekerlemeler belki de yemekten ve hayati ihtiyaçlardan daha önemlidir. Ama bu Vera için çok da önem taşımamaktadır. Tabi ki o nihayetinde bir üvey annedir ve üvey çocuğunun istekleri o kadar da önemli değildir. İşte Vera'nın ilk ve son hırsızlık vukuatı bu sebepten olacaktır. Çok istediği şekerini Vera'nın almayı reddetmesi üzerine, onu çalmaktan başka yol görmez. Nataşa'ya göre Vera, onu yapmaya zorlamıştır. Vera bunu babaya söylemekte gecikmez. Gereken tepkiyi de alır. Bu olaydan ötürü babasının nefretini kazandığını düşünmesi de ayrı bir olaydır. İçinde bulunduğu durumu tamamen unutarak sadece ama sadece babasının hissettiklerine yoğunlaşır.

“Çok canım istedi, o halde hiçbir şey beni durduramaz, hiçbir şeyin önemi yok...” Bu çılgın öfke, bu öfkeli sözler üzerimden gelip geçiyor, bir yerlere gidip kayboluyor, benden ötelede... “Ha! İnsanın hamuru böyleyse eğer...” Şimdi bana olan tiksintisini, ta içimde hissediyorum... hatta... çok da abartmadan, bana duyduğu nefreti, diyebilirim... O zaman duvardan yana dönüyorum... Babam, “ilerde çok güzel şeyler olacak, çok! Daha neler göreceğiz bakalım...” gibi bir şeyler daha söylüyor ve kapıyı öfkeyle çarparak kapatıyor, dışarı çıkıyor” (Sarraute, 1997: 120).

Nataşa artık annesizliğin nasıl bir şey olduğunu her aşamada daha da iyi idrak etmektedir. Annesiz olmak herkesin onda gördüğü çirkinlikleri, cahillikleri rahatça yüzüne söyleyebilmek demektir. Bunu söyleyen bir hizmetçi de olsa fark etmez. Lili'ye bakmak için gelen bakıcı kadın bile onu herhangi bir şey için uyardıktan, eleştirmekten geri kalmıyordur. Çünkü evdeki dengeler bellidir. Lili evin hanımının kızı, Nataşa ise annesi olmayan bu evde istenmeyen bir çocuktur. Bu durum onu her türlü saldırıya açık bırakıyordu.

“Evet, hiç kuşkusuz, gelir gelmez evin havasını almış, rüzgarın ne yönden estiğini, zayıf noktanın nerede olduğunu, gücün kimde olduğunu keşfetmişti. Kimin hanımefendinin çocuğu ve kimin, hanımefendinin hiç hoşlanmadığı, hanımefendinin dış bilemediği bir kadının çocuğu olduğunu anlamıştı; işte o çocuğa, canınız isterse, kötülük için olmasa bile, evin kuralı böyle olduğu için, evet, ona istediğinizi söyleyebilirsiniz: “Eh, ne yaparsın, orada, onun geldiği yerde böyle şeyleri bilmiyorlar, anlaşılabilir... böyle inceliklerden haberleri yok.” Annenin evinde sana, makası böyle uzatmamak gerektiğini öğretmediler mi?” (Sarraute, 1997: 122).

Aynı zaman da evdeki çifte standartta devam etmekte ve bununla da tek başına yüzleşmek zorundadır Nataşa. Lili ve Nataşa arasında mutlaka fark olmalıdır. Vera bunu hiç saklamadan herkesin kabul etmesini sağlamaktadır.

Lili İngilizce öğrenecektir. Öğretmene koyulan tek yasak, Nataşa ile ilgilenmemesi olur. Nataşa asla İngilizce öğrenmemelidir. Çünkü zaten Rusça, Fransızca ve biraz da Almanca bilmektedir. Bu İngilizce öğrenmemesi için yeterli bir gerekçedir. Tabii ki insan yapısı gereği yasak olan her şey daha cazip olduğundan olsa gerek, Nataşa ciddi derecede İngilizceye merak salar. Bu dili öğrenmek onda tutku haline gelir. Hele de bunu Vera'nın istememiş olması olayı daha cazip hale getirir.

Vera'nın hareketleri Nataşa'da her zaman olumsuz duygular uyandırır. Zaman içerisinde daha da büyüyen Nataşa bu durumu açıklığa kavuşturmak istercesine hiç beklemediği bir anda Vera'ya "benden nefret ediyor musun?" diye sorar.

Bu soru aslında gerçek cevabı almak için sorulmamıştır. En azından Nataşa'yı rahatlatacak bir cevap olması yeterlidir; ama gelen cevap tam da Vera'ya göredir: "insan bir çocuktan nefret edebilir mi?" (Sarraute, 1997: 209).

Bu Nataşa'ya göre ilerde, yani büyüdüğü zaman nefret edeceği anlamına gelmektedir. Çünkü büyüyecek ve nefret edilmeyi hak edecektir.

2.5. ÜVEY KARDEŞ

Vera'nın doğum yapıp, aileye yeni bir kız çocuğu katmasıyla beraber tüm dengeler değişir. İlişkiler alt üst olur. Bu yeni çocuk kişilerin rollerini, o evdeki statülerini de kesin olarak yeniden belirler. Nataşa bir kardeşinin olduğunun farkında değildir. Daha doğrusu, bir kardeşin ne demek olduğunun farkında değildir. Bilse de, yaşamındaki çocuktan doğan farklılıklar yüzünden çok da bir şey değişmeyecektir. Çünkü yeni kardeş, zaten bu evde çokta mutlu olmayan Nataşa'nın daha da geri itilmesine, kendi başına kalmasına sebep olacaktır. Küçük kız için yeni bir kardeş, evde ikinci sınıf çocuk olmak, zaten az olan ilginin dağılması ve annesizliğin getirmiş olduğu itilmişlik duygusunun çok daha derin hissedilmesine ortam hazırlamıştır.

Küçük kardeş gelir ve Nataşa'ya haber bile verilmeye gerek duyulmadan, kendisini tek güvende hissettiği yer olan odası değiştirilir. Odanın değişmesi Nataşa'nın bu evde sahip olduğu tek şeyin elinden alınmasından başka bir şey değildir. Kimsesiz kaldığı yetmezmiş gibi şimdi de yuvasız, sığınaksız kalmıştır. Ait olduğu, o ait hissettiği yerden atılmıştır. Sahip olduğu tüm mülkiyet elinden alınmıştır. Sekiz yaşında bir çocuk

için hiç de hafife alınacak bir şey değildir. Birisi bana, bir bebekle bir büyük insanın, mutfağın yanındaki yeni odamda kalmasına imkan olmadığını, gerçekten başka çare olmadığını, anlatsaydı, sanırım anlardım. Ama, zamanla, yavaş yavaş ‘benim’ olmuş bu odadan böyle birden çıkarılıp bu güne kadar kimsenin oturmadığı, şimdi benim gözümde karanlık suratlı bir kapı aralığı gibi görünen bu küçük odaya atılmış olmanın, bende ne duygular uyandırdığını kestirmek zor değil; kendimi ihanete uğramış, haksız bir seçime kurban olmuş hissediyorum. (Sarraute, 1997: 90). Hele de annesiz yani “kimsesiz” olunca. Çünkü bir çocuk için annesizlik, kimsesizliktir. Küçük kardeşin gelmesiyle odası değişen Nataşa için ev çalışanlarının fikri ortaktır. “Annesiz olmak ne büyük felaket” (Sarraute, 1997: 90).

‘Felaket’ Nataşa’nın içinde bulunduğu durumu en iyi anlatan sözcüktür. “Ne büyük felaket!...” sözcük, başka türlü anlatamam, beni can evimden vuruyor. Zincirler dolanıyor bedenime, boğuyor beni... Demek ki o korkunç şey, o olabileceklerin en korkuncu işte bu, dışından kendini ağlamaktan, şişmiş yüzler, siyah tüller, umutsuz iniltiyle belli eden şey... hiç yakınım gelmemiş, hiç dokunmamıştı bana... ‘felaket’ ... o şimdi üzerime çöktü. Bu kadın görüyor onu. İçindeyim onun. Felaketin içindeyim. Bütün annesi olmayanlar gibi. Demek benimde annem yok. Evet, besbelli, annem yok. Ama nasıl olur Böyle bir şey benim başıma nasıl geldi? Annemin, “yapma, küçücük kızım benim, “ diyerek telaşsız eliyle sildiği o gözyaşlarını akıtan şey, ‘felaket’ olsaydı, annem o sözleri söyler miydi?” (Sarraute, 1997: 90-91).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OLGUNLUK DÖNEMİ MUTSUZLUK

“Herkesin gözü önünde ve bilgisi dahilinde buraya zorla girerek, her yeri işgal eden, her şeye egemen olan şeyi, birkaç saniyeliğine de olsa, uzaklaştırabilecek, kovabilecek güçte olabileceklerini hayal etme küstahlığında bulunmamışlardı... adını anmaya bile cesaret edemedikleri şeyi: Mutsuzluğu...”(Sarraute, 1998: 66). Buradaki mutsuzluk herkese ait bir mutsuzluktur. Herkesçe kabul gören, ortak olan bir çeşiddir. Hiç kimse tarafından istenmese de, aslında herkes bilir geleceğini. Çünkü net olarak, yine insanların hareketleri doğrultusunda gelip yerleşmektedir. Anlatı da mutsuzluk, zorla gelir, her yeri işgal eder. Yani bir bakıma canlıdır. Bir karaktere sahiptir. Kişileştirerek okuyucunun gözünde bir yere sahip olmasını sağlar. Öyle güçlü kuvvetlidir ki hemen her şeye hakimdir. Mutluluk ne kadar gelip geçiciyse, mutsuzluk bir o kadar kalıcıdır. Göndermeye hiç kimsenin cesareti de yoktur gücü de. Kimse söylemeye cesaret edemez ama herkes bilir orada olduğunu. “Oysa bu adı taşımaya daha layık başka bir şey yoktu. Daha katıksız. Daha has. Şu “Mutsuzluklar” la asla kıyas edilemeyecek... zaman zaman, elbette sonsuz, ama bulanık, çamurlu acılara yaklaştırılan gasp edilmiş adları olan... bu tür acılarla dolu biri bunu göstermemeyi yeğler... gösterme gafletinde bulunduğu, bunları o soylu “Mutsuzluk” adıyla ancak kadar ileri gittiğindeyse, tıpkı onlar gibi temiz olmayan, bulanık bir şey yayılacaktır etrafına, üzerine üzerine akacaktır... kirleten, küçük düşüren bir merhamet” (Sarraute, 1998: 66).

Nahalie Sarraute mutsuzluğu, karakterize etmekle kalmayıp, bir şekle de sokar. Bu duygu, insanı etkilemek adına her türlü özelliğe sahip olmalıdır. Aksi takdirde bu kadar egemen olması beklenemez. “Oysa tam tersine, bu mutsuzluk, resmen tanınalı henüz uzun zaman olmamıştı, gururla yükselmişti bayrağını... siyah peçe ve krep, kravat ve kolçak... kendisine yaklaşanları, milimi milimine belirlenmiş bir süre boyunca, bir törenin sınıksız oturmuş, güven verici kurallarına uymaya zorlayan bir mevkiyi işgal etmekteydi... bunlara uymak yeterliydi...”(Sarraute, 1998: 67). Nathalie Sarraute’un mutsuzluğu böyle bir dış görünüşe sahiptir. Zaten siyahın dışında bir renk beklenemez. Karamsarlık, bilindiği gibi tüm insanlık tarafından siyah olarak kabul edilmektedir. Mutsuzluk ve karamsarlık her yanı sarmıştır.

Bahsedilen mutsuzluğun özelliklerinden bahsetmiştik. Bu kısımda da başka bir özelliğiyle karşı karşıyayız. Nereden, ne zaman çıkacağı hiç belli değildir, saklanabilir. Yani bunlar demek oluyor ki herhangi bir şey, herhangi bir konu ya da kişi, mutsuzluğa sebep olabilmektedir, yeteneklidir. Dediğimiz gibi mutsuzluk, üstün yeteneklere sahiptir. “Keyfince gizlilik içinde yaşayabilir, nerede saklanacağı asla bilinmez... onu bulmayı hiç beklemediğiniz bir yere... ufacık bir şey... hangi ufacık? Nasıl anlaşılacak?... Aniden ortaya çıkartabilir onu... tedirgin edici bir yansıma... bir gölge... insan kendini asla rahatlamış hissedemez, hep tetikte olmak zorunda... “Hangi ayağının üstüne basacağını” asla bilemez...”(Sarraute, 1998: 67).

“Ama kuşkuya yer yok, bu o, geliyor... Mutsuzluk... o burada, bütün mesafeleri kat etmiş, bütün çitleri aşmış da gelmiş...” Sarraute, 1998: 68). Burada bahsedilen mutsuzluktan, yani Sarraute’un kendi mutsuzluğundan kaçış yoktur. Ruh halinin bu karamsarlık çukuruna düşmeye ne kadar da yatkın olduğunu rahatlıkla görebilmekteyiz. Ne yaparsa yapsın, ne kadar dirençli olursa olsun kaçamayacaktır. O her yere yetişir. Her yeri, her şeyi berbat etme kudretine sahiptir. “Adaletsiz bir kavga bu, herkes için bir tüketiş... onlar uzaklaşır uzaklaşmaz, mutsuzluğun tek bir hamlede bütün bu güzelim tahkimatı küçük bir enkaz yığınına dönüştüreceğinden eminler”(Sarraute, 1998: 69). Hiç kimsenin yardımı bir şey ifade etmez. Tüm şartlar onun esaretine girmek için amadedir. Mutsuz olmak için, tüm şartlar mevcuttur.

“Akan, yanakları ıslatan bu gülme gözyaşlarına bakıyorlar ve çok fazla, diye düşünüyorlar, çok fazla yaş bu... aşağıda koca bir depo dolusu yaş daha olmalı ve şimdi depo açıldı, boşalıyor, gülmekten gelen yaşların gözyaşlarına karıştığı bir sel bu...(Sarraute, 1998: 71). “Gülmenin, insanın ağlamaya en yakın anı olduğunu söylerler. Burada bahsedilen, çok gülmekten ötürü gözden yaş gelmesi olayı. Sarraute, gülündüğü sırada gözden gelen bu yaşın bile ağlama ve acı gözyaşları olduğunu düşünmektedir. Asla bu derece gülen, mutlu bir insan mümkün değildir. Mutlaka içinde bir mutsuzluk, acı olmalıdır. “Evet, hiç kuşku yok, bunlar gözyaşları... acı gözyaşları bunlar” (Sarraute, 1998: 71) hiç kuşku yoktur”. Bunlar kesinlikle acıdan gelen yaşlardır. Nathalie Sarraute da dahil hiç kimse bu kadar mutlu olamayacaktır. Çünkü insanın buna inanması için ya kendisi ya da çevresinde böyle insanların varlığına ihtiyacı vardır. Buradan anlıyoruz ki yazar böyle bir durumla karşı karşıya kalmamıştır. Ona göre her ne sebeple olursa olsun gözyaşı “acı gözyaşları”dır.

Nathalie Sarraute, mutsuzluğunu saklayan insanlar için “palyaço” sembolünü kullanmaktadır. Çünkü palyaçolar, yüz ifadesi ne olursa olsun yaptıkları makyajdan dolayı hep güler gözüdürler. İnanlarda onlar gibi içinde ne fırtınalar koparsa kopsun, geçmişte ne yaşamış olursa olsunlar sahte bir gülümseme ile her şeyi gizlemeye çalışırlar. Yani Nathalie Sarraute’a göre mutlu insan yoktur. Sadece mutlu görünen mutsuz insanlar vardır. Zaten eserlerinde de insanlara yüklediği bin bir çeşit mutsuzluk kaynağı olduğunu kolaylıkla görebilmekteyiz.

“Buradan çıktıklarında, arkalarında bütün palyaçolar gibi hüznü bir palyaço bıraktıklarını hayal edecekler... numarasını tamamladıktan sonra makyajını silerken görecekler onu... gözyaşlarının incecik akıntıları çizdiği, daracık, yol yol oyduğu boya tabakasını yanaklarından çıkarırken...”(Sarraute, 1998: 72).

İşte yine yazarımız bilemediği, içinde kıvrandığı bir konudan çıkışın anahtarını aramaktadır. İçinde yaşadığı toplumu ve dünyayı anlamaya çalışan yazar, hep sözcüklerle oynamakta. Bize belki de her konuda yardım edebileceğini düşündüğü kelime “neden”. Çünkü yaşanmış ya da hala yaşanıyor olan tüm olaylar sadece ve sadece nedenini anladığımız zaman anlam kazanıyor. Neden olduğu bilinmeyen bir olay Sarraute’da da sıradan bir insanda da içinden çıkılmaz bir bunalım yaratmaya yetmektedir. En uçta parıldayıp duran şu ““Neden?” bir sanrı olmasın sakın? Yorgunluğun etkisi, bir kaçış ihtiyacı? Gözbağcının ipi mi, yoksa sahici, sağlam bir ip mi bu... sırayla her boğumuna asılarak, ta yukarılara kadar, insanın kendisini korunmuş hissedeceği, yardımların geleceği, belki de bir yanıtın geleceği yere kadar tırmanıp yükselmesini sağlayan...”(Sarraute, 1998: 80). “Neden?”den bir iz, en küçük bir belirti bile yok...” (Sarraute, 1998: 81) diyerek aslında tüm hayatını sorgular yazar. Tüm yaşadığı şeylerin sebebini öğrenmeyi arzular. Ama her şeyin sebebini öğrenmeye imkan yoktur. Ve bu bilinç, hayatı çekilmez kılar. İnsan hep bir sebep arasa da çoğunlukla bu arayış hüsrarla sonuçlanır. Ama insan aramaya devam eder, hayatı ve olayları sorgular. Bu kısır döngü hep devam eder. Kimi zaman aranılan nedene ulaşılabilsede çoğu zaman ulaşamaz. Belki her şeyin sebebine bu denli kolay ulaşılsa hiçbir anlamı kalmayacaktır.

Yukarıda bahsettiğimiz mutsuzluklar, içine düşülen çıkmaz durumlar tamamen yazarın içinde bulunduğu ruh halinin yazıya dökülmesidir. Genel bir huzursuzluktan

bahsetmek mümkündür. Bu bölümde adı geçen bu huzursuzluğun kaynaklarından bahsetmeye çalışacağız.

3.1. EŞ KAYNAKLI MUTSUZLUK

Yazarın *Yönelişler* adlı eserine yakından bakıldığında metne başlar başlamaz kitabın genelinde var olan mutsuz, memnunsuz hava dikkati çekiyor. Yaşanılan mekanlar iç karartıcı, mecburen yaşanılan ortamlar olduğu fark ediliyor. Kitapta geçen uzamlar, hatta tüm eserlerinde var olan uzamlar kolaylıkla esenliksiz olarak tanımlanabilmektedir.

Feminizm akımını başlatan yazarlar arasında adı geçen yazar, eserlerinde kadın sıkıntılarına ve toplumdaki sosyal statüsüne sıkça değinmektedir. Bu bölümde de kadının yaşadığı tek düze bir yaşamdan söz edilmektedir. Bu bölümde ki iç sıkıntısı ve boğucu hava ile kadının iç sıkıntısına ve mutsuzluğuna gönderme yapılmaktadır.

Kadın ve erkek dünyasında ki, çatışmalar ve bunun sonrasında durağanlaşan bir hayat tarzı, sanki kadına yazılmış kaçınılmaz kaderidir. Bu kaderin gidebileceği son nokta ise mutsuz bir sondur. Bundan başka seçenek yoktur. “Ve kadın, kımıldamaksızın, karyolanın kenarında, olabildiğine dar bir yerde büzülmüş duruyor; gergin, bu kuşku dolu sessizlikte birdenbire bir şey olmasını ve üzerine çökmesini bekliyordu sanki” (Sarraute, 1967: 39).

Kadın bu hayatta tutsaktır. Yapabileceği hiçbir şey yoktur. Zaten yapmakta içinden gelmez. Ne dünyayı değiştirmek ne de kendi dünyasını değiştirmek için hiçbir çaba sarf etmez. Kendisine sunulana boyun eğmeli, bunu değiştirmek için bir çaba sarf etmemelidir. İşte kadının dünyası budur. “Olabildiğince uzun süre beklemek, öylece hareketsiz, hiçbir şeye kalkışmadan, kımıldamadan beklemek, anlayışın en yücesi, gerçekten bir kavrayış buydu işte, hiçbir şey yapmadan, olabildiğince az kımıldayarak, hiçbir şey yapmadan beklemek” (Sarraute, 1967: 41).

Yönelişler adlı eserinde bu tür ilişkilere değindiği bölümlerden bahsetmiştik. *Şimdi* adlı eserinde ise kadın erkek ilişkisinin geldiği son nokta dillendirilmektedir. Bir arada yaşayan ama yalnız insanlar söz konusudur. Birbirlerine söyleyecek sözleri kalmamış, sadece susan ve bu suskunluğu yine beraberce paylaşan insanlardan söz edilmektedir.

“ Sessizlik... karşı karşıya geçmiş, yapayalnız iki insan arasındaki her çeşit karşılıklı konuşma yokluğuna başka hangi ad verilebilir, onlara bakıp, “Sessizliklerini koruyorlar” dan başka ne diyebilir insan” (Sarraute, 1998: 89).

Bu suskunluk, “İki kişilik yalnızlık” duygusu verir...(Sarraute, 1998: 89) Sarraute’a. İçinde bulunulan durumu açıklayan en iyi cümle budur. Tüm söylenilmek isteneni açıklamaya yeter. Beraber yaşanılmış, fakat iki kişilik olan tek şey yalnızlık olmuştur. Beraberce susulmuş ve üstlerine düşen asli görev yerine getirilmiştir.

“Suskun iki insan birbirlerini çok yakından ve uzun zamandan beri tanıyor gibi görünüyorlarsa ve aralarındaki sessizlik uzayıp giderse, bu sessizlik dışarıda bekleyenlere, orada vakit öldürenlere çoğu zaman bir uzaklaşma, bezginlik, sıkıntı, ötekinden çok daha vahim olabileceği bilinen “iki kişilik bir yalnızlık” duygusu verir... (Sarraute, 1998: 89). Aynı evde yaşayan ama artık birbiriyle paylaşacak bir şeyleri kalmamış iki insan. Yaşanmış ve bitirilmiş hayatlar sonunda, elinde verebilecek bir şey kalmamış insanlar yazarın odak noktası, aynı zamanda zayıf yanıdır.

Martereau adlı eserinde, birinci bölüm olarak adlandırılan kısmına ayrıntılı bir şekilde bakacak olursak ilk olarak eşiyile yaşadığı günlere hasret, anılara boğulmuş bir kadına rastlamaktayız. Kadın her ne pahasına olursa olsun kendi hayatını ellerine almak uğruna girdiği çetrefilli yoldan bahsetmektedir. İçinde bulunduğu toplumun kadına dayatmalarından ve yüklediği sorumluluktan şöyle bahsetmektedir: “ Zavallı yavrum, ne yapıyorsun sen? Neye harcıyorsun ömrünü? Altın kafesteki kuş haline getirdiler seni. Bir süs aracı olup çıktın. Anlıyorsunuz ya, bir yığın kitap okumak, herkesi eve toplamak, başkalarının kendilerini tanıtabilmelerine yardım etmek, çok güzeldi bütün bunlar, ama ben daha değerli olduğumu biliyordum; kendi başıma bir şey yapmak, çalışmak, hani şu beylik deyimle ekmek paramı çıkarmak istiyordum”(Sarraute, 1974: 11).

Bu bölüme kadar anlatılanlardan anlaşılıyor ki bahsedilen toplumda kadınlar bir gösteriş maddesi olmaktan ileri gidememiş, önlerine sunulan hayatı yaşamaktan başka çaresi bulunmayan bireylerdir. Sadece aradan bu hayatı reddedecek kadar cesur olan birkaç kişi çıkabilmektedir. Onlar da karşılıklarına çıkabilecek olan zorluklarla yüzleşmek zorundadırlar.

Tüm yaşananlara rağmen güçlü bir karaktere sahip olan kadın, tercihini yapacak ve gerçekleştirmek istediği hayallerin peşinden ne pahasına olursa olsun gidecektir. Bu

gücünü eşine kanıtlamak zorundadır. “Çok zor anlar geçirdim. Evlerinde kaldığım dostlar o günlerde en az benim kadar yoksuldular, epey sıkıntı çektik. Grande-Chaumiere sokağındaki bir ışikte yatıp kalkıyorduk, bu da hatırı sayılır ölçüde rahatımızı kaçıırıyordu: kışın buz kesiyorduk, yazınsa ışık fırına dönüyordu” (Sarraute, 1974: 13).

Hikayesini anlatan kadın oldukça güçlü, isteklerinin peşinden giden bir karakteri simgelemektedir. Aslında bu sıkıntılara girip tüm bu acılara dayanmasının ana sebebi insanların ona hissettirdikleridir. Özellikle de eşinin ona hissettirdikleridir. Kadının işe yaramaz, kadınlıktan başka bir iş yapamayan bir varlık olduğunu daima anımsatmaktadır. Tüm eserlerde bulunan ortak duygu insanlara duyulan nefret duygusudur. Aynı şekilde tüm insanlarda birbirlerine nefret duyup acı çektirmektedirler.

“Hayır, insanlara karşı koymanın, onlardan korunmanın yolu yoktur; çok güçlüdürler. Bana kala kala, artık yitirecek hiçbir şeyi kalmadığını bilenlerin umutsuz yiğitlik yolu kalmıştır herhalde. Kendimi kapıp koy vermek, bütün durduraçları boşaltmak, dalga geçmediğimi yüzlerine haykırmak, o tiksiniç küçük dolaplarını gördüğümü söylemek elimdeydi... Tiksinç, acımasız...” (Sarraute, 1974: 15).

“En zayıf noktayı bilir, beni aşağılamak, yıkmak için – her zaman- tam ordan vurursunuz; bu iş bir süre için güven verir size heyecanlanırsınız...” (Sarraute, 1974: 15).

Yazarın kadınlarla ilgili yorumlarından birçoğuna kolaylıkla rastlayabilmekteyiz. Bazen eserlerindeki kişilere bazense direk anlatıcı ya da başkişilere bu hislerini dile getirtmekten çekinmez. “Hep böyledir bu kadınlar, hiçbir zaman ne istediklerini bilmezler” (Sarraute, 1974: 64) der amca eşine. Burada yine kadının tavırlarından rahatsız olan bir adam ve şikayet edilen bir kadın yer almaktadır. Bu tip örnekler eserde sıkça yer alır.

3.2. CİNSİYET SORUNU

İnsanların nesnelere olan ilişkileri, Nathalie Sarraute’un eserlerinde belirgin bir biçimde göze çarpar. *Yönelişler* adlı eserinde de birçok bölümde bu konudan bahsedilmiştir. Nesnelere yeme içme ve giyim eşyaları üzerinde odaklanır. Hayat yemek, içmek ve alış veriş yapmaktan ibaretmiş gibi yansıtılır. Bu konuda en çok suçlanan kişiler de yine kadınlardır. Kitap hemen hemen kadınlar üzerinde şekillenir denilebilir. “Öğleden sonra birlikte çıkıyorlar, kadınca bir hayata bırakıyorlardı kendilerini. Ah! Ne

görülmemiş bir hayattı bu! “Çaylar” a gidiyorlardı ve pastalarını oburca fakat kibar kibar seçiyorlardı: çukulatalı pastalar, şambaba ve turta yiyorlardı” (Sarraute, 1967: 63).

Dünya kadınların dünyasıdır. Her şey onların için yaratılmıştır. Kadınlar da bu nimetlerden layığıyla faydalanmayı bilir ona göre yaşarlar. “Onlar, onlar, onlar, onlar hep onlardı, doymak bilmeyerek, biteviye cıvıldaşarak ve kibar” (Sarraute, 1967: 63).

Nathalie Sarraute’un, ikinci tür diyebileceğimiz, kadınları yer, içer, alış veriş yapar ve en önemlisi de konuşurlardı. Başka insanların hayatları hakkında hiç durmadan, bıkmadan, usanmadan konuşurlar. Ötekilerin hayatları uğruna kendi hayatları geçer ve hiçbiri bunun farkında bile olamazlar. “Ve konuşuyorlardı. Biteviye konuşuyorlardı, aynı şeyleri tekrar ede ede, evirip çevirerek, tekrardan evirip çevirerek, bir bu yönden, sonra öbür yönden, hep yoğurarak, aynı şeyleri yoğura yoğura, kendi hayatlarından elde ettikleri (“hayat” diyorlardı buna, ve bu konu onların alanıydı), bu kısır ve nankör konuyu parmakları arasında yuvarlaya yuvarlaya, yoğura yoğura, çekip uzatarak, ve yuvarlaya yuvarlaya, ta ki “hayat”, nihayet, parmakları arasında ufacık, şekilsiz bir şey, boz renkli küçük, yuvarlak bir top olmaktan ileri geçmesin” (Sarraute, 1967: 64).

Nesne merakı insanoğluna, hele ki son yüzyıl düşünüldüğünde tamamen alış veriş tutkusu olarak göze çarpar. Yeni romanda nesne düşkünlüğü konularını sıraya koymak gerekse kadınların alış veriş merakı en üst sırada yer alır. Eserde bu dürtü kadınlara mal edilse de aslında tüm toplum kastedilmektedir. Nesnelere uğruna harcanan yaşamlar; ama ne yazık ki aslında nesnenin hiç önemsenmediği hayatlar. Günlük koşuşturmaca içinde hayatımızda pekte yeri olmayan nesnelere için yaşadığımızın farkında değilizdir. İnsanlar almak istedikleri bir kıyafet ya da moda olan bir çanta uğruna günlerini hatta tüm hayatlarını feda etmektedirler; ama hiçbiri bunun farkında bile değildir. “Kollarının altında çanta, ellerinde sağlam, uzun deri eldivenler, başlarında tam gerektiği gibi ve hafifçe yana yatırılmış “bibi” leri (küçük kadın şapkası), kabarık gözkapaklarına takılı uzun, sert kirpikler, bakışlar kaskatı, mağazalar boyunca hızlı hızlı yürüyorlardı, sonra birden bire duruveriyorlar, vitrini açgözlülikle ve anlayan bakışlarla tarıyorlardı” (Sarraute, 1967: 77).

“Şu mavi tayyör... şu gri tayyör... gözler dikkatten gerilmiş, her tarafı süzüyorlardı. Aradıkları şey yavaş yavaş kendilerini daha kuvvetle sarıyor, kısıklırak bağlayarak gaddarca hükmediyordu ve gitgide vazgeçilmez bir gereksinme halini

alarak, artık nedenini pek bilmeden, ne pahasına olursa olsun ulaşmaları gereken başlı başına bir erek oluyordu” (Sarraute, 1967: 78).

Sarraute eserlerinde kadın figürü üzerinde özellikle durmaktadır. Feminist olmasına rağmen kadınların eksik ve yanlış yönlerini de belirtmeden edemez. Hatta ne kadar kadın yanlıysa, bir o kadar da karşıdır kadınlara. *Şimdi* adlı eserinde, “Kadının burada bulunuşu her şeyi sildi... içeri girmesiyle buraları boşaltması, her yeri kaplaması bir oldu... Boşalttı mı? Kendi yapmadı... sanki o gelmeden önce burada hiçbir şey yokmuş gibi her şey kayboluverdi... Taşıma olmadı, dışarı atma olmadı... burada bulunabilecekler kendiliğinden yok oldu sanki... o kadar uzaklara gitmişler, kimi zaman kadın buradan çıktıktan sonra, burada bulunanların geri dönmesi için belli bir zaman gerekiyor... Gelirler herhalde... Asla geri dönmeyebilirler de... nereden bilinecek ki?”(Sarraute, 1998: 36) der, giden kadının ardından. Bir kadının yokluğunda, her türlü iyi belirtinin, göze hoş görünen tüm nüansların kaybolduğunu belirtmektedir. Orada ne varsa kadın o şeyleri bir şekilde etkilemiştir. Bu etkileşim öylesine güçlüdür ki kimi zaman geçici olsa bile geçici olmama ihtimalide bulunmaktadır. Bu bölümde kadın, tüm iyi sıfatlara layıkken birkaç bölüm sonra tüm kötü ruhları çağırır hale gelir. Bölümler arasında hiçbir anlam bağlantısı bulunmaz. Bir devamlılıktan söz edilemez. Bir bölümde umut vadeden kadını, diğer bölümde depresyonun derinliklerine salar.

Kadın, bir dünyadır yazar için. Aslında kendi dünyasıdır, kadınların dünyası. Çünkü onun hayatını da (üvey annesi ve kendi annesi) diğer birçoklarının hayatını da kadınlar belirler. Çerçevesini kadınlar çizer. Onun dünyasında kadın egemendir.

“Orada, kadının gidişinden sonra, ardında bıraktığı bir şey kaldı, ona ait olan, onun olan... ve onunu yokluğunda, buradaki koşulların, bu iklimin etkisiyle bozuldu, ışıltısını kaybetti, o güzelim parlak renklerini...”(Sarraute, 1998: 36).

“Bir tükenişe, bir soluğa benzeyen “ah”ları, adlarının çağrılışına verdikleri birer yanıt... “ah”! ve anında adı listede buluyor kadın... Haset... not alıyor. Burada... “Ah öyle mi?”... Alçalma: Burada... “Ah!”... Harcanmış yaşam: Burada. “Ah!”... Şansızlık: Burada... “Ah”... Değersizlik-yetenek fukaralığı: Burada... Böyle bir aşk yaşayamamış olmanın bedbahtlığı... Eeee? Yok mu? Bu nasıl olur? “hepsi de başarılı, mükemmel çocuklar”, haydi bakalım, işte nihayet o, kuşkusuz buradaydı, kadın seziyor bunu, belli belirsiz bir iç çekiş bile yetiyor ona... Ah... Haksızlık. Burukluk. Buradalar. Defterinde işaretliyor bunları. Çağrıya eksiksiz hepsi geldi...”(Sarraute, 1998: 40).

“Çağrıya mı? Evet, çağrıya, pekala da çağrılmıştı onlar. O kadın tarafından. Sözcükleri onları ayaklandırdı...”(Sarraute, 1998: 40).

Yaşadığı iyi ya da kötü yaşanmışlıklar Sarraute’u güçlü kılar. Kendisi güçlü olduğu gibi kalemi de güçlüdür. Bilinmez, ama kaleminin gücünü de yaşanılanlara vermek yanlış olmayacaktır. Kitaplarında bin bir çeşit kadın resmi çizer. Bir tarafta hayatı alış verişten ibaret, süs bebeği gibi yaşayan kadınlar, öbür tarafta da her şeyden sıkılmış, yaşamaya mecbur olduğu bir yaşamı iterek götürmeye çalışan bir kadın profili sergilenir. Bir birinden farklı iki dünya serer önümüze Nathalie Sarraute. Hiçbirini birbirine benzetemeyiz. Her biri değişik dünyaların başkahramanlarıdır. Yaşadıkları dünyaları iyi ya da kötü hale onlar sokar. Kimi zaman da istemedikleri bir yaşama mahkum edilirler. Ama dediğimiz gibi güçlülerdir. Her şeyi istedikleri gibi şekillendirirler. Burada ki örnekte de kötüyü çeken bir kadın söz konusudur. Tüm kötü sıfatları, yakıştırmaları çağırır. Belki kendisi ister böyle yaşamayı belki de şartlar kadınlar için değişmez sonu hazırlar. Ruhlarında bulunan kadınsal özelliklerinde rolü yadsınamaz tabi ki. En sonunda tüm şartlar durumun kötüleşmesi için birleşmektedir. Kadına biçilen yaşam, can bulur.

«Yüzlerini incelemeye koyuldukları aynalı giysi dolaplarından güçlükle koparlardı. Ya da yataklarında doğrulurlardı: “kahvaltı hazır, kahvaltı hazır” diye çağırırdı onları. Ve aileyi masaya toplardı, her biri hücrelerinde saklı, insandan uzak, hırçın ve bitkin. Nedir kuzum bu bitmez tükenmez yorgunlukları?” derdi ahçı kadınla konuşurken » (Sarraute, 1967, 25).

Eserin ikinci bölümünde yine insan ilişkileri ve olumsuz duygu yansımalarından bahsedilmektedir. Sarraute’un insan duygularından duyumsadığı en yoğun hisler olumsuz duygulardır. Sadece insana değil, nesnelere ve diğer varlıklara karşı olan hisler de olumsuzdur. “Çaresi yoktu bunun. Hiç çaresi yoktu. Kaçınılmaz bir şeydi bu. Her yerde, sayısız şekiller altında, hainler” (hain, bugünkü güneş, hain diyordu, kapıcı kadın. İnsanı hasta eder bu hava...”(Sarraute, 1967: 26).

Bir arada yaşamak zorunda olan insanların, birbirine ve topluma karşı olan olumsuz tavırları kitabın ve bu bölümün esas temasıdır. Kişiler birbiriyle hep olumsuz etkileşimde bulunmaktadır. Ama buna rağmen aynı kişiler, yine bu duygulardan rahatsızlık duymaktadır. Metinde ve kitabın tamamında isimlendirme mevcut değildir. Kişiler belli sıfatlandırmalarla belirtilmektedir «kapıcı kadın, ahçı kadın, küçük

hanım...(Sarraute, 1967: 26)» Çünkü aslında adlandırılmayan kişiler, toplumun ta kendisidir. Her bir kişi toplumu oluşturan bir bireydir. Adı geçenlerse hep kadındır. Yazarın kadın hassasiyeti açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Ona göre gündelik hayatta rol alan tiplerin en göze çarpanları, kayda değer olanları kadınlardır.

Her ne kadar bazı bölümlerde kadınlardan yana dursa da aynı zaman da içinde yaşadığı toplumun kadınlara karşı tepki duyar. Onların sadece para harcıyıp, alış veriş yapıp hayatı bir erkeğin gölgesinde yaşamalarına karşıdır. Onlara olan tepkisini değişik yerlerde değişik şekillerde göstermektedir. Vitrinler önünde harcanan yaşamlara hiç çekinmeden laf atar. Hoşlanmadığı tip kadınlardan olan bir anne kıza tepkisi şöyle ifade etmektedir: “Kol kola yürürler, vitrinleri tararlar, adam, iyi yürekli prens, şeker baba, faturaya bakmadan paraları öder, bütün arkadaşları kıskanır onları... aralarında bir takım düzenler kurarlar, çevrelerini kuşatan o haydutlar içerisinde, beyzadelere düşküncüler, büyük servetin kokusunu hemencecik alırlar’...(Sarraute, 1974: 19). Kadın harcar, erkek kazanır mantığı ön plandadır bu tip kadınlar için. Hayatın anlamı almak, erkeğin ifade ettiği şey ise karşılamaktır.

Bir başka kadın tipi ise erkeğe tapan kadın modelidir. Bu grup erkekler etrafında pervanedir. Onların soluğunu duymak, gücünü hissetmek kadının en büyük hazzıdır. Erkekler için süslenir, giyinir, yaşarlar. Erkek milletinin büyümesine kapılır, onların gösterdiği yol doğrultusunda ilerlerler.

“Ana kız, onun buz gibi, düşmanca, onları korkuyla betleri benizleri atarak büzüşmeye, birbirlerine sokulmaya zorlaması gereken – ki öyle olsa, azıcık yatıştırdı – bakışına göz kırpmadan dayanırlar, hiçbir şey duymazlar, ya da adamın çevresine yaydığı büyü içinde hapsolmuşlardır ve artık dışarı çıkamamaktadırlar, ya da başları döndüğü ve nasıl olsa hüküm giydiklerini bildikleri için alınyazılarını hızlandırmak üzere, başlarını giyotine kendiler uzatmakta, ya da, kendilerine pek güvenmekte, herkesçe desteklendiklerini hissedip yüreklenmekte, ona kafa tutmak istemektedirler, ya da kimi zaman, salt kolaylıktan, tembel bir güvenlikten, hoppalıktan başları döndüğü için, istemedikleri halde kendilerini kaptırdıkları şu garip neşeye, şu gevşek itkiye boyun eğmektedirler...”(Sarraute, 1974: 20). Ona göre bu tip kadınlar kendilerini bir erkeğe adanmış ve amaçsız bir hayat yaşamaktadırlar. Sarraute’un feminist ruhu, karşı çıktığı kadın tipine isyanını eser boyunca dile getirmektedir. Bu tip kadınlardan tiksintiyle bahseder. Onları yerer, toplumdan dışlar.

3.3. TOPLUMSAL DAYATMALAR

Çocukluk adlı eserde, yazar küçükken annesinin evinde yaşadığı sıralarda yaşadığı bir olayı anlatmaktadır. Nataşa'nın yazma eğilimi daha küçük yaşlarda başlar. Anlatı boyunca birkaç yerde bu konuyla ilgili anekdotlar bulunmaktadır. Kitapta ilk karşımıza çıkan anı, ilk hayal kırıklığını anlatmak için kaleme alınmış olduğunu görürüz. Yazarlık macerasında, ciddi olarak ilk değerlendirilişinin hüsrana uğraması yazarın hala bugün, o günü "hayal kırıklığı olayı" diye adlandırmasına sebep olur. Hatta bu olaydan ötürü yazmaya geç başladığını belirtmektedir. Yazmaya bu kadar eğilimli bir insanın alacağı ilk tepki de mutlaka çok etkili olacaktır. Nitekim öyle de olmuş ve yazma hayatına geç başlamıştır. Kişilerin sahip oldukları yetenekleri etraflarındaki herkese kabul ettirmek zorunda olmalarının nelere mal olabileceğini dile getirmeye çalışır. Küçük bir eleştirinin kişinin geleceği adına ne kadar etkili olabileceği gözler önüne serilmektedir.

Nataşa hayal gücü oldukça kuvvetli bir çocuktur. Küçük yaşta olmasına rağmen romanlar yazabilmektedir. Gayet geniş içerikli denemeler yazmaktadır. Ama annesinin yazdığı derginin sahibinin "- yazmadan önce yazım kurallarını öğrenmesi gerekir" (Sarraute, 1997: 66) cümlesi üzerine çok uzun süre yazamayacak, bu işten uzak kalacaktır. Yazdıklarını beğenmeyecek, kendisini hiçbir yere oturtamayacaktır. İlk eleştirinin bu derece olumsuz olması hevesini kıracaktır. Çok sevdiği yazma işinin de ilk anısı olumlu olmayacaktır.

"Evet, bana yazmaya başlamadan önce neden bu kadar uzun süre beklediğimi soranlara cevap vermek, nedenleri anlatmak için... Öyle kolaydı ki, bundan daha inandırıcı bir açıklama zor bulunurdu: o müthiş 'çocuklukta yaşanmış hayal kırıklığı' olaylarından biri... (Sarraute.1997: 63).

Yönelişler'de Yeni Romanın en bilinen özelliği, aynı zamanda Nathalie Sarraute'un en çok üstünde durup şikayet ettiği konu olan "insanların nesnelere karşı duyarsızlığı" söz konusudur.

"Hissiz insan topluluklarının gün içinde hep aynı yerde 'vitrin önlerinde' bir araya gelip, yer yer girdap yapan daha yoğun ve durgun birikmeler meydana getirmekteydiler" (Sarraute, 1967: 21). Hayatın tek amacının alış veriş yani «nesne» olduğu bir dünyadan bahsedilmektedir. Diğer bölümlerde alış veriş merakı konusunda

kadınlar suçlanırken burada toplumun tamamı bu konuda suçludur. Alış veriş adı altında metalaşan toplum eleştirilir.

Çocukluk adlı eserinden de hatırlayacağımız gibi Nathalie Sarraute'un ebeveynlerin, çocuklar konusunda yeterince ilgili olmadığı, kendilerini çocuklardan daha çok önemsedikleri konusunda rahatsızlığını sıkça dile getirmektedir. Kendi çocukluğunun da buna benzer şekillerde geçmiş olması, çocuklar konusunda daha da hassas olmasını sağlamaktadır. Bu tip aileler çocukların isteklerini göz ardı edip, tamamen kendi istekleri doğrultusunda yaşayarak, onları da bu hayata mecbur edip, bu tarz bir hayat sürmeye mahkum etmektedir. Çocuklarda böyle ailelerde yetişerek ilerde onlar gibi olma yolunda büyük adımlar atmaktadırlar. Çocukların ne istediği ne arzuladığı hiçbir önem arz etmemektedir. Tek amaç kendi açlıklarını bir nebze olsun bastırabilmektir. "Uzun uzun, kımıldamadan, öylece bakıyorlar, uzaklaşmayı hep bir sonraki süreye bakarak, vitrinlerin önünde kendilerinden geçmiş, kalakalıyorlardı. Ellerinden tuttukları sessiz ve durgun çocuklarsa, bakmaktan bezmiş, dalgın, uysal uysal bekliyorlardı yanı başlarında" (Sarraute, 1967: 22).

İnsanlar bir arada yaşar ve yaşadıkları topluma ayak uydurmaya çalışırlar. Gruplaşırlar, gitgide birbirlerine benzemeye başlarlar. Nathalie Sarraute yeniçağ ve toplum yaşantısını benimsemez. Birbirine benzeme çabalarını "sürü zihniyeti" olarak algılar.

Bu bölümde de birbirine benzeme, kendisini bir gruba dahil etme çabası içinde olan insan tipi söz konusudur. O topluluğa dahil olmak için; onlar gibi konuşmak, onların okuduğunu okuyup, değer yargılarını kavrayabilmek gerekiyordu. Kısacası gireceği topluluğun üyeleri gibi olmaktan başka seçeneği yoktur. Yani kendisi olma seçeneği kalmamıştır. Ya onlar gibi olacak ya da o toplumdan silinecektir. Tabi ki doğal sonuç yerini bulur ve kişi tercihini her zamanki gibi onlardan olma yolunda kullanır. "Doymak bilmeyen parmakları en gizli köşelere sokuluyor, özenle saklanan hazineleri alt üst ediyordu. Tümüyle "entelektüellik". Evet, bu gerekti ona. Ve bu isteğinin başka herhangi bir ereği yoktur. Entelektüel olmak için entelektüellik. Çünkü, her şeyin kıymetini anlamıştı artık o. Entelektüelliği tümüyle istiyordu" (Sarraute, 1967: 68).

İşte sürü toplumu bu şekilde oluşmaktadır. Toplum dayatmaları galip gelir ve aynı şeylerden hoşlanan, aynı şeylerden kaçan ve aynı şeylere ihtiyaç duyan bireyler meydana gelir. Yazar u konudan oldukça rahatsızdır.

“Nesneci “chesiste” olarak tanıdığımız öbür Anti-roman yazarlarından farklı olarak, Nathalie Sarraute, ilk eseri olan *Tropismes*’den başlayarak, insan ve insan ilişkileri üzerine eğiliyor” (Sarraute, 1967: 13) der Mükerrerrem Akdeniz, *Yönelişler* adlı eserin önsöz kısmında. Tüm insanları ve aralarında ki olası ilişkileri irdeler. Tabii ki insanın olduğu her yerde, yüzyıllardır sınıf farkı göz ardı edilememektedir. Toplumcu olan, insanlarla bu kadar haşır neşir olan bir yazar için bu konu es geçilemezdi. Bölümde kendini diğerlerinden farklı gören, bir şekilde üstün olduğunu öne süren insanlar mevcut. Yazarımız bu üstünlüğü soyut olmaktan çıkarıp, görünen ya da fark edilebilen bir şeyle sembolize etmek istemektedir. Asil soyun veya aristokratlığın kandan geldiği varsayılmasından olsa gerek, kendinin soylu olduğunu ifade eden insanları ‘mavi kanlı’ olarak isimlendirmektedir. Bu tip adlandırılmaldan hoşlanmadığını anlatımlarıyla ifade ederek bundan duyduğu rahatsızlığı, onların soyluluğu ifade etme şekillerini ayrıntılı şekilde anlatarak göstermektedir.

Hiçbir eserinde bu tür bir ayrıcalığı onayladığını gösterir ifade bulunmamaktadır. Aksine eserlerinin geneli hatta hepsi de denilebilir, sıradan insanların tekdüze yaşamlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu konu ile ilgili birden çok alıntı gereği duymamızın sebebi ise; yazarın bizzat kendisinin, kendini soylu zanneden insanları anlattığı bu bölümü uzun tutmasındandır. Ayrıca ‘mavi kanın’ tam olarak eserde neyi ifade ettiğini, örneklerle daha iyi gösterebilmek önemli bir ayrıntıdır.

“Sanki onun kendi kanı da o hoş mavidenmiş gibi, onu da aynen böyle “seçkin” kılan, şansını varmış ki sahip olduğu o duyarlık, onu insanı şaşırtacak kadar ona benzeten o incelik ve süzölmüşlük” (Sarraute, 1998: 47).

“O, “soylu” ve “aristokrat” sözcüklerinin ifade ettiği bütün niteliklerin kendisine yakıştırılmasını hak etse de, burada hiçbir dış işaret bu sözcüklerin, “mavi kan” dışında başka hiçbir kan için kullanılmasını sağlayamaz. Burada hiçbir şey bir an bile olsun kanın rengini unutturamaz” (Sarraute, 1998: 48).

““Bayağılık” sözcüğünün anında uyandırdığı ve bu sözcüğün uygulanmasını gerekli kılan dış belirtiler ne olursa olsun, mavi kan bu sözcüğün oraya dahil olmasını, hatta oraya yaklaşmasını önüyor... “aristokrat” sözcüğü ise tersine, ona doğru koşuyor, onu sarıp sarmalıyor...” (Sarraute, 1998: 49).

Bir toplantıda anlatıcıya, konuşmalarına ‘ben’ (je) diye başlayıp, devamını ‘insan’(on) sözcüğüyle devam ettirdiği ve bunu neden yaptığı sorulur. Yazar, bu

durumu “silinmek” istemekle açıklar. Yani yok olmak, kaybolmak, toplumda fark edilmemek. Tabi bu duygular açıkça bulunduğu toplumdan rahatsızlık duyduğunu, ara sıra da olsa görünmez olmayı istediğini belirtir. Mutlaka kendi olmaktan mutlu olmayan bir bireyin söyleyeceği sözlerdir bunlar. Bu ifadeler bize yine, bu rahatsızlık hissinin geçmişten gelen olayların insan ruhuna yansımaları olduğunu düşündürmektedir.

“ ‘Ben’ çok fazla açılmaktan, kendini çok fazla göstermekten bir parça rahatsızlık duyduğunda, silinmek istiyor ve kendisini sarmalaması için, kimliğini gizlemek için, kendisine benzeyen başkaları arasına karışmak için, onların içinden biri olmak, onlar tarafından korunmak için, ‘insan’a başvuruyor...’ (Sarraute, 1998: 56).

Toplumdan silinmek ve aynı zamanda toplumun arasına karışmak, bu iki ifade ne kadar aynı gibi gözükse de aslında kendi içlerinde oldukça büyük farklılıklar gösterirler. İlki fark edilmemek ya da ilgi çekmemek denilebilir; ama ikincisi tamamen yok olmaktır. Yani tüm farklarıyla, tüm aykırılığıyla. Herkes gibi olmak da denilebilir. Yazarın deyimiyle “onlardan olmak”. Çünkü toplum, kendinden olanı koruduğu gibi farklı olanı da istemez. Ancak herkes gibi olduğunda kabul görme şansı vardır. Aksi takdirde dışlanmaya ve sadece “ben” olmaya mahkumdur.

“Birden bir “halk adamı” ve bununla gurur duyan biri oluverdiniz, kendisine yol yordam öğretilmemiş, belli davranışları, belli konuşma biçimleri olan zarif insanlar arasında neyin yapıp neyin yapılmayacağından bihaber bir proleter çekiliverdiniz...” (Sarraute, 1998: 85). Söyledikleriyle insanları eleştirmekten hiçbir zaman geri kalmaz yazar. Toplum düzenini, kişilerin tekdüzeliğe karşı çıkmamasını şiddetle eleştirir. Toplumun dayattıklarını koşulsuz kabul edip, sorgulamadan benimseyen insan tipini yadırgar. Ve bu tip insanı şu şekilde tanımlar: “Dışarıda kalanların bakışlarından çıkan, onların şaşkınlıklarından, özlem ve kıskançlıklarından üreyen bir çeşit akım hissediyor üzerinde, üzerine abanan bütün hareketlerine yön veren, ona şaşılabilir işler yaptıran güçlü bir akım...” (Sarraute, 1998: 87). Toplumun dayattıkları bir tür “akım”dır ona göre. Görünüşe göre bahsedilen bu akım, oldukça güçlüdür. Çünkü eserde söylenilene göre, insana istemediği şeyler yaptırmaktadır. Tüm hareketlerini yönlendirip, kendine benzeten hatta bunlara kendisi bile şaşırır bir etkidir.

Anlatıcı, içinde olumsuz duygular besleyen, hayata nefret ettiği insanlar üzerinden değerlendirmelerde bulunan bir karakterdir. Tabi insanlara duyulan bu nefret, içinde yaşadığı topluma karşı olan hislerini de şekillendirir. Toplumu oluşturan unsurlar

nefret ettiği bu insanların birleşmesinden meydana gelmişlerdir. Ona hep birlikte yaşanabilecek tüm olumsuzlukları yaşatarak, üzerinde kötü duygular uyandıracaklardır.

“ Ve yüzeysel bir kayıtsızlık, usta bir umursamazlık maskesi altında, her bir tuzakla gizli bir tehlikeyle doludur... bunlardan kaçınmak zorundasınızdır, hiçbir zaman dile dökülmeyen, öğretilmesi olanaksız, her an farkına varmadan, hatta düşünmeden uygulayabilmeniz gereken bin bir kurala uymak zorundasınızdır...(Sarraute, 1974: 33). Toplum demek insanı köşeye sıkıştıran, zor durumda bırakan, elinden geldiği kadar kişiyi zorlayan bir baskı aracıdır. Yaşayan, nefes alan bir varlık gibi sadece bize kötü hissettirmeyi kendisine amaç edinmiştir.

Gerek şu anda yaşanan durumlar gerekse geçmişte yaşanmış olaylar üzerinden her birey kendi mutsuzluğunu açıklar. Bu durumun yanı sıra kişilerin bazıları kendini aşırı derecede beğenirlerken bazıları ise diğerlerinin aşırı baskıcı tavırları nedeniyle kendinden rahatsızdır. Toplum insanı kendinden bile mutsuz olan bireyler haline dönüştürmüştür. Çevre baskısı kişileri kalıplara sokmaya çalışır. Buna direnemeyen insan ya o kalıba girer ya da mutsuz olur.

Nathalie Sarraute'un bir diğer eseri Martereau' nun başkişisi aynı zamanda anlatıcısı olan “yeğen” de bu tip bir baskıdan dolayı mutsuz olan karakterlerdendir.

Etrafındakilerin arsızca tepkileri sebebiyle kendinden nefret eder. Toplumdaki herkesin yaptığı her şey için gerekli ve geçerli bir açıklaması vardır. Geriye suçlanacak tek kişi kalır o da kişinin kendisidir. Şahsından bahsederken bir tiksinti hissi fark edilmektedir.

“Bütün dürüst kişilerin başını tiksintiyle öteye çevirtecek pis kokulu hayvan benim: bu dürüst insanlar, benden başka kimsenin yemediği, fark etmediği, hiç kimsenin başkalarına bunlardan korunma yollarını öğretmediği sopaların izlerini, düzmece ısırık yerlerini, yaraları bereleri incelemekten kaçınacaklardır; bulanık suda balık avlayan, pis görüntümlerle, soluğumla dingin suları bulandıran benim; aslında kimsenin atmadığı taşların havadaki yörüngesini izleyen, kimsenin beklemediği şeyleri bulup getiren benim; uyumak isteyeniyi uyandıran, kışkırtan, ortaya çıkararak, gözleyen, gözetleyen, çağırarak benim; benim kapkara yüzlü adam.” (Sarraute, 1974: 51).

Hiç kimse kendinde hiçbir şekilde suç bulmadığı için tüm suçları üstlenir. Her şeyin sorumlusunu kendi kabul eder.

Sarraute her fırsatta insanlara ve yaşama duyduğu her nefret dolu hissi geçmişte yaşadığı olaylara bağlar. Her yaşanan her söylenen bir daha asla çıkmayacak şekilde iç dünyasında yerlerini almışlardır. “İşte bu yüzden, üzerlerine eğiliyor, sınıksız onlara yapışıyor, her bakışlarını, her sözcüklerini kollayarak yanlarında duruyordum, yoksa - uzun süre, büyük bir yanılgıya düşerek sandığım gibi- beni korusunlar diye değil: bir anlık dikkatsizlik, bir anlık kaygısız gevşeme, bir anlık unutulmuş yeter, sözcükleri hiç beklemediğim sırada üstüme çullanır, arkamdan saldırabilirdi, ya da, ben farkında değilken içime işlemiş olan lafları, daha sonra, gizli bir saatli bomba gibi harekete geçip patlayabilir, beni havaya uçurabilirlerdi” (Sarraute, 1974: 16).

Bölüm boyunca insanlara duyulan nefret ifade edilmeye devam eder. Bu kişi kimi zaman bir kadına tiksinti duyulurken bazen de bir erkek olabilmektedir. Odak insan ve toplumdur. “Tek boynuzlu masal atına binmiş olan şu kadın, şu küçük peri, önümde sere serpe kabarıken hiç kuşkusuz bunu hissetmektedir. Korudukları gençlere övünerek içlerini döken ikiyüzlü iyilikseverler – kendi boşalmaları için – aynı şeyi duyarlar: o nemli köpek bakışını, o kana susamış sülüğü hissederek üzerlerinde. Uysal ve emen sülüğü. Şehvetli bir korku ve tiksintiyle kanını emen. Gelip ellerinden yemek yiyen. Verdikleri şeyi yutan” (Sarraute, 1974: 17). Burada bahsedilen, başkalarına iyilik yaptığını düşündürerek aslında tamamen kendi menfaatleri uğruna hareket eden nankör insan tipidir. Kısacası insanın her çeşidine karşı olumsuz bir duygu beslemektedir. Bu tip insan ona göre sınırsız, hiçbir şeye gereken önemi ve saygıyı göstermeyen sadece dilediğini yapan bir varlıktır. “Saygı gösterilecek hiçbir şey, basamayacakları çimen yoktur” der (Sarraute, 1974: 17).

3.4. İLERİ YAŞ PROBLEMLERİ

Yaşın ilerlemesi, insanın toplum içindeki konumunu yitirmesi, diğer insanların gözünde değerini kaybetmesi hüzünlü bir hava içerisinde okuyucuya yansıtılıyor. “Salonun ışığı kirli ve soğuktu, garsonlar, ilgisiz, biraz kaba bir tavırla ve uygunsuz bir aceleyle gidip geliyorlardı, aynalar yıpranmış yüzleri ve kıpışık gözleri duygusuzca yansıtıyordu” (Sarraute, 1967: 92).

Okuyucu, yaşlılığın güzel olmayan yüzüyle karşı karşıya gelip, yazarın ruhunun derinliklerinde yaşayan resmini çizebiliyor. Yaş geçince tüm hayatın anlamsızlaşması, beklentilerin giderek silikleşmesi gözler önüne seriliyor. Aslında hiçbir şeyin zannedilen kadar da önemli olmadığı belirtiliyor. Yaşamımız boyunca önemseydiğimiz,

uğrunda üzülop, kederlendiğimiz her şey bir gün önemini kaybedecek ve biz sadece kendimizle kalacağız. “İsyan etmek, hayal etmek, bir şey beklemek, çabalamak, kaçmak yersizdi, yapılması gereken şey, dikkatle seçmektir (garson bekliyordu), kahve mi yoksa nar şurubu mu içeceklerdi? Sütü mü, sade mi? Benimsemek- ha şurası olmuş ha burası- ve zamanı geçirmek gerekti” (Sarraute, 1967: 92) bu sözler ancak gençlik günlerini geride bırakmış, yaşamının son demlerinde bir insanın yapabileceği çıkarımlardır. Bu duyguları tatmamış, hala damarlarında deli kanın aktığı bir birey asla bu hisleri anlayamaz. Hayatın aslında akıp gittiği, bir gün bir yerlerde sonlanacağı fikri, yaşanan onca koşuşturmacayı, dert edinilen önemsiz problemleri, günlerce kafa yorulan basit meseleleri hiç sayar. İşte yolun sonuna gelinmiştir. Mutlak son oradadır. Bundan daha öncekiler kaçamadığı gibi sonrakiler de kaçamayacaktır.

Çocukluk adlı eserinde Sarraute yaşlılık ve yaşlılar konusunda oldukça hassastır. Hatta bunu çocukluğunda yaşadığı bazı olaylara bakarak çıkarmakta mümkündür. Yaşlılarla yaşadığı hatıralarında, onlar gibi düşünen, onlara gerektiği kadar değer veren hata başkalarının onlara karşı olan olumsuz davranışlarını eleştiren bir kişilik olarak ortaya çıkar. Anne ve babadan yeterince sevgi ve ilgi göremeyen Nataşa onu seven ve onunla ilgilenen yaşlı insanlara oldukça yoğun duygular beslemektedir. Geçireceği küçük bir ameliyat öncesi onu sakinleştirebilmek için babaannesinin geleceğini söylemeleri üzerine ona duyduğu özlemi dile getirir.

“Babaannen seni görmeye gelecek”... annem söylüyor bunu. Babaannem mi? Babamın annesi? Olamaz... gerçekten gelecek mi? O hiçbir zaman gelmez... çok uzakta... hiçbir şeyini hatırlamıyorum, ama var olduğunu hissediyorum; bana oradan gönderdiği okşayıcı mektuplarda, üzerine güzel desenler oyulmuş küçük tahta kutularda – oyuk çizgileri parmağının ucuyla izliyorum- elimi sürmeyi sevdiğim, cilalı tahta kupalarda hissediyorum varlığını. Ne zaman gelecek? Ne zaman burada olur? – yarın, öğleden sonra... yarın sen gezmeye gitmezsin” (Sarraute, 1997: 18).

Yine babasıyla, babaannesi ve dedesini beraber hatırladığı bir anısında babasının onlara öfkeli hitabından dolayı duyduğu rahatsızlığı dile getirir.

“Onlarla böyle konuşmasına öyle şaşırıyorum ki, donup kalıyorum; öpücüklerine, tatlı sözlerine istediğim gibi karşılık veremiyorum... onlar babama güvenmiş gibi görünmüyorlar. Belki de kedilerini savunamayacak kadar güçsüzler, ikisi

de öyle yumuşak, öylede yaşlı ki... onlara nasıl böyle kızabildi, nasıl böyle sert konuşabildi (Sarraute, 1991: 41)?

Nataşa babasının evinde yaşadığı yıllarda Üvey Annesi Vera'nın annesi ile tanışır. Ona kendi büyükannesi yerine koyar. Büyük annenin de Nataşa'ya olan derin ilgi ve sevgisinden dolayı aralarında güçlü bir bağ oluşur. Vakitlerinin çoğunu bir arada büyük bir zevkle geçirirler.

“Yemeklerimiz onun varlığıyla tamamen değişti, babamla aralarındaki saygı ve sevgiyi hissediyorum. Babam onunla uzun uzun konuşuyor, o da anlatıyor, tartışıyor, birbirlerine sorular yöneltiyorlar; bana, okulumla ilgili sorular soruyorlar, hiç tedirginlik duymadan, Vera'nın varlığından haberleri yokmuş gibi, ben de, hiçbir şey olmamış gibi cevap veriyorum. Babam benim durumuma bakarak, ilkokulların çocukların eğitimindeki başarısını övüyor... Bu Fransa'daki eğitim, örnek olacak kadar başarılı... (Sarraute, 1997: 173).

Büyükannenin gidişinden sonra Nataşa derin bir yalnızlık duygusu içine gömülür. Onu bu kadar seven bir insanı bulup yeniden kaybetmek ona acı verir. Evdekiler Nataşa'nın bu mutsuzluğunun büyük annenin gidişinden kaynaklandığını çok geçmeden anlarlar.

“Gidişinin beni nasıl etkilediğini hatırlamama yardımcı olacak hiçbir ipucu yok belleğimde...yalnızca tahmin edebilirim, bu da zor olmasa gerek! Bir süre sonra, uzun bir süre sonra, babamın, kaygılı bir sesle Vera'ya...yan odadaydılar, duyabileceğimi düşünmemişlerdi...babamın Vera'ya, “Nataşa'nın nesi var? Diye sorduğunu ve onun, “Annemin gidişi yüzünden,” diye cevap verdiğini çok net hatırlıyorum” (Sarraute, 1997: 176).

3.5. KİŞİLER ARASI PROBLEMLER

Yazarın, *Martereau* adlı eserinde ise kişiler arasında geçen birçok soruna rastlamak mümkündür. İkinci bölümün geneli, bir ailenin onlara yabancı bir adam hakkındaki şüpheleri ve birbirleri arasında yaşadıkları çekişmeler söz konusu.

Başkişi, amcası, yengesi ve onların bir çocuğuyla beraber yaşamaktadır. Zengin burjuva bir aile olduklarından evde verilen toplantılarda oldukça fazladır. Toplantılara katılan Martereau adlı bir adam vardır. Yeğen bu kişiye aşırı bir hayranlık duyarken amcası hayat deneyimini öne sürerek onun her işe el atmış ama hiçbirini başaramamış,

bir hayal kırıklığı olarak değerlendirir. Amca ve yeğen sırf birbirlerine karşı çıkmak amacı için bile bu adamı yorumlamaktan geri durmazlar.

Amca yeni bir ev almak için Martereau'dan yardım ister. Maliye ile ilgili bir problem dolayısı ile ev onun adına alınmak zorundadır. Bu işlem için parayı Martereau'ya verdiği halde, makbuz almayan yeğen daha sonraki aşamalarda durumla ilgili çelişkiler yaşarlar. Bu çelişkiler, Martereau'nun tamir ettirmek amacı ile eve yerleşmesiyle daha da güçlenir.

Olayın asıl düğüm noktası da burasıdır. Martereau'nun evde kalmasıyla evi sahiplendiği anlaşılmaktadır. Uzun bir bekleyişten sonra Martereau evi teslim edeceğini bildirir bir mektup yazar.

Martereau' nun evde kalma süreci içinde herkes olayları kendine göre yorumlar, içine düşülen bu olaydan kaynaklanan gerginlikler, tartışmalara dönüşür.

Evde haber götürüp getiren bir hain olduğuna ve bu hainin yeğeni olduğu düşüncesine kadar ilerler. Eserde, bu ve bunun gibi daha birçok içsel çekişme yer almaktadır.

Eser hep bunaltıcı bir havada, sık sık yaşanan tartışmalarla ilerler. Aile bireyleri arasında yaşanan birçok olumsuz olay yer alır. Kısacası her bir kahraman kendi içinde yaşadığı çelişkilerden dolayı huzursuzdur. Ayrıca etrafındaki insanlara da tepkilidir.

Anlatıcı huzursuzdur. Her durumda mutsuz olmak için bir neden bulur. Sık sık bulunduğu ortamdaki kurtulmak derdindedir. Hiç kimse, hiçbir yer onu huzura sürüklemeye yetmez. Olayların ve sözlerin altında aradığı anlamlar, onu sıkan, üzen ve daraltan anlamlardır.

“Hep birlikte kapana kısırılmış, tuzağa düşmüşüzdür... çevremizdeki kokular dört bir yanımızı kuşatır, korkudan birbirimize sarılır, birbirimizi tırnaklarız....Bütün bunlardan hemen kurtulmak, dışarı, temiz havaya kaçmak gereklidir...”(Sarraute, 1974: 70).

Bu mutsuzluklar o ya da bu yüzden değildir. Hep bir sebebi vardır. Bizim anladığımız asıl kaynak kişinin kendisidir. Anlatıcı yani yeğen, yazar da denilebilir. Kendisinden memnun değildir. Her şeyi bozan, karartan, berbat eden unsur, kendisidir. Suçu kendisinde arar ve aradığı yer her zaman doğrudur. Asıl suçlu odur.

“Oyunu bozan benim. Bozguncu benim. Her an, denetleyemediğim kıpırtılar beliriyor içimde...korkarım, utanırım, titrerim, gözlerimi ondan ayıramam, her saniye

kopabilecek fırtınayı önlemek, onları uyarmak üzere, aralıksız gözlerim. Tenis oyununda seyircilerin topun gidiş gelişini izleyişi gibi, sözcüklerin geçtiği yolu izlemeye uğraşır, gözlerimi hiç durmadan bir ona bir öbürüne çeviririm: özellikle amcamın sözcüklerini kollarım...şu vuruşu karşılayabilecek mi acaba? Topu Martereau'ya yollayacak mı ya da, bu sefer büyük bir hızla gelen sözcükler etine girecek mi, gömülecek mi?"... (Sarraute, 1974: 75-76).

Suçludur, aynı zamanda düzeltmesi gereken de odur. Sorumlu o olduğuna göre kontrol etmesi gereken de ondan başkası değildir. Kontrolü elinde tutmalı bulunduğu ortamı normale döndürmelidir. Bu düzeltme işi onun görevidir.

Eser genel itibari ile insan ilişkilerini daha da doğrusu çekişmelerini anlatır. Her biri diğerine üstün gelmeye çalışır. Bu içsel çekişmelerin dışa yansımalarını ikili ilişkiler aracılığıyla görebilmekteyiz. Her tür ikili ilişki var olmakla beraber, daha çok eşler arasındaki çekişmeler göze batmaktadır. Eşler arasındaki iktidar savaşı çocukların bu çekişmelerdeki önemli ya da önemsiz konumlarını belirler. Bu savaşta herkes bir rol almıştır. Ve her birey bu rolünü en iyi şekilde yerine getirmektedir.

“Çocuklarımızdan başka kimin için çalışıyoruz, kimin için yapıyoruz bunca şeyi?...kızına bakar... ışıl ışıl gençlik...karısının o şeytanca gülüşü ve şu canlı bakış... kaç kez söylemişlerdir zaten kendisine: kızınız pek zeki gözüküyor...ama insan çocuklarının karşısında açgözlü oluyor, güvenemiyor onlara oysa nasıl da gereksinimleri vardır bu güvene...azıcık destek, azıcık sevgi, tamam, çiçek gibi açılıverirler”...(Sarraute, 1974: 95).

Yazarın gözünde hayat bir tiyatro sahnesi, insanlar da oyuncudur. Her bir kişi oyunu kendine göre oynar. Olayları kendi bakış açısına göre yorumlar. Hayat tiyatro oyunları gibi sadece bir düzmedir. Hiç kimse gerçek değildir. Bu durum içerisinde kendisine düşen rol ise dışarıdan bakmak yani gözlemlemektir. “Yengemin şu anda kendisine oynattığı oyun, kendisi için seçtiği rol epey sevimlidir: zayıfların koruyucusu, yiğit şövalye, dürüst insan. Anlayışlı, ince ve güçlü. Yengemin, zincire vurup yalın ayak başıkabak karşısına getirdiği düşmanına hoşgörüyü bakan kahraman”...(Sarraute, 1974: 156). Herkesin rolü farklıdır. Ama bazılarının ki aynı sahne de kesişmek zorundadır. Oyunlar birleşse de oyuncular kendi pencerelerinden bakmaya devam ederler. Bazense birilerinin onlara biçtiği kılığa girmek zorunda kalanlarda çıkabilir.

Zaman zaman biraz sıkıcı, epey bayağıydı, ama gösteri bütün bunlara değiyordu, gerçekten garip bir şey, harika bir gösteriydi, seçkin bir oyundu bu. Martereau da pek eğleniyordu. Yengem gerçekten şaşırtıcı, çok güzeldi, doğrusunu söylemek gerekirse, amcam da yeteneklerinin epey üstünde bir oyun çıkarıyordu; yengemin çizdiği portreye benzeyebilmek için elinden geleni yapıyordu; belki de, sinirli insanlara özgü zayıflıkla, Martereau'nun gözündeki imgesiyle büyülenmiş, Martereau'nun görünmeyen bir değnekle yönettiği hareketleri kukla gibi uyguluyordu (Sarraute, 1974: 156).

Anlatıcı eserin başından itibaren Martereau'ya olan ilgisini ve hayranlığını gizlemez. Bir kadının erkeğe duyabileceği bir tutkuyla beğenmektedir onu. Buna rağmen Martereau'nun da tüm insanlar gibi güçlüyü seçeceğinden emindir. Çünkü onlar “daha az tiksindirler” (Sarraute, 1974: 161). Yazar güçlü ile güçsüzü, zengin ile fakir arasındaki ayrımı her fırsatta dile getirmekten zevk alır. Dünyanın bu gidişine karşı tepkilidir.

“Doğrusu, ikimizden birini yeğlemek zorunda kalsa, belki de amcamı seçerdi – belki kendisi de öyle düşünmektedir; o da, benim gibi, yengem gibi, güçlüyü tutardı herhalde: amcam ona bizden, güçsüz şamatacılardan, mızızılardan, korkak asalaklardan, çıkarıcılardan daha az tiksine gelir... (Sarraute, 1974: 161).

Amca, eserin başından itibaren Martereau'dan hoşlanmamaktadır. Aile bireylerinin ona düşkünlüğünden ötürü onunla iş yapmaya kalkar. Evi vermeyeceğine dair şüpheler doğduktan sonra ona güvendikleri için ev halkına sık sık suçlamalarda bulunur. Tüm bunlara rağmen Martereau evi teslim edeceğini yazan bir mektup gönderir göndermez hiçbir şey olmamış gibi ondan şüphelendiği için yeğenini suçlamaktan geri kalmaz. “Her zaman ki gibi apansız dönüşlerinden biriyle, öte yana geçmiştir. Yine Martereau'yla omuz omuzaldır, bana karşıdır, kol kola girip üstüme yürürler, sağlam insanların dingin havası vardır yüzlerinde” (Sarraute, 1974: 168).

İnsanların kendi çıkarlarına göre bu kadar çabuk taraf değiştirmelerine kızarken, yine olumsuz düşündüğü için kendine kızmaktan geri kalmaz. Onun tek gücü kendine kızmak kendini suçlamaktır. Çünkü başkasına gücü yetmez.

“Martereau'ya hak ettiği güveni gösteremedim. Az güvendim. Onun da bizlere benzediğini sanma sakınımsızlığına düştüm; aslında pek de öyle sanmıyor – küstahlı – ğı bu kerteye vardırıyordum. Ama çok güçlü bir şeyin (bizim gibileriyse küçük bir esinti darmadağın ediverir), hiçbir nesnenin parçalayamayacağı basit cisimleri ayrıştıran

o güçlü nötronlara benzer bir şeyin, Martereau'-nun bütünlüğünü sandım. Şurası açık ki, iyi dayandı. Atom çekirdeğinden daha sağlam ve kararlı. Başlangıçta düşündüğüm, olmasını istediğim insana benzeyen Martereau” (Sarraute, 1974: 169).

Eser boyunca hiç kimse etrafdakilerden ve onların tavırlarından memnun değildir. Herkes bir diğerinden rahatsız, durumdan huzursuzdur. Hiç kimse görevini, sorumluluğunu tam olarak yerine getirmez ve diğerleri de bunu eleştirmekten geri durmaz.

Yazar kendi çocukluğunu anlattığı, *Çocukluk* adlı eserinde yaşadığı olaylardan ve onun üzerinde bıraktığı ve bırakacak olan tüm anılardan söz etmiştir. Bu anıların, anlatılan bu olayların benzerlerine diğer eserlerinde de rastlanmaktadır. Ona yaşatılan bazı hisler yaşama bakış açısını etkilemiştir. Başka eserlerde ve başka kahramanlarda bile o yıllara ait izler bulunmaktadır.

Çocukluk adlı eserinin bir bölümünde başkişi olan Nataşa, kendisinin hiçbir işe yaramadığını, işe yaramaz bir insan olduğunu düşünür. Burada aynı şey söz konusudur. Yazar çocukluğunda anne ve baba arasında kalmıştır. Her zaman bir seçim yapmaya zorlanmıştır. Bu sebeple zaman zaman anne ve babaya karşı oluşturduğu tepkileri diğer eserlerinde görebilmekteyiz.

Yeğen yani başkişi amcasının gözünde hiçbir işe yaramayan, ona hayal kırıklığı yaratıp çevresine karşı utandıran kişidir. Hareketleri amcasını hiçbir şekilde tatmin etmez. Onun isteğinin dışına çıktığı sürece amcanın gözünde asla başarılı olamayacaktır. “Aman efendim, sevimli yeğen, <yeğenim>...bir zamanlar övünürdü onunla, bir işe yarayacağını sanmıştı, müşterilerine, rakiplerine hep ondan söz ederdi: <yeğenim, yanımda çalışıyor, günün birinde benim yerimi alacak...> aman efendim al birini vur ötekine, hiç biri bir işe yaramaz, bütün aile böyle, beyinsizler tembeller...”(Sarraute, 1974: 21).

SONUÇ

Yazarın eserleri hem hayatına tanıklık etmiş, hem de bu eserler yazarın hayata bakış açısını idrak etmemizde yardımcı olmuştur. Çocukluğundan bu yana yaşadıkları, eserleri aracılığı ile okuyucuyla buluşmuştur. Yaşadığı bu debdebeli çocukluk dönemi diğer eserlerine de esin vermiş, hepsinde bu olayların etkileri gözlenmiştir.

“Nathalie Sarraute’nun Eserlerinde Mutsuzluk” başlıklı çalışmada, incelenen romanlardan hareketle ortaya çıkan kimliklerdeki değişik hayatlara dair bunalımlar ya da olumsuz bakış açıları saptanmıştır ve bu saptamalar yaşa, döneme, kişiye ve cinsiyete göre maddeler hâlinde başlıklandırılmıştır. Bu incelemede özellikle Sarraute’un mutsuz ve huzursuz kişiliğine örnek teşkil edebilecek romanlarına öncelik verilmiştir. İncelenen bu dört eserde kahramanların kimliklerine, yaşlarına ve toplumdaki mevcut durumlarına bağlı olarak yazarın hayata bakış açısı gözlemlenmiştir. Bu romanlarda yer alan karakterlerinde kimlik bunalımı sorunları saptanmıştır. Eserlerde var olan bu olumsuzluklar yaşanan olaylar bazında incelenerek ortaya çıkış sebepleri ve gerçekleştiği ortamlar Nathalie Sarraute’un bakış açısıyla yazıya dökülmüştür. Yaşanan olaylar ve bu olaylar sırasında var olan ruh halleri, hem bireysel açıdan incelenirken hem de kişiler arası, toplumsal durum ve yaş açılardan irdelenmiştir. Bu başlıklar birbirlerinden net olarak ayrılamadıklarından dolayı, tüm ayırt edilen başlıklar tek bölüm görünümünde incelenmiştir.

Eserlerdeki, kadınlar geniş yer kaplar. Hemen her tür kadın karakterine yer verilmiştir. Yazar, bu kadınların kimisini desteklerken kimisini de şiddetli bir şekilde eleştirir. Toplumda kolaylıkla rastlayabileceğimiz her tür ilişkiye değinmiştir. Ama bu ilişkiler çoğunlukla yaşanan huzursuzluklar bazında ele alınmıştır.

Sarraute, kişileri her eserinde beraberce buldukları bireylerle, ilişkileri açısından ele almıştır. Bu ilişkiler çoğunlukla ailevidir. Yazarın çocukluğunda annesi ve babası arasında yaşadığı gelgitler ve bu olayların sonuçları bir çocukta derin izler bırakmıştır. Bu izler *Çocukluk* adlı eserinde olduğu gibi diğer eserlerinde de yoğun etkiler bırakmıştır. Ele alınan karakterlerin her biri, kendi bulunduğu sosyal konumuna ilişkin bağları olan insanlardan seçilmiştir. Kimi zaman eşiyle problemler yaşayan bir kadın, kimi zaman amcasıyla mücadele etmek zorunda olan bir yeğen, kimi zamansa gözünü alışveriş hırsı bürüyen bir kadın söz konusudur. Ama bu ilişkileri şekillendiren

asıl kişi Nathalie Sarraute'un bizzat kendisi yani *Çocukluk* adlı eserindeki karakter Nataşa'dır.

Nataşa'nın bakış açısı, ailesi tarafından ona yaşatılanlar sebebiyle oluşmuştur. Yaşanan olumsuz olaylar, Sarraute'un olduğu yere gelip bu eserleri oluşturmasına yol açmıştır. *Çocukluk Dönemi Mutsuzluk* başlıklı bölüm işte bu yaşananlar irdelenerek oluşturulmuş, bu sonuçlar elde edilmiştir.

Akabinde, diğer incelenen eserlerinde yaşanan ya da karakterlerine yaşattığı sorunlar üzerinde durulmuştur. Bu bölümde karşılaşılan sorunlar, *Eş Kaynaklı Mutsuzluk, Cinsiyet Sorunu, Toplumsal Dayatmalar, İleri Yaş Problemleri* olarak ayrı başlıklar altında incelenme gereği duyulmuştur. Çünkü Sarraute'un eserlerinde yer alan karakterler toplumun hemen her kesiminde yaşayan, karşımıza rahatlıkla çıkabilecek günlük, sıradan kişilerdir. Yaşanan sorunlar sıradan insanların yaşamakta olduğu ya da yaşayabilme ihtimalinin olacağı problemlerdir. Zaten daha önce de bahsedildiği gibi Sarraute, kahramanlarını sıradan insanlardan seçmekte ve onlara sıradan sorunlar yaşatmayı tercih etmektedir.

Nathalie Sarraute'un ortaya çıkardığı eserler içinde *Çocukluk* dışında hiçbiri için yazarın kendi hayatından bahsettiği söylenmemiştir. Bu eserler incelendikten sonra *Çocukluk* adlı eserinden izler göremediğimiz hiçbir eser de yok denilebilir. Olaylar bazında olmasa bile bakış açısı, yaşayan insanların özellikleri ve yaşanan olayların benzerliği göz önünde bulundurulduğunda, eserleri, yazarın aslında kendi yaşadıkları arasından çıkardığı rahatça söylenebilmektedir. Muhakkak ki az da olsa yazarın kimliğinin eserlere sindiği hissedilir. Bu durum, Sarraute için kaçınılmaz olarak romanlarında kendini göstermiştir. Yazarın yaşadığı olaylar, onda kalıcı izler bırakmış, özellikle bu izler karamsarlık ve duygusallık olarak eserlerine yansımıştır. Mutsuz, sevgisiz evliliklerin, birlikteliklerin yer aldığı romanlarda; özellikle kadınların mutsuz oldukları görülmüş ve onların mutsuz olma sebeplerine değinilmiştir. Bu sebepler; kimi zaman yaşlı olmaları, kimi zaman hayatın getirdiği yorgunluklar kimi zamansa sadece kadın olmalarıdır. Kadınların kendi seçimleri ya da erkeklerin onlara seçtiği hayatlar yüzünden mutsuz olan karakterler mevcuttur. Olaylara farklı bir bakış açısıyla yaklaşan Sarraute, sonuçlardan ziyade kadınların bu duruma geliş sebeplerine değinmiştir. Bu kadınların haklılık durumlarını dile getiren yazar, onların yanında yer alarak feminist bir

kimliğe bürünmüştür. Bunların aksine alış veriş merakı, yazarın kendi deyimiyle nesne tutkusu sebebiyle kızdığı, tepkisini dile getirdiği kadınlarda yok değildir.

Karakterlerinde başkaldırı ya da isyan içerikli konuşmalara yer vermemiştir; fakat buna karşılık ezilenlerin, kaybedenlerin tarafında yer almıştır. Ele aldığı karakterlere kendi fikirlerini dayatmamış aksine sevmediği insan tiplerine de yer vermekten geri durmamıştır.

Yazarın eserlerinin başarılı olmasının sebeplerinden birisi de, kurguladığı ve gerçek yaşamdan aldığı kadın karakterlerinin çeşitliliğidir: zengin, fakir, çocuk, yaşlı, kadın, erkek... Tüm bu elde edilen bilgiler ışığında Sarraute'un romanlarına bakıldığında, birbirinden farklı kimliklerin yer aldığı dikkati çekmektedir. Bu kimlikler incelenirken yaşadıkları sorunlara göre yer ve zaman ışığında başlıklandırılmaya gayret gösterilmiştir. Nathalie Sarraute'un eserlerinde var olan sorunlu karakterlere odaklanıldığında, yaşadıkları buhranlar farklı da olsa her birinin bir çeşit mutsuzluğa sahip olması konusunda birleştikleri gösterilmeye çalışılmıştır. Kısacası eserlerde var olan her bir birey, kendi yaşadığı sosyal çevre dahilinde ya da başka faktörler göz önünde bulundurulurken mutsuz ve huzursuz olan yapının korunduğu saptanmıştır.

“Nathalie Sarraute'un Eserlerinde Mutsuzluk” başlıklı tezde, birbirinden farklı insanların toplum içinde ya da bireysel olarak yaşadığı sorunlar yazarından hareketle ele alınıp incelenmiş ve yazarın insanların nesnelere ve kişilerin birbirleri ile ilgili yaşadığı sorunlara yaklaşımı ortaya konmuştur. Bu sayede kişisel sorunlara yaklaşırken aslında toplumunun tamamının eleştirisini yapan Sarraute'un, kadın-erkek, anne-baba, anne-çocuk, baba-çocuk, ya da sıradan kişiler arası sorunlu ilişkilerini de gözden geçirerek insanın toplum içindeki yaşamını da gözler önüne serdiği gözlenmiştir.

Yazar bugüne kadar yarattığı karakterler aracılığıyla oluşturduğu çizgide sıradan karakterlere yer vermesi ve onların iç dünyasını irdelemesi, onun Yeni Roman tarzını ortaya koyar. Tüm bunları gerçekleştirirken, kişilerin hislerine ve bu kişilerin yaşadığı olayların yarattığı etkilerine verdiği önemi gözler önüne sermiştir. Kadın ve çocuk kahramanları bir kadın hassasiyetiyle ele alır. Sarraute, kadını, kadınların ve çocukların yaşadığı sorunları okurun eleştiri süzgecinden geçirmiştir. Yazar, eserleriyle kişisel sorunların topluma yansımalarının yarattığı etkilerin fark edilmesini sağlamıştır. Bu çalışmanın Nathalie Sarraute ve eserleri üzerine yapılan değerlendirmelere farklı ve yeni bir bakış açısı kazandırması ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Butor, Michel (1964). *Essais sur le roman* (Roman Üstüne Denemeler). Paris: Gallimard.
- (1973). *Değişme* (Çev. Mükerrer Akdeniz). İstanbul: Can Yayınları.
- (1996). *Michel Butor Üstüne Doğaçlamalar*. (Çev. İsmail Yerguz). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (1993).
- Grillet, Alain Robe (1981). *Yeni Roman*. (Çev. Asım Bezirci). İstanbul: Ara Yayıncılık. (1989).
- Nadeau, M. (1963). *Le Roman Français depuis la Guerre*. Paris: Gallimard.
- R. Bourneuf et R. Ouellet (1972). *L'Univers du Roman*. Paris: PUF Yayınları.
- Raimond, Michel (1976). *Le Roman Contemporain, Signe des Temps*, Paris: Sedes Yayınları.
- Ricardou . Jean (1967). *Les Problemes du Nouveau Roman*, Paris: Seuil Yayınları.
- Sarraute, Nathalie (1994). *Altın Meyveler*. (Çev. N. Feyza Zaim). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları (1993).
- (1997). *Çocukluk*, (Çev. Gülseren Devrim). İstanbul: Can Yayınları. (1983).
- (1999). *Açınız*. (Çev. Aysel Bora). İstanbul: Can Yayınları. (1997).
- *Kuşku Çağı*. (Çev. Bedia Kösemihal). İstanbul: Adam Yayınları. (1985).
- *Yönelişler*. (Çev. Mükerrer Akdeniz). Ankara: Bilgi Yayınevi. (1967).
- Sartre, Jean Paul (1964). *Situations IV*, Paris: Gallimard Yayınları.
- Şen, Muharrem (1989). *La Jalousie de Robbe-Grillet et la Nouvelle Technique Romanesque*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Tilbe, Ali (2009). "Nathalie Sarraute'un Yönelişler'inde Bir 'Yeni Roman' Okuması", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (1), 25-32 Erzurum.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Gülçin POLAT
Doğum Yeri ve Tarihi	Gaziantep 01.04.1985
Eğitim Durumu	
Lisans	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce - Fransızca
Bilimsel Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	gulcingulcin21@hotmail.com
Tarih	